

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

**OKUL ÖNCESİNE YÖNELİK
HAREKETLİ MASAL KİTAPLARI İLLÜSTRASYONLARININ
TASARIMI VE BİR MASAL KİTABI UYGULAMASI**

Gökçe ARİFOĞLU

Danışman

Prof. Dr. Ata Yakup KAPTAN

DOKTORA TEZİ

Nisan, 2019

TELİF HAKKI

2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu Ek Madde 40 hükümleri çerçevesinde (Ek:22/2/2018-7100/10 md.) “*Lisansüstü tezler yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından gizlilik kararı alınmadıkça, bilime katkı sağlamak amacıyla Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi tarafından elektronik ortamda erişime açılır.*”

Araştırmacılar tezlerin tamamı veya bir bölümünü yazarın izni olmadan ticari veya mali kazanç amaçlı kullanamaz, yayınlamayaz, dağıtamaz ve kopyalayamaz. Ulusal Tez Merkezi Web Sayfasını kullanan araştırmacılar, tezlerden bilimsel etik ve atıf kuralları çerçevesinde yararlanırlar.

YAZARIN

Adı : Gökçe

Soyadı : Arifoğlu

Bölümü : Güzel Sanatlar Eğitimi

İmza :

Teslim Tarihi : 15.04.2019

TEZİN

Türkçe Adı : Okul Öncesine Yönelik Hareketli Masal Kitapları İllüstrasyonlarının Tasarımı ve Bir Masal Kitabı Uygulaması

İngilizce Adı : Designing Illustrated Pop up Books for Preschool Children and A Pop Up Book Design

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Gökçe Arifoğlu

İmza:

KABUL VE ONAY

Gökçe Arifoğlu tarafından hazırlanan “Okul Öncesine Yönelik Hareketli Masal Kitapları İllüstrasyonlarının Tasarımı ve Bir Masal Kitabı Uygulaması” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği/oy çokluğu ile Ondokuz Mayıs Üniversitesi **Güzel Sanatlar Eğitimi** Anabilim Dalı’nda Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: (Prof. Dr. Ata Yakup KAPTAN)

(Güzel Sanatlar Eğitimi ABD, Ondokuz Mayıs Üniversitesi)

Başkan: (Prof. Dr. Çağatay İNAM KARAHAN)

(Güzel Sanatlar Eğitimi ABD, Ondokuz Mayıs Üniversitesi)

Üye: (Doç. Gökhan EKEN)

(Resim ABD, Cumhuriyet Üniversitesi)

Üye: (Dr. Öğr. Üyesi Yaşar BARUT)

(Eğitim Bilimleri ABD, Ondokuz Mayıs Üniversitesi)

Üye: (Dr. Öğr. Üyesi Evren TURAL)

(Grafik ABD, Atılım Üniversitesi)

Bu tezin **Güzel Sanatlar Eğitimi** Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans/ Doktora tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Tarihi: __/__/__

Prof. Dr. Ali ERASLAN

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

(İmza ve Mühür)

Oğlum Ediz'e...

TEŞEKKÜRLER

Bu araştırmanın gerçekleşmesinde en başta desteğini ve yardımını hiçbir zaman esirgemeyen OMÜ Güzel Sanatlar Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü öğretim üyesi değerli hocam, tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Ata Yakup KAPTAN'a teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca araştırma süresince düşüncelerinden yararlandığım Prof. Çağatay İnam KARAHAN ve Dr. Öğr. Üyesi Yaşar BARUT'a da teşekkürlerimi sunarım.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı ve Güzel Sanatlar Fakültesi Öğretim Elemanlarına, Doktora sürecinde değerli fikir ve katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü öğretim üyesi Sayın Dr. Öğr. Üyesi Nihan DEMİREL ve Öğr. Gör. Şenay BAŞ'a da değerli katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Yüksek lisans çalışmam sürecinde bana maddi ve manevi desteğini hiç esirgemeyen, her zaman beni özveri ile destekleyen sevgili eşim İlker ARİFOĞLU başta olmak üzere; ailem, kıymetli mesai arkadaşlarım ve adını buraya yazmadığım ama çalışmamda dolaylı olsa da emeği geçen tüm sevdiklerime, hocalarıma teşekkür eder saygılarımı sunarım.

15 Nisan, 2019
Gökçe ARİFOĞLU

OKUL ÖNCESİNE YÖNELİK HAREKETLİ MASAL KİTAPLARI İLLÜSTRASYONLARININ TASARIMI VE BİR MASAL KİTABI UYGULAMASI

Doktora Tezi

Gökçe ARİFOĞLU

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Nisan, 2019

ÖZ

Hareketli masal kitaplarının, çocukların bilişsel yeteneklerini olumlu yönde geliştirerek, yaratıcı hayal gücünü zenginleştirip kitap sevgisini oluşturarak, çevresiyle daha kolay iletişim sağlamasına yardımcı olacağı düşünülmektedir. Çocuk gelişimi için bu denli önemli olduğu düşünülen hareketli kitapların illüstrasyon tasarım özellikleri incelenerek örnek bir masal kitabının hazırlanması araştırmanın temel amacını oluşturmaktadır. Bu çalışma, konu ve kullanılan illüstrasyonlar açısından Türk kültürüne ait öğeleri içerisinde barındıran bir temayla, okul öncesi dönem çocukları için Türkiye’de hazırlanmış ilk hareketli kitaplardan biri olma açısından da önemli olduğu düşünülmektedir. Araştırmada, 2011-2017 yılları arasında okul öncesi dönem çocuklarına yönelik telif hakkı satın alınıp yayınlanan dokuz ayrı hareketli masal kitabına yer verilmiştir. Belirlenen hareketli masal kitaplarından sekizi yerli yayınevleri tarafından yayın hakları satın alınıp Türkçeye çevrilen yabancı kitapları oluşturmaktadır. Dokuzuncu kitap ise, her aşaması Türkiye’de hazırlanmış ve Türk Kültür öğelerini içinde barındıran yerli hareketli masal kitabı olarak çalışmaya dahil edilmiştir. İllüstrasyonlar ve hareketli parçalar bakımından iyi tasarlandığı ya da tasarım sorunlarının olduğu düşünülen yedi hareketli masal kitabının analizi, araştırmaya anlamlı bir boyut katabileceği düşünülüp çalışma kapsamına dahil edilmiştir. Yurt içi ve yurt dışı basımlı üç boyutlu hikaye kitapları, dergi, makale, yurt içi ve yurt dışı tez, bildiri, kitap ve internet kaynaklarından faydalanılarak veriler elde edilmiştir.

Araştırmada; Türkiye’de pek fazla gelişim gösterememiş ama yurtdışında oldukça zengin bir tarihi geçmişi olan hareketli masal kitaplarının yapımı ve illüstrasyon

tasarım özellikleri incelenmektedir. Bu doğrultuda, araştırmanın sonucunda üç boyutlu ve hareketli bir masal kitabı hazırlanmıştır. Araştırmacı tarafından tasarlanan hareketli ve 3 boyutlu masal kitabının grafiksel olarak iç ve dış yapı tasarım özelliklerinin, okul öncesi çocukların düzeyine uygunluğu, araştırmacı tarafından belirli ölçütler dikkate alınarak geliştirilen uzman değerlendirme formu ile tespit edilmiştir. Bu kapsamda iki Grafik Tasarım alan uzmanının görüşlerine başvurularak, tasarlanan masal kitabının iç yapı özelliklerini “tema, konu, kahramanlar, plan ve üslup” açısından ve dış yapı özelliklerini “kitabın boyutu, sayfa düzeni, harfler, illüstrasyonlar ve kapak (kâğıt, cilt)” açısından uygun değil, biraz uygun, uygun ve tamamen uygun şeklinde değerlendirmeleri istenmiştir. Alan uzmanları tarafından yapılan değerlendirmenin sonucu, tasarlanan hareketli ve 3 boyutlu masal kitabının grafiksel olarak iç ve dış yapı tasarım özelliklerinin okul öncesi çocukların düzeyine uygun olduğunu ve tasarım açısından güvenilir sonuçlar verdiğini göstermiştir. Hareketli masal kitaplarının, okul öncesi dönem çocuklarının hem bilişsel hem de fiziksel gelişimlerine olumlu anlamda katkı sağlayacağı, ayrıca eğitim ve öğretim için ideal interaktif bir materyal olacağı elde edilen bulgularla belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler : Pop up Kitap, Hareketli kitap, Okul öncesi

Sayfa Sayısı : 114

Danışman : Prof. Dr. Ata Yakup KAPTAN

**Designing Illustrated Pop up Books for Preschool Children and
A Pop Up Book Design**

Ph.D. Dissertation

Gökçe ARİFOĞLU

ONDOKUZ MAYIS UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

April, 2019

ABSTRACT

It is thought that animated fairy tale books will help children to develop easier communication with their environment by improving their cognitive abilities in a positive way, enriching creative imagination and creating a love of books. The main aim of the study is to prepare a sample fairy tale book by examining the illustration design features of animated books thought to be so important for child development. This work; in terms of the problem and the illustration of elements of Turkish culture in hosting a theme, by an expert for preschool children in terms of being one of the first movable books were written in Turkey is thought to be important. In the research, between the years 2011-2017, nine different animated story books were purchased and published for the preschool children. Eight of the identified animated fairy tale books are foreign books which are purchased by domestic publishing houses and are translated into Turkish. The ninth book, prepared in every stage of Turkey and the Turkish hosts in their native cultural elements were included in the study as animated tale book. The analysis of nine movable fairy tales, which are thought to be well designed or have design problems in terms of illustration and animated parts, are included in the study considering that they can add a significant dimension to the research. In relation to the thesis topic; domestic and foreign printed three-dimensional story books, magazines, articles, domestic and international dissertations, papers, books and data were obtained by using the internet resources.

In the study, the construction and design characteristics of animated storybook illustration with a rich history abroad are examined, which does not show much development in Turkey. As a result of this study, a three-dimensional and mobile tale book was prepared. The feasibility of the internal and external design features of the animated and 3D story book designed by the researcher was determined by the expert evaluation form which was developed by the researcher taking into consideration the specific criteria. In this context, two Graphic Design field experts were asked to refer to the ideas of the designed interior design of the fairy tale book "theme, subject, heroes, plan and style" and in terms of the external structure characteristics "book size, page layout, letters, illustrations and cover (paper, skin)" in terms of a suitable, appropriate and completely appropriate. The results of the evaluation by the field experts showed that the design of the animated and 3-dimensional tale book is in accordance with the level of pre-school children's graphic design and gives reliable results in terms of design. Animated fairy tale books were determined with the help of the findings that it would contribute positively to both cognitive and physical development of preschool children and also to be an interactive material ideal for education and training.

Key Words : **Pop up Book, Moving Book, Pre-school**

Number of Pages : **114**

Advisor : **Prof. Dr. Ata Yakup KAPTAN**

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI.....	II
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	III
KABUL VE ONAY	IV
TEŞEKKÜRLER	VI
ÖZ.....	VII
ABSTRACT.....	IX
İÇİNDEKİLER	XI
TABLolar LİSTESİ.....	XIII
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
I. GİRİŞ	1
1.1 Problem	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	3
1.3. Araştırmanın Gerekçesi.....	4
1.4. Kapsam ve Sınırlılıklar	6
1.5. Tanımlar.....	6
İKİNCİ BÖLÜM	8
II. KURAMSAL ÇERÇEVE.....	8
2.1. Okul Öncesi Dönem Çocuk Kitapları ve Çocuğun Gelişimine Etkileri	8
2.2. Çocuk Kitaplarının Tarihsel Gelişimi	9
2.2.1. Dünyada Çocuk Kitaplarının Tarihsel Gelişimi.....	10
2.2.2. Ülkemizde Çocuk Kitaplarının Tarihsel Gelişimi	14
2.3. Masal Kitapları ve Çocuğun Gelişimine Etkileri	16
2.3.1. Okul Öncesi Dönemde Çocuk ve Kitap İlişkisi.....	18
2.3.2. Resimli Çocuk Kitaplarının Özellikleri.....	20
2.4. İllüstrasyonun Hareketli Çocuk Kitaplarındaki Yeri ve Önemi	28
2.4.1. Hareketli Çocuk Kitapları ve İllüstrasyon İlişkisi.....	30
2.5. Hareketli Çocuk Kitabı Hazırlanırken İzlenmesi Gereken Yöntem ve Teknikler	34
2.6. İlgili Araştırmalar	35
2.6.1. Türkiye’de Yapılmış Araştırmalar	35
2.6.2. Türkiye Dışında Yapılmış Araştırmalar	37
2.7. Hareketli Masal Kitabı Tasarımı Uygulama Örneği	38
2.7.1. “Ela Mevsimleri Öğreniyor” Hareketli Masal Kitabının Hikayesi 39	

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	40
III. YÖNTEM	40
3.1. Araştırma Modeli	40
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	42
IV. BULGULAR	42
4.1. Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Yönelik Olarak Hazırlanan Ve Hmk1-Hmk9 Aralığında Verilen Hareketli Masal Kitapları İllüstrasyonlarının Tasarım Analizi	43
4.1.1. HMK1'in Tasarım Analizi	44
4.1.2. HMK2'nin Tasarım Analizi	46
4.1.3. HMK3'ün Tasarım Analizi	48
4.1.4. HMK4'ün Tasarım Analizi	50
4.1.5. HMK5'in Tasarım Analizi	52
4.1.6. HMK6'nın Tasarım Analizi	55
4.1.7. HMK7'nin Tasarım Analizi	57
4.1.8. HMK8'in Tasarım Analizi	59
4.1.9. HMK9'un Tasarım Analizi	63
4.2. “Ela Mevsimleri Öğreniyor” Hareketli Masal Kitabının Tasarımı	68
BEŞİNCİ BÖLÜM	79
V. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	79
5.1. Sonuç	79
5.2. Tartışma	80
5.3. Öneriler	82
KAYNAKÇA	84

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Okul Öncesine Yönelik Hazırlanan Hareketli Masal Kitabı İllüstrasyonu İçin Uzman Değerlendirme Sonuçları	43
--	----

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Tobias'ın 1707'de Yaptığı Bir Çalışma; "Bir Vücutun Anatomisi" (Gizmodo, 2019).....	10
Şekil 2: Carol Barton'na ait modern bir tünel kitabı örneği (Hendrix, S., L. (2008).	11
Şekil 3: Vojtech Kubasta'nın, "Columbus Amerika'yı Nasıl Keşfediyor?" pop art kitabı (Ebay, 2019).	11
Şekil 4: 4 Yaş ve üzeri için hazırlanan, "Popville" pop up kitabından bir sayfa (Boisrobert and Rigaud, 2011).....	31
Şekil 5 : 4 Yaş ve üzeri için hazırlanan, "Popville" pop up kitabından başka bir sayfa (Boisrobert and Rigaud, 2011).....	31
Şekil 6: "Civciv Cenk Uçmayı Öğreniyor" adlı kitabın dış ön kapak tasarımı.....	44
Şekil 7: "Civciv Cenk Uçmayı Öğreniyor" adlı kitabın üç boyutlu olarak hazırlanmış iç sayfası	45
Şekil 8: "Minik Kuş Şarkısını Söylüyor" adlı kitabın dış ön kapak tasarımı.....	46
Şekil 9: " Minik Kuş Şarkısını Arıyor " adlı kitabın üç boyutlu olarak hazırlanmış iç sayfası	47
Şekil 10: "Minik Kuş Şarkısını Arıyor" adlı kitabın üç boyutlu olarak hazırlanmış başka bir iç sayfası.....	48
Şekil 11: "Deniz Canlıları" adlı kitabın dış ön kapak tasarımı	49
Şekil 12: "Deniz Canlıları" adlı kitabın hareketli olarak hazırlanmış iç sayfası.....	49
Şekil 13: "Korktum, Kızdım, Mutlu Oldum" adlı kitabın dış ön kapak tasarımı.....	51
Şekil 14: " Korktum, Kızdım, Mutlu Oldum " adlı kitabın hareketli olarak hazırlanmış iç sayfası.....	51
Şekil 15: "Eğlenceli Çiftlik" adlı kitabın dış ön kapak tasarımı	53
Şekil 16: "Eğlenceli Çiftlik" adlı kitabın iç sayfası	53
Şekil 17: "Eğlenceli Çiftlik" adlı kitabın üç boyutlu olarak hazırlanmış iç sayfası...	54
Şekil 18: "Üç Boyutlu Eğlence Ağacı" adlı kitabın dış ön kapak tasarımı	55
Şekil 19: "Üç Boyutlu Eğlence Ağacı" adlı kitabın üç boyutlu olarak hazırlanmış iç sayfası	56
Şekil 20: "İstanbul'un İncisi Kız Kulesi" adlı kitabın dış ön kapak tasarımı	57
Şekil 21: "İstanbul'un İncisi Kız Kulesi" adlı kitabın üç boyutlu olarak hazırlanmış iç sayfası	58
Şekil 22: "İstanbul'un İncisi Kız Kulesi" adlı kitabın üç boyutlu olarak hazırlanmış başka bir iç sayfası.....	58
Şekil 23: "Le Petit Prince" adlı kitabın dış ön kapak tasarımı	60
Şekil 24: "Le Petit Prince" adlı kitabın üç boyutlu olarak hazırlanmış iç sayfası.....	61
Şekil 25: "Le Petit Prince" adlı kitabın üç boyutlu olarak hazırlanmış diğer iç sayfası	62
Şekil 26: "Le Petit Prince" adlı kitabın hareketli olarak hazırlanmış bir sayfası	62
Şekil 27: "Engylopedia Prehistorica Donusaurs" adlı kitabın dış ön kapak tasarımı	63
Şekil 28: "Engylopedia Prehistorica Donusaurs" adlı kitabın künye sayfası tasarımı	64
Şekil 29: "Engylopedia Prehistorica Donusaurs" adlı kitabın iç sayfası.....	64
Şekil 30: "Engylopedia Prehistorica Donusaurs" adlı kitabın diğer iç sayfası	65
Şekil 31: "Engylopedia Prehistorica Donusaurs" adlı kitabın üç boyutlu yeşil dinazorlarla hazırlanmış iç sayfası.....	65

Şekil 32: "Engylopedia Prehistorica Donusaurs" adlı kitabın kapakçıklar içerisinde hazırlanmış üç boyutlu tasarımlarından bir örnek	66
Şekil 33: "Engylopedia Prehistorica Donusaurs" adlı kitabın kapakçıklar içerisinde hazırlanmış üç boyutlu tasarımlarından başka bir örnek	67
Şekil 34: "Engylopedia Prehistorica Donusaurs" adlı kitabın kapakçıklar içerisinde hazırlanmış ve merkezden üç boyutlu olarak sayfa dışına taşan bir sayfasından örnek	67
Şekil: 35 "Ela Mevsimleri Öğreniyor" hareketli masal kitabının kapağı.....	68
Şekil: 36 "Ela Mevsimleri Öğreniyor" hareketli masal kitabının arka kapağı.....	69
Şekil: 37 "Ela Mevsimleri Öğreniyor" hareketli masal kitabının 1 ve 2. Sayfası.....	70
Şekil: 38 "Ela Mevsimleri Öğreniyor" hareketli masal kitabının 3 ve 4. Sayfası.....	70
Şekil: 39 "Ela Mevsimleri Öğreniyor" hareketli masal kitabının 5 ve 6. Sayfası.....	71
Şekil: 40 "Ela Mevsimleri Öğreniyor" hareketli masal kitabının 7 ve 8. Sayfası.....	72
Şekil: 41 "Ela Mevsimleri Öğreniyor" hareketli masal kitabının 9 ve 10. Sayfası....	73
Şekil: 42 "Ela Mevsimleri Öğreniyor" hareketli masal kitabının 9 ve 10. sayfa detayı	73
Şekil: 43 "Ela Mevsimleri Öğreniyor" hareketli masal kitabının 11 ve 12. Sayfa	74
Şekil: 44 "Ela Mevsimleri Öğreniyor" hareketli masal kitabının 11 ve 12. sayfa hareketli parçaların görüntüsü	75
Şekil 45 "Ela Mevsimleri Öğreniyor" hareketli masal kitabının 11 ve 12. sayfa detayı	76
Şekil 46 "Ela Mevsimleri Öğreniyor" hareketli masal kitabının 13 ve 14. sayfa	76
Şekil 47 "Ela Mevsimleri Öğreniyor" hareketli masal kitabının 13 ve 14. sayfa hareketli parçanın görüntüsü.....	77
Şekil: 48 "Ela Mevsimleri Öğreniyor" hareketli masal kitabının 15 ve 16. Sayfa	78

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bkz	Bakınız
c.	Cilt
Çev.	Çeviren
Edt.	Editör
HMK	Hareketli Masal Kitabı
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
OMÜ	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
RTEÜ	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
s.	Sayfa
TDK	Türk Dil Kurumu
Ün.	Üniversitesi
Yay.	Yayınları
YÖK	Yüksek Öğretim Kurumu
yy.	Yüzyıl
y.y.l.t.	Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi
y.s.y.t	Yayınlanmış Sanatta Yeterlilik Tezi

BİRİNCİ BÖLÜM

I. GİRİŞ

Bu bölümde, çalışmanın konusunu oluşturan problem durumu belirlenmiş; amaç, gerekçe, yöntem, kapsam ve sınırlılıklar açıklanmıştır.

1.1 Problem

Geçmişten günümüze bir seyir süren resimli çocuk kitapları, oldukça devinim gösteren bir süreç geçirmiştir. Bu süreç, gerek dünya edebiyatında gerekse ülkemiz edebiyat alanında olumlu bir gelişim grafiği göstermektedir. Çocuk gelişimi alanında yapılan bilimsel araştırmalar daha artmış, bu konudaki hassasiyetin büyümüş olduğu gözlenmektedir.

Cumhuriyetin kurulmasının ardından yapılan inkılaplarla ile yeni bir dönem başlamıştır. Yeniliklerden bir tanesi de Arap harfleri yerine Latin kökenli yeni Türk alfabesinin kabul edilmesidir. Bu değişim ile kısa zamanda okuryazar oranı önemli ölçüde artmıştır.

Gönen (2009); Türkiye’de çocuklar için kitap hazırlanması konusu ilk olarak olarak Tanzimat döneminde (1839-1876) ele alınmıştır. Yazılı çocuk edebiyatının gelişmesine kadar; bütün dünya çocukları gibi Türk çocukları da tekerlemeler, bilmeceler, masallar, efsaneler, destanlar gibi sözlü edebiyat ürünlerinden yararlanmışlar bu arada Nasrettin Hoca fıkralarını da dinlemişlerdir. XIX. yüzyıldan önce çocukla ilgili olarak basılmış “Hayriyye” ve “Lütfiyye” dil ve anlatım bakımından çocukların anlayabileceği düzeyde değildir. Tanzimat döneminde dünya çocuk klasiklerinin Türkçe’ye çevrilmesine başlanmıştır. Bu alanda çok yönlü ve yoğun ürünler ise İkinci Meşrutiyet (1908-1923) döneminde görülür. Bu dönemde, eğitimci Satı Bey ve onun çağrısına uyan şairlerimiz bilinçli olarak çocuk edebiyatımızın temellerini atmışlardır, demektedir.

1979 yılında Unesco tarafından Dünya Çocuk Yılı'nın ilan edilmesiyle bu alandaki yayın ve etkinlikleri genişletilmiş, birçok yayınevleri çocuk edebi yayınlara yönelmişlerdir. Bununla birlikte kitap sayısı ve kalitesi artmıştır.

Ülkemizde çocuk yayınlarının ayrı bir uzmanlık dalı haline gelmesi, çocuk kitabevleri, çocuk kütüphaneleri, çocuk kitabı fuarlarının, çocuklara yönelik yayın yapan yayınevlerinin açılıp, sayısının artması çocuklara daha iyi kitaplar iletilmesini sağlamak açısından olumlu gelişmeler olduğu söylenebilir.

Hareketli kitap olarak da ifade ettiğimiz pop-up kitaplar, ülkemizde pek gelişim gösterememiş ama dünya literatüründe oldukça zengin bir tarihe sahip olmuştur. Hareketli kitaplar, iki boyutlu bir zemin üzerinde üç boyutlu olarak hazırlama prensibine bağlı olarak hazırlanır. Hareket, derinlik, perspektif, espas tasarımındaki önemli öğeleri oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra; Kurgusu, kompozisyonu, kağıt özellikleri, kağıt katlama kuralları, basım ve montaj teknikleri de bir o kadar önemlidir. İlk hareketli kitap tasarımı örneği dünya literatürü incelendiğinde 13. yüzyılda görülmektedir. Hareketli kitaplar; açılır kitap, üç boyutlu kitap ya da pop-up kitap gibi isimler ile çocuk edebiyatı tarihinde anılmaktadır.

Rubin'e (2010) göre; Bireyler bilgileri duyu organlar sayesinde algırlar. Daha çok duyuya hitap eden hareketli kitapların sağladığı bilgiler ve deneyimler de daha akılda kalıcıdır. Çünkü hareketli kitaplar, hem görsel tecrübelerin hem dokunma hissini yaşanmasının yanı sıra merak ve keşfetme isteğini de tatmin eder. Kişinin kendi elleriyle aktifleştirdiği hareketli parçalar ya da sürpriz illüstrasyonlar el ve gözü, aksiyon ve reaksiyonu, merak ve keşfetmeyi bir araya getirir.

Geçmişten günümüze pop-up kitaplarının gelişimi incelendiğinde; Çocukların bilişsel yeteneklerini olumlu yönde geliştirdiği, yaratıcı hayal gücünü zenginleştirerek kitap sevgisini oluşturduğu, çevresiyle daha kolay iletişim sağlamasına yardımcı olacak görsel iletişim nesnelere biri olduğu gözlemlenmiştir.

Algı üzerindeki olumlu etkilerini öğrendiğimiz hareketli kitap türlerinin, başlangıçta sadece yetişkin bireyler için bilimsel karmaşık konuları anlamaları doğrultusunda hazırlandığı, fakat teknolojinin gelişmesi ve çocuk eğitimi alanında çalışmaların

devam etmesiyle günümüzde artık çoğunlukla küçük yaştaki çocuklar için eğlence ve boş vakitlerini değerlendirmelerini sağlayan bir iletişim nesnesi olarak kullanıldığı görülmüştür.

Hareketli kitapların, küçükten büyüğe herkesin severek kullandığı bir görsel iletişim nesnesi olduğu günümüzde artan popülerliğinden de kolayca anlaşılabilir.

Hazırlanacak hareketli masal kitaplarının tasarımları ve kurgusu, çocuğun yaratıcılık düzeyine uygun olmalı ve çocuğa kitabı sevdirmelidir. Tasarımcı, illüstrasyonları yaparken hareket ve mekanizmanın çalışma disiplinine uygun bir alt yapı oluşturmalıdır. Bu bağlamda hareket çeşitliliği ve farklı pop up kitap türleri tercih edilmelidir. Sayfalar arasındaki hareket farklılıkları çocuğun ilgisini böylelikle daimi aktif tutacak, çocuğun kitapla daha çok etkileşimini sağlayacaktır.

Yapılan literatür araştırmasında ve de saha çalışmalarında gözlemlenen şudur ki, ülkemizde hareketli kitap türlerine örnek gösterilebilecek çalışmalar yok denecek kadar azdır. Yayınevleri, genellikle yurt dışından satın aldıkları telif ve projeleri Türkçeye uyarlayarak piyasaya sunmaktadır. Karmaşık kurgu yapısı ve kağıt mühendisliği gibi teknik bilgilerin geliştirilmesiyle ülkemizde de iyi örneklerin hazırlanabileceği düşünülmektedir. Bu düşünceden hareketle araştırmada; okul öncesine yönelik hareketli masal kitapları illüstrasyonlarının temel tasarım özellikleri irdelenip, araştırmanın temel amacına uygun, örnek oluşturabilecek bir masal kitabı uygulanması planlanmaktadır.

Problem Cümlesi: Okul öncesine yönelik hareketli masal kitapları illüstrasyonlarının tasarım sorunları nelerdir ve örnek bir masal kitabı nasıl olmalıdır?

1.2. Araştırmanın Amacı

Hareketli masal kitaplarının, çocukların bilişsel yeteneklerini olumlu yönde geliştirecek, yaratıcı hayal gücünü zenginleştirecek kitap sevgisini oluşturacak, çevresiyle daha kolay iletişim sağlamasına yardımcı olacağı düşünülmektedir. Çocuk gelişimi için bu denli önemli olduğu düşünülen hareketli kitapların illüstrasyon tasarım özellikleri incelenerek örnek bir masal kitabının hazırlanması araştırmanın temel amacını oluşturmaktadır.

1.3. Araştırmanın Gerekeçesi

Okul öncesi dönemde masal kitapları çocuğun yaşamında önemli bir yer tutmaktadır. Masallar özellikle okul öncesi dönemde ve ilköğretimde çocukların ilgisini büyük ölçüde çekmektedir. Masalın gizemli havası, serüven dolu fantastik olaylar içermesi, çoğunlukla iyilerin kazanıp kötülerin yenilgiye uğratılması çocuk için masalları ilginç kılar. Başka bir deyişle; masal, çocuğun dünyasına yakın bir dünya sunar. Okul öncesi dönemde, masal kitaplarındaki illüstrasyonlar çocuğun görsel birikiminin oluşmasında etkili olmaktadır.

Okul öncesi dönem ve ilköğretim birinci kademedede elde edilen bulgular; çocukların dış dünyayı algılayışları ve yaratıcılık özelliklerinin birçok etkene göre değişkenlik gösterdiğini, bu değişkenliğin çocukların kişiselleşme süreciyle ilgili olduğunu, çocukta kişilik ve kimlik kazanımının doğru orantılı olarak okul öncesi dönemde biçimlenebildiğini, hazırlanan görsel materyallerin çocukların yaratıcılık düzeyine olumlu katkı yaptığını göstermiştir.

İnsana yönelik eğitimin temeli, okul öncesi dönemde atılmaktadır. Yılmaz'a (2003) göre; okul öncesi eğitimi, "0-72" aylık çocukların, tüm gelişimlerini toplumun kültürel değerleri doğrultusunda yönlendiren, duyguların gelişimini ve algılama gücünü artırarak akıl yürütme sürecinde ona yardımcı olan ve yaratıcılığını geliştiren, kendini ifade etmesini ve öz denetimini kazanmasını sağlayan sistemli bir eğitim sürecidir.

Bir bireyin hayatında önemli ve işlevselliği ileriki yaşlarda da devam eden okul öncesi dönem, araştırma kapsamına bu sebeple dahil edilmiştir.

"Okul öncesi çağda çocukların çevrelerini tanıma, etrafta olup bitenleri anlama istek ve ihtiyaçları çok fazladır" (Demiral, 1986, s. 163). "Okul öncesi çocukların merak ve araştırma duygularını geliştiren, zihinsel yeteneklerini uyararak, ileriki okul yaşamında başarılı olmalarını sağlayan etkinliklerden birisi de fen ve doğa çalışmalarıdır. Fen ve doğa çalışmaları fen bilimlerine ilişkin bilgilerin çocuğa aktarımı değil, çocuğun fen ve doğa olaylarını yaparak-yaşayarak öğrenmesidir" (Albayrak, 2000, s. 55).

Oğuzkan'a (2011) göre, Fen ve doğa olaylarını anlatan eserler, çocuğun, canlı ve cansız varlıklarla dolu dünyamızı erken yaşlarda gerçekçi bir gözle tanımasına, doğanın türlü görünümünü ve zenginliğini kendi yaşantısıyla bağ kurarak öğrenmesine ve giderek onu sevmesine yardım eder. Doğal güzellikleri ve zenginlikleri kavrayan veya sezen, sürekli bir gözlemle canlıların hayatını izleyen çocuklarda doğayı koruma bilinci çok daha kolay gelişir.

Fen ve doğa olaylarının erken yaş dönemlerinde çocuk kitaplarında konu olarak irdelenmesinin oldukça önemli olduğu görülmektedir. Bu bilgiler temel alınarak hazırlanacak olan pop up kitabının konusu, fen ve doğa olaylarını içeren karma bilgiler ile oluşturulmuştur.

“Üç-dört yaş döneminde, bileşik cümle kurma becerisinin gelişmeye başlamasıyla birlikte çocuklar gün içinde kendilerini bu cümlelerle ifade etmeye yönelirler. Bu dönemde dil oyunlarından, kısa dizeleri söylemekten hoşlanırlar. Bu aşamada çocuklara tekerlemeler, kısa şiirler, bilmeceler okumak faydalı olacaktır” (Koca, 2014, s. 9). Çalışmada hareketli parçalar ile bilmeceli kısımlar oluşturulacak ve temayla ilgili kısaca bilgi edinme sağlanacaktır. Bilmeceler ile, çocuğun hem düşünme hem de hayal etme becerisinin aktif tutulacağı düşünülmektedir.

“Bir şeyin adını söylemeden, bazı özelliklerini üstü kapalı bir biçimde anlatarak onun ne olduğunu bilmeyi, dinleyene veya okuyana bırakan oyun, eğlence olarak tanımlayan bilmece, Türk halk edebiyatı içerisinde önemli bir yere sahip edebi türlerden biridir” (Yalçın ve Aytaş, 2011, s.131). Çocuklar, üç yaşından sonra bir zeka oyunu olan bilmecelerle ilgilenmeye başlarlar. Bir bilmecenin ne ile ilgili olduğunu bulmaya çalışmak çocukları düşündürür, varlıkların niteliklerini kavramalarını sağlar. Konuşma ve dinleme becerilerinin gelişmesine katkıda bulunur (Erdal, Celepoğlu, Kılıç, Arıcı ve Kara, 2007; Karakaş, 2010; Sever, 2002.)

Ayrıca bu çalışma; konu ve kullanılan illüstrasyon açısından Türk kültürüne ait öğeleri içerisinde barındıran bir temayla, okul öncesi dönem çocukları için bir uzman tarafından Türkiye’de hazırlanmış ilk hareketli kitaplardan biri olma açısından da önemli olacağı düşünülmektedir.

1.4. Kapsam ve Sınırlılıklar

Bu araştırma 36-72 ayları arasında bulunan okul öncesi dönem çocuklarıyla sınırlandırılmıştır.

Araştırmada, 2011-2017 yılları arasında okul öncesi dönem çocuklarına yönelik telif hakkı satın alınarak yayınlanan dokuz ayrı hareketli masal kitabına yer verilmiştir. Belirlenen hareketli masal kitaplarından altısı (HMK1-HMK9) yerli yayınevleri tarafından yayın hakları satın alınıp Türkçeye çevrilen yabancı kitaplardan oluşturmaktadır. HMK7 olarak kodlanan kitap ise, her aşaması Türkiye’de hazırlanmış yerli hareketli masal kitabı olarak çalışmaya dahil edilmiştir.

İllüstrasyon ve hareketli parçalar bakımından iyi tasarlandığı ya da tasarım sorunlarının olduğu düşünülen dokuz hareketli masal kitabının analizi, araştırmaya anlamlı bir boyut katabileceği düşünülüp çalışma kapsamına dahil edilmiştir.

Araştırma, EK:2’de belirtilen dokuz ayrı hareketli masal kitabı ile sınırlandırılmıştır.

1.5. Tanımlar

Keser’e (2009) göre, İllüstrasyon: Kitaplara, yazılı metni açıklamak ya da süslemek amacıyla konulan resim olarak tanımlanabilir. İllüstrasyon kitabı resimlemenin, süslemenin yanında, metnin anlaşılmasını, akılda kalmasını da sağlar ve ona yeni bir yorum ekler.

“İllüstrasyon sözlük olarak; izah edici resim anlamına gelmektedir. Grafik tasarım ürünlerinden biri olan illüstrasyon, kitap içi metinlerin açıklayıcı tanımlamalarını güçlendirmek ve daha iyi anlaşılmasını sağlamak amacıyla yapılan konulu resimlerdir” (Tepecik, 2002, s.78).

Sevinç (2000), “Okul öncesi dönem: Okul öncesi dönem, çocuğun doğumundan okula başladığı ana kadar geçen zaman diliminde, fiziksel gelişimine bağlı olarak kazanılan temel davranışların ve bilişsel gelişimi ile ilgili anlama ve değerlendirme yetilerinin edinildiği, belli kavramların öğrenildiği dönemdir” (s. 9).

Gardner’a (1982) göre, “Yaratıcılık: Yaratıcılık bilim adamlarına göre; zekanın önemli bir boyutu, kişiliğin aynasıdır. Önemli bir yetenek, ruhsal bir ihtiyaç, doyuma ulaşma yoludur” (Aktaran Argun, 2004, s. 7).

“Yaraticılık kavramının karşılığı “Kreativitaet, Creativity”dir. Bu sözcük, “Doğurmak, yaratmak, meydana getirmek” anlamındadır; devingen, dirik (dinamik) bir süreç olan niteliği sözcüğün anlamında saklı bulunmaktadır” (San, 1985, s. 9).

İKİNCİ BÖLÜM

II. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Okul Öncesi Dönem Çocuk Kitapları ve Çocuğun Gelişimine Etkileri

Çocuğun yaşamında, resimli masal kitapları önemli bir yer tutmaktadır. Yapılan araştırmalarda elde edilen bulgular; çocukların dış dünyayı algılayışları ve yaratıcılık özelliklerinin birçok etkene göre değişkenlik gösterdiğini belirlemiştir. Bu değişkenliğin çocukların kişiselleşme süreciyle ilgili olduğunu, çocukta kişilik ve kimlik kazanımının doğru orantılı olarak okul öncesi dönemde biçimlendiğini, hazırlanan görsel materyallerin çocukların yaratıcılık düzeyine olumlu katkı yaptığını göstermiştir. Bu dönemlerde, görsel iletişim nesnesi olan kitap illüstrasyonlarının, çocuğun görsel birikiminin oluşmasında da etkili olduğu görülmektedir.

Uzuner (2011), çocukların karşılaştıkları ilk kitapların, resimli çocuk kitapları olduğunu, ayrıca 0-6 yaş çocuklarının gelişimine katkıda bulunarak, onlara okuma alışkanlığını bu resimli kitaplar sayesinde kazandırdığını söylemektedir.

“Çocuk 0-3 yaş arasında zihinsel gelişiminin çoğunu tamamlamaktadır. 2-6 yaş arasında en önemli bilişsel özelliklerinin gelişimi gerçekleşmekte ve yeni beceriler kazanmasını sağlayacak olan nöral temelleri oluşmaktadır” (Patterson, 2008, s. 257).

Dört-altı yaş döneminde ise gerek dil, gerekse bilişsel becerilerinin gelişmesi ile kitap okuma saatleri çok daha verimli geçer. Bu dönemde masallar, tekerlemeler, kısa hikâyeler daha ilgi çekicidir. Okul öncesi dönemde çocuklar tekrarları severler aynı masalı onlarca-yüzlerce kez okumanızı ya da anlatmanızı isterler ve her defasında da keyif alırlar. Bu tekrarların öğrenme üzerinde çok büyük etkisi vardır. En sevdiği kitabı siz ona okurken onlar ezberlerinden size hikâyeyi sanki okuyormuş gibi kelimesi kelimesine anlatabilirler.

Sever'e (2003) göre; Okul öncesi olarak tanımlanan dönemde çocuğun çevresi genişlemiş, ilgileri değişmiş olur. Bu dönemde anne baba ile birlikte öğretmen de kitaba yönelik konusunda çocuğu desteklemeye başlar. Çocuk okulda grup içinde dinlediği hikayelerde kendisi dışındaki diğer kişilerin de fikirlerini dinler ve farklılıkları fark eder. Bir fikir üzerinde tartışmayı, topluluk içinde söz almayı

öğrenir. Okul öncesi dönemde çocuğu kitapla daha çok etkileşime sokmak yanında çocuklarla birlikte ilgisini çeken resimlerin gazete ve dergilerden kesilerek kitap oluşturulması, kendi yaptıkları resimlerin ve hikayelerin kitap haline getirilmesi gibi etkinlikler kitap sevgini pekiştirirken özgüvenlerinin de artmasında katkıda bulunur. Bu dönem çocuklar, hep aynı kitabın okunmasını ya da hikayeleştirilmesini isteyebilir. Çünkü bu dönem çocukların devinimsel hareketlerde buldukları dönemdir. Çocuk bu dönemde yapabildiği hareketi sık sık yapmak ister. Bununla beraber hoşuna giden, anlamlandırabildiği kitabı da sık aralıklarla dinlemek çocuğun hoşuna gider. Hatta bunda ısrarcı olabilirler. Burada yapılması gereken kitabın okunduktan sonra çocukların ulaşacağı bir yere konması ve onların istedikleri zaman incelemesine ve resimleri ifadeledirerek hikayeyi anlatmalarına fırsat verilmesidir.

Sonuç olarak; çocuklar için hazırlanan masal kitapları onların hem hayal güçlerinin gelişmesine hem de hayata dair tecrübeler edinmelerine olanak sağlar. Görmedikleri, duymadıkları yeni yer ve canlıları bu şekilde keşfederler. Görsel hafızalarının ve kelime haznelerinin gelişimine de katkı sağlarlar.

Okul öncesi dönemdeki çocukların, kendileri için hazırlanmış kitaplardaki resimlerle kurduğu duygusal ve bilişsel bağ, daha büyük yaşlardaki çocuklara göre daha yoğun olacaktır. Onlar konuyu sadece resimlerden, ya da kendilerine okunan çok az metinle resimleri ilişkilendirerek anlamı, anlatılanı kavramaya çalışırlar. Aslında bu süreç çocuğun kendi düş gücüyle metni tekrardan yazması, bir anlamda zihninde yeni ve kendine göre yaşamasıdır. Bu açıdan bakıldığında özellikle okulöncesi dönem çocuklara hitap eden kitapların çocuğun bu yeniden yazma, yeniden anlama ve anlamlandırma uğraşına yardımcı olacak bir bilinç düzeyinde resimlendirilmelidir denebilir.

2.2. Çocuk Kitaplarının Tarihsel Gelişimi

Çocuk Kitaplarının tarihi diğer kitap türlerine göre oldukça yenidir. Bilimsel ve teknolojik gelişmeler sayesinde her alanda olduğu gibi çocuk edebiyatında da önemli gelişmelerin önü açılmıştır. On yedinci yüzyılın başlarında ilk örneklerini gördüğümüz resimli çocuk kitapları, teknolojik gelişmeler ve eğitim alanında yapılan büyük araştırmalar sayesinde günümüzde çok daha iyi bir konumda olduğu

söylenbilir. Resimli çocuk kitaplarının tarihsel süreç içerisinde gelişimi dünyada ve ülkemizde olmak üzere iki başlık altında değerlendirilecektir.

2.2.1. Dünyada Çocuk Kitaplarının Tarihsel Gelişimi

Her insanın yaşamında olması tavsiye edilen edebi ürünler, küçük yaşta çocukla tanıştırılıp ona sevdirmelidir denmektedir. Çocukların kitaplarla iç içe olması onların zihinsel gelişimini hızlandırırken yaratıcı fikirler üretmelerine zemin hazırlamaktadır.

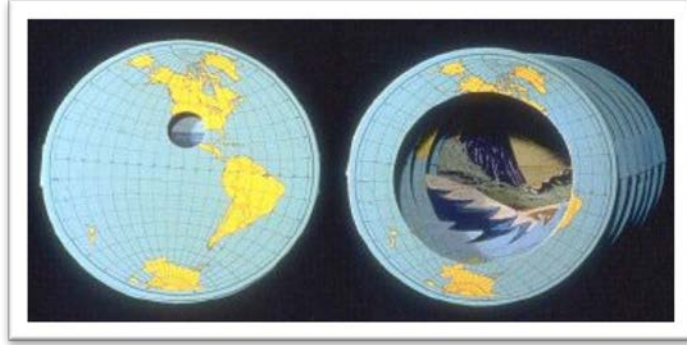
Hareketli kitap olarak da ifade ettiğimiz pop-up kitaplar, Türkiye’de pek gelişim gösterememiş ama dünya literatüründe oldukça zengin bir tarihe sahip olmuştur. Pop up kitaplar, iki boyutlu bir zemin üzerinde üç boyutlu olarak hazırlama prensibine bağlıdır. Ayrıca; hareket, derinlik, perspektif, espas bu kitapların tasarımındaki önemli öğeleri oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra; kurgusu, kompozisyonu, kâğıt özellikleri, kâğıt katlama kuralları, basım ve montaj teknikleri de bir o kadar önemlidir. İlk hareketli kitap tasarımı örneği 13. yüzyılda görülmektedir. Varoluşu bu kadar eski olan ve günümüzde her geçen gün popülerliği artan bu kitap türü, çalışmanın temelini oluşturmaktadır. Hareketli kitapların her ne kadar günümüzde çocuklar için tasarlanmış olduğu düşünülse de, aslında geçmişte yetişkin insanlar için üretildiği yapılan literatür çalışmasında görülmektedir. Yapılan araştırmada, pop up kitap türünün ilk örneklerini astronomi, tıp... gibi bilim dallarında görmekteyiz.

Şekil 1: Tobias'ın 1707’de Yaptığı Bir Çalışma; “Bir Vücutun Anatomisi”

(Gizmodo, 2019).

Bin dört yüz elli yıllarından sonra başta astronomi (bkz. Şekil:2), sağlık (anatomi) (bkz. Şekil:1), matematik, teknoloji, peyzaj gibi alanlarda birçok hareketli kitap örnekleri görülmektedir.

Şekil 2: Carol Barton'na ait modern bir tünel kitabı örneği (Hendrix, S., L. (2008).

On dokuzuncu yüzyıla gelindiğinde artık yetişkinler için tasarlanan bu kitap türü, küçük yaştaki çocuklar için hazırlanmaya başlanmıştır. Amaç, çocuklara anlatılan masal ve öykülerin daha ilgi çekici hale gelmesini sağlamak olmuştur. Bu alanda birçok kağıt mühendisi, illüstratör, grafik tasarımcısı yeni örnekler geliştirip piyasaya sunmuştur. 1914-1992 yılları arasında yaşayan Çekoslovakyalı mimar ve kağıt mühendisi Vojtech Kubasta pop-up kitap tasarımıda pek çok çalışma yapan kişilerden biridir. Vojtech Kubasta'nın çalışmaları (bkz. Şekil:3) pop-up kitaplara altın çağını yaşatan eserler olarak kabul edilmektedir.

Şekil 3: Vojtech Kubasta' nın, "Columbus Amerika'yı Nasıl Keşfediyor?" pop up kitabı (Ebay, 2019).

Günümüzde pop-up ilkeleri geliştirilmiş ve kağıt mühendisleri yeni üretim teknikleri üretmişlerdir. Pop-up yöntemleri ile üretilmiş; sayfaların açılması ile üç boyutlu objelerin ortaya çıktığı, ilk kitap örnekleri İngiliz kağıt mühendisi S. Louis Giraud'a ait olduğu da görülmektedir.

Hareketli kitapların ilk oluşumları Ortaçağ manastırlarının duvarları arasında verilerin deneme ve ölçüm işlemlerini gerçekleştirmek amacıyla başlamıştır. Yüzey üzerine illüstre edilmiş veriler hareketli hale dönüştürülüp, astroloji, takvim ve benzeri verilerin ölçümleri sağlanmış, yıldız ve gezegen pozisyonları, kilise takvimleri, astrolojik bilgiler ve benzerleri hesaplanabilmiştir. Keş ve Sarıca (2014) tarafından yapılan araştırmada şu biçimde aktarılmıştır:

“Bilinen ilk hareketli el yazması olan Chronica Majorca, 13. yüzyıl başlarında Fransız keşiş Matthew Paris tarafından hazırlanmıştır ve dini tatilleri hesaplanmak için kullanılan volvellere sahip kitaptır. Ardından Katalan filozof Ramon Llull (1232- 1315) karmaşık verilerin tablolaştırılması, tek ve basit bir sistemde açıklanıp hesaplanabilmesi için Lullian dairesi ismiyle de bilinen volvelleden faydalanmıştır. Fransızcada “dönmek” anlamına gelen “volvelleler”; sayfanın merkezine düğümlü bir ip ya da perçin sayesinde birleştirilmiş, sayfa üzerinde bağımsız dönebilen bir ya da pek çok çarktan oluşan yüzeyler ya da işaretleyicidirler. Volveller, takvim gibi grafik bilgilerin kolon ve sütunlardan takibi yerine çarkları döndürerek hesaplanması için kullanılmışlardır. Bir diğer bilinen teknikte Kanatçıklardır. Bunlar sayfa üzerine eklenmiş veya katlanmış parçalardır. Bir tabaka gibi kaldırılan kanatçıklar altta saklanan tabakadaki bilgileri ortaya çıkarır. Kanatçıklar, anatomik bilgileri ve karmaşık mekanizmalı yapıları görselleştirmek için kullanılmışlardır” (s. 271-272).

Geçmişten günümüze hareketli pop-up kitapların gelişimi incelediğinde birçok türünün olduğu gözlemlenmiştir. Bunlar; tünel kitap, diyagram ve pop-up kartlar, bebek evleri ve serbest olarak hazırlanan (afiş, enstalasyon...) pop-up çalışmalarıdır. Bu türlerin sürekli devinim göstererek basım ve matbaanın gelişmesi ile de büyük bir ivme kazanmaya başladığı görülmektedir.

Çocuk pop up kitaplarının ilk ticari ve sistemli bir hale geçebilmesi 19. Yüzyılda Londralı yayımcılar Dean and Son ve Darton and Co şirketleri tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu şirketlerin pop up tasarımına etkisi çekme itme gibi hareketli uygulamaları kazandırmak ve iki boyutla üçüncü boyutu bir arada kullanmak olmuştur. İlk gerçek hareketli kitabın Dean & Son adlı yayın firması tarafından üretildiği de söylenebilir. 1860'larda şirket olarak "Originator of Childrens" hareketli

kitabı için kitaptaki karakterin hikâyeyi açıklayabilecek şekilde hareketli olduklarını ve bu şekilde hikâyeyi daha yaratıcı olarak betimlediklerini iddia etmişlerdir. Dean hareketli kitap üretimine 1860'lar da tekrar dönmüş ve 1900'ler de üretime devam etmiştir. Hareketli kitabı oluşturmak için Dean, şirketinin, elde yapılan kitaplar için yetenekli zanaatkârlar özel bölümünü kurmuştur. Bu tasarımcılar sahnelere üç boyutlu etkisi vermek için birbiri arkasına sıralama biçimini kullanmışlardır. Tuncalı (2011) şu biçimde aktarmıştır:

“Read and Ward & Lock, Darton Londra'daki diğer önemli hareketli kitap yayıncıları olmuştur. Fakat Dean and Son şirketinin önemli yayıncılarından olan Raphael Tuck ve oğlu, bu tür kitapları geliştiren ve buluş yapan kişiler olarak önem kazanmışlardır. Raphael ve oğlu, bu yayınevi aracılığıyla; lüks kâğıtlar, yapıştırma kitapları, kâğıt bebekler, bulmacalar, "Father Tuck's Mechanical' Series" adında değişik efektler barındıran pop up tarzında kitapları üretmişlerdir Tuck ve oğulları 1870 yılında Londra' da bir yayınevinde işletme olarak kurulmuş Dean and Son'da; not defteri resimleri, bulmacalar, kâğıt bebek dâhil olmak üzere üretilen lüks kâğıt öğeleri ve dekore kâğıtları üretmişlerdir. 19. yüzyılda yayımlanmış olan en orijinal pop up kitabı Lothar Meggendorfer tarafından tasarlanmıştır Lothar Meggendorfer asla tek bir sayfa içinde bir hareketle sınırlı kalmak istememiştir. Tasarımlarında çok hareketli ve değişik hareketler içeren şaşırtıcı öğeler kullanmıştır” (s. 3).

“On dokuzuncu yüzyılın sonlarına doğru Alman yayıncılar pop up yapımına ve büyük miktarlarda diğer ülkelere de ihracatına başlamışlardır. Renkli olarak bastıkları bu kitaplar için iyi bir market oluşturmuşlardır. İngiliz yayıncılarda bu teknikleri geliştirerek daha da ilerletmişlerdir” (Jackson, 1993, s. 6-7).

Yirminci yüzyılın ilk yıllarındaki Avrupa'da politik ve ekonomik sorunlar nedeniyle çok az pop up kitap basılmış ve ihraç edilmiştir. Basılanların çoğu ise hayal gücü yönünden eksik ve ucuz basımlar olmuşlardır. Avrupa bakımından durağan bir dönem olduğu gibi Amerika da bu dönemden etkilenmiştir ama savaşlardan ve ekonomik krizden sonra hem sanat hem de tasarım yönünden bir canlanma her alanda gözlenmektedir. Pop up terimi ilk defa 1932'de, Amerika'da (New York) yayımcı şirket Blue Ribbon tarafından tanımlanmıştır. Hareketli resimlemeleri tanımlamak amacıyla pop up adı verilmiştir. Harold B. Lenz tarafından tasarımının yapıldığı bu kitabın ismi. “Puss in Boots” (Çizmeli kedi) teriminin kullanıldığı kitaptır. Hareketli kitaplar da, fırlayan figürler veya sahneler, kalkan ya da oynayan nesnelere kitap sayfalarının arasında 90 veya 180 dereceye kadar açılımla

sergilenmektedir. 1920 – 1930 yılları arasında Louis Giraud tarafından Bookano dizisi adı ile İngiltere'de yayımlanmıştır. 1940 ve 1950 yılları arasında ikinci dünya savaşından dolayı daha az hareketli kitap yayınlanmıştır.

Bin dokuz yüz elli ve altmışlı yıllarda renkli ve yenilikçi pop up kitapların o dönemdeki Çek Cumhuriyeti'nden ithal edildiğini göstermektedir. Bu dönemin en iyi sanatçılarından biri olan Viotech Kubasta'nın eserleri Çek sanatçı Julian Wehr tarafından yeniden tasarlanıp, uygulanmıştır.

“Bununla beraber yeniden bir canlanma ve pop up kitaba yönelik bir ilgi oluşmuş ve yayımcılar kitapların basımına yönelmişlerdir. 1970 lerde birçok iyi pop up örnekleri ve kutlama kartları tasarlanmış ve basılmıştır. Waly Hunt (Amerika), Vic Duppa Whyte ve Ron Van Der Meer (İngiltere) gibi kâğıt katlama mühendisleri ayrıntılı, karmaşık ve çok emek isteyen, dâhice tasarlanmış katlama yöntemleri geliştirmişlerdir” (Tuncalı, 2011, s. 5).

2.2.2. Ülkemizde Çocuk Kitaplarının Tarihsel Gelişimi

Gönen'e (2009) göre; Yurdumuzda çocuklar için kitap hazırlanması konusu en yakın tarih olarak Tanzimat döneminde (1839-1876) ele alınmıştır. Yazılı çocuk edebiyatının gelişmesine kadar; bütün dünya çocukları gibi Türk çocukları da tekerlemeler, bilmece, masallar, efsaneler, destanlar gibi sözlü edebiyat ürünlerinden yararlanmışlar bu arada Nasrettin Hoca fıkralarını da dinlemişlerdir. XIX. yüzyıldan önce çocukla ilgili olarak basılmış “Hayriyye” ve “Lütfiyye” dil ve anlatım bakımından çocukların anlayabileceği düzeyde değildir. Tanzimat döneminde dünya çocuk klasiklerinin Türkçe'ye çevrilmesine başlanmıştır. Bu alanda çok yönlü ve yoğun ürünler ise İkinci Meşrutiyet (1908-1923) döneminde görülür. Bu dönemde, eğitimci Satı Bey ve onun çağrısına uyan şairlerimiz bilinçli olarak çocuk edebiyatımızın temellerini atmışlardır, demektedir. Gönen (2009), bin dokuz yüz yirmi sekiz yılında yeni Türk harflerinin kabulü ile başlayan okuma-yazma seferberliği basın-yayın alanını da olumlu etkilemiştir. Bir yandan genç yazarların kitapları basılırken bir yandan da eskiden basılmış eserler yeni harflerle tekrar basıldığını, ayrıca 1928-1935 döneminde alfabe ve okuma kitabı türünden yapıtların ortaya çıktığını söylemiştir. 1930'lardan sonra çocuklar için dönemin yazar ve ozanlarının yazmaya başlamalarını, çocuk edebiyatımız için büyük bir kazanç

olduğunu vurgulamıştır. Bu alanla ilgili gelişmeler 1950'lerden sonra daha da artmıştır. Bu dönemde; Kurtuluş Savaşımız, Cumhuriyetin önemi, fakirlik-zenginlik gibi güncel konular çocuk öykü ve romanlarının temel konu alanlarını oluşturmuştur.

Resimleme bakımından oldukça ilgi çekici olan “Ayşegül” serisi yurt dışında hazırlanan ve Türkçeye çevrilerek Türkiye’de yayınlanan bir masal kitabı serisidir. Günümüzde Yapı Kredi Yayınları tarafından yeniden basılıp satışa sunulan bu kitap basıldığı dönemlerde yerli bir yayın olmamasına rağmen oldukça ilgi görmüştür. Gönen (2009) Türkiye’de basılan yerli resimli çocuk kitaplarıyla ilgili şöyle demiştir:

“Bin dokuz yüz yetmiş dört yılında ressam ve yazar Can Göknil okul öncesi çocuklarına hitap eden ilk resimli çocuk kitabımız diyebileceğimiz “Kirpi Masalı” isimli eserini yayımlamıştır. Daha sonra 1979 yılında ressam ve yazar Serpil Ural “Top Tavşan” adlı resimli kitabını yayımlamıştır. Bin dokuz yüz yetmiş dokuz yılının Unesco tarafından Dünya Çocuk Yılı ilan edilmesi bu alandaki yayın ve etkinlikleri genişletmiş, çeşitli yayınevleri çocuk yayımlarına yönelmişlerdir. Böylelikle kitap sayısı ve kalitesi zenginleşmiştir. Ruhsar Barım, Gülçin Alpöge, Fatih Erdoğan, Şükran Oğuzkan gibi çocuk kitapları alanında eğitim almış yazarlar resimli kitap yazmış ve resimlemişlerdir. Bazı yayınevleri de gelen talepler doğrultusunda ressam-yazar işbirliği kurulmasına dikkat etmeye başlamıştır” (s. 363).

Ülkemizde çocuk yayınlarının ayrı bir uzmanlık dalı haline gelmesi, çocuk kitapevleri, çocuk kütüphaneleri, çocuk kitabı fuarlarının, çocuklara yönelik yayın yapan yayınevlerinin açılıp, sayısının artması çocuklara daha iyi kitaplar iletilmesini sağlamak açısından olumlu gelişmeler olduğu söylenebilir.

Gönen (2009); Çocuklara yönelik e-kitaplar da son yıllarda oldukça yaygınlaşmıştır. Çağımızın teknoloji ve bilgisayar çağı olduğu, çocukların da bilgisayarı ve bilgisayar oyunlarını çok sevdiği düşünüldüğünde çocuklar için hazırlanan e-kitapların bu kitle tarafından yoğun bir kullanım görebileceği tahmin edilmektedir. E-kitap (elektronik kitap, dijital kitap) dijital ortamda üretilmiş metin ve görüntülerden oluşan ve bilgisayar veya diğer dijital medya araçları aracılığıyla okunabilen kitaptır. Çoğu e-kitap hali hazırda basılı kitapların elektronik versiyonu olduğu halde sadece e-kitap olarak oluşturulanlar da son yıllarda hızla artmaktadır. E-kitaplar satın alınabilir, ödünç alınabilir, internetten indirilebilir ve hemen kullanılabilir. Ağustos 2009 tarihi itibarıyla dünyada 2 milyon civarında ücretsiz e-kitap bulunmaktadır.

Geçmişten günümüze bir seyir süren resimli çocuk kitapları, oldukça devinim gösteren bir süreç geçirmiştir. Bu süreç, gerek dünya edebiyatında gerekse ülkemiz edebiyat alanında olumlu gelişim göstermiştir. Çocuk gelişimi için bilimsel araştırmalar daha artmış, bu konudaki hassasiyet büyümüştür.

2.3. Masal Kitapları ve Çocuğun Gelişimine Etkileri

Milli Eğitim Bakanlığı 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında 36-72 aylık çocukların eğitimleri için belirlenen amaç ve kazanımları açıkça belirtilmiştir.

Bu kapsamda, Okul öncesi eğitimi programı; çocuğun motor, sosyal ve duygusal, dil ve bilişsel gelişimini destekleyerek, ona öz bakım becerilerini kazandırmayı amaçlamaktadır.

4-5 yaş dönemi çocukları için resimli çocuk kitapları oldukça önemlidir. Bu yaş aralığındaki çocuklar, konum kavramlarını mesela; içinde, dışında, altında, yanında, matematik ve fen bilimine ait kavramları hızla öğrenmeye başlarlar. Bu gelişim evresinde çocuklara, bu bilgileri destekleyip pekiştirecek nitelikte resimli çocuk kitapları sunulmalıdır.

1-7 yaş arasındaki çocukların okuduğu ya da kendilerine okunan kitaplar “Resimli Kitaplar” adı altında toplanır. Resimli çocuk kitapları çocukların edebiyat alanına ait ilk deneyimlerini yaşadıkları örneklerdir. Bu nedenle çocuklar için yaş, gelişim özellikleri, ilgi ve ihtiyaçlarını dikkate alınarak hazırlanmış nitelikli hikâye kitapları çok önemli eğitim araçlarıdır (Feyman 2006; Tuğrul, 2006).

“Okul öncesinde çocuk edebiyatı dendiğinde ise akla, görsel niteliği ağırlıklı olan bir edebiyat ve özellikle resimli çocuk kitapları gelmektedir” (Şirin, 1998, s. 138). Çocuk Edebiyatı kapsam bakımından oldukça zengin bir içeriğe sahiptir. Hem metin hem de resimler açısından birbiriyle iç içe geçmiş olan bu dönem kitapları çocukların gelişimi için oldukça önemlidir. Jalongo (2004), resimli çocuk kitaplarının önemini çalışmalarında sıkça dile getirmektedir. Çocukların, resimli çocuk kitapları deneyimleriyle sosyal, kişisel, entelektüel, kültürel ve estetik açıdan gelişebilirler, şeklinde anlatmaktadır. Kitaplar, henüz sosyalleşmekte olan çocuklar için kişiler arası ilişkileri ve insan motiflerini keşfetmelerine olanak tanımaktadır.

“Okul öncesi dönem çocukları için en önemli edebiyat eserlerinden olan resimli çocuk kitapları, amaçlarına resimler yoluyla kolaylıkla ulaşabilmektedir ve yine resimler aracılığıyla pek çok kavram çocuklara aktarılabilmektedir” (Şirin, 1998, s. 140).

Resimli çocuk kitaplarının en üst düzeyde fayda sağlayabilmeleri için özenle ve belirli tasarım ölçütlerine bağlı kalarak hazırlanmaları gerekmektedir. Hazırlanacak bu masal kitaplarının hem eğitim uygulama alanında hem de çocuğun gelişimine olumlu etkileri göz önünde bulundurulmalıdır. Şahin (2014), resimli kitapların vermek istediği iletiyi şöyle tanımlamıştır, “Bazen az sözcük kullanarak bazen de hiç sözcük kullanmadan lokomotif gibi sıralamış bir dizi resim aracılığıyla ileten kitaplardır. Verilmek istenilen iletiyi okuyucuya ulaştıran metin kadar önemli bir yere sahip olan resimler, çocuğun anlam evrenine açılan bir kapıdır” (s. 1311).

Turla (2004), 4-6 yaşlarında çocuk yaratıcılık gelişimi açısından, ilk kez plan yapma becerisini öğrenir. Önceden bildiği oyunları ve işleri planlamaktan çok hoşlanır. Merakı sayesinde doğruyu ve yanlışı öğrenir, ilişkilerin nedenlerini anlamasa bile olaylar arasında ilişki kurar, hayali oyunda pek çok rolü dener. Bu yaşlarda diğer insanların duygu ve düşüncelerinin farkında olur ve kendi davranışlarının başkalarını nasıl etkileyeceğini düşünmeye başlar, demektedir.

Koca (2014), resimli kitapların çocukların gelişimine etkilerini maddeler halinde sıralamaktadır:

- Çocukların hayal güçlerini geliştirir.
- Çocukların alıcı ve ifade edici dil gelişimlerini destekler, kelime dağarcığını zenginleştirir, bilgi seviyesini yükseltir, dili etkin ve düzgün bir şekilde kullanmalarını sağlar.
- Kitap, çocuğun olumlu kişilik yapısı geliştirmesini, sıra dışı fikirler oluşturmasını, okuma ve/veya dinleme becerileri kazanmasını katkıda bulunur.
- Çocukların gerçek hayatla bağlantı kurmalarına yardımcı olur.

- Çocukların kendileri ve çevrelerinde olup bitenleri fark etmelerini sağlar.
- Gözlem yeteneklerini geliştirerek keşfetme imkanı sunar.
- Çocukların dil, bilişsel ve sosyal-duyusal gelişimlerine katkıda bulunur.
- Çocukla ana-baba arasında iletişim kurulmasına yardımcı olur.
- Çocukların kitaplardan insanları ve hayvanları tanıyıp sevmelerini sağlar.
- Kitap okuyan çocuğun zihin gelişimi hızlanır, kavramlar ve hadiseler arası muhakeme yeteneği gelişir.
- Sevme, anlama, saygılı olma, hediye etme, paylaşma gibi birçok sosyal kavramı öğretir.
- Kişiliklerinin bir parçası olan duyguları, değer yargılarını ve anlayış tarzlarını geliştirir.
- Kitap okuyan çocuk kendini zorlanmadan ifade eder, dili kurallarına uygun kullanır, anadilini düzgün konuşur (s. 5).

Kendini ve çevresini yavaş yavaş öğrenmeye başlayan çocuğun algı düzeyi de paralel olarak gelişim gösterir. Etkileşimde bulunduğu yardımcı veya eğitici materyaller bu gelişimin doğru seviyede olgunlaşmasına destek olur.

2.3.1. Okul Öncesi Dönemde Çocuk ve Kitap İlişkisi

Abacı (2003); Okul öncesi dönemi çocuğun kitapların içeriğini algılamasında yazılı anlatımın yanı sıra görsel dil de çok etkilidir. Bu nedenle çocuk kitaplarında resimlerin önemi büyüktür. Biliyoruz ki algı, bireyin çevresini ve etkilerini, nesnelere ve olgularını duyumsaması ve farkında olmasıdır. Çocuk kitapların da resimle yazının iç içe olması, aynı sayfa da yer alması, çocukların anlatılanları daha kolay kavramasını kolaylaştırır. Bu nedendir ki bu kitaplar “resimli kitaplar” diye adlandırılır. Çünkü bu dönemde çocuklarla kurulan en yakın ilişki resimlerle, yani görsel dille olur, demiştir.

Okul öncesi dönem çocuklar için bu denli önemli bir yeri olan resimli kitaplar, yaşa göre 3 bölüme ayrılır;

- 2-3 yaş grubu için ABC Kitapları,
- 4-5 yaş grubu için basit bir konusu olan, hikâye veya masal özellikleri taşıyan, kısa metinli resimli kitaplar,
- 6-7 yaş grubu için hareketli bir konusu olan, çocuğun dış dünyaya ait gelişen ilgi ve deneyimini destekleyen detaylara sahip kitaplar (Dereobalı, 2012, s. 262).

“Ülkemizde resimli çocuk kitapları temalarının ve konularının dağılımına göre incelenmiş ve çoğunlukla sosyal ilişkiler konusunda resimli kitap basıldığı belirlenmiştir. Bu araştırmalarda doğa sevgisi ve çevreyi koruma konularının %4,75 ile % 7,8; hayvanlar dünyası ve hayvanlarla insanların ilişkisi konularının ise % 2,6 ile % 11,50 gibi düşük oranlarda ele alındığı belirlenmiştir” (Haktanır, 2012, s. 263).

Sever’e (2008) göre; Okul öncesi dönemde yetişkinler tarafından anlatılan, okunan masal, öykü gibi anlatılar çocuk-kitap etkileşimi adına, duyuşsal boyutlu ilk olumlu davranışların kazanılacağı ortamları yaratır. Bu dönemde resimli kitaplar, çocuklarda kitaba karşı ilgi ve sevgi uyandırır. Kaya (2006) araştırmasında şu şekilde tanımlar:

“Resimli çocuk kitabının bir estetik varlık olarak incelersek görünen yüzü birbirine bağlı üç farklı yaratımdan oluşmaktadır, demektir. Birincisi metin, ikincisi resimler, üçüncü yanı da tasarım ve üretim aşamalarından oluştuğunu söyler. Metin edebiyatla ilgilidir. İyi bir resimli çocuk kitabının metni estetik olarak edebi bir değer taşıması gerektiğini söyleyen Kaya, ancak çocuk kitaplarının bazılarında metin hiç yer alamayabileceğini de eklemiştir. Buna bağlı olarak, değerlendirme ölçümüzün kitabın resimleriyle, resimlerin ortaya koyduğu konu arasındaki bağın, estetik olmasına dikkat çekmektedir” (s. 421).

Resimli çocuk kitaplarındaki resimlemelere büyük görevler düşmektedir. Başta tasarım ilke ve yöntemleri ile hazırlanması gereken bu görseller, işlevsellik bakımından çocuğun kitaptaki içeriği kavramasını, kavranan bu içeriğin akılda kalıcılığını ve çocuğun estetik beğeni düzeyini geliştirmesini hedef almalıdır. Bu ölçütler alt sınır alındığında daha işlevsel ve yaratıcılığı destekleyen resimli kitapların ortaya çıkacağı düşünülmektedir.

Fang (1996) ise resimli çocuk kitaplarındaki resimlerin amacını; çocuğa kitabı sevdirmek, çocuğun dikkatini ve ilgisini çekmek, bir kavram öğretmek, bir öykü anlatmak ya da öykünün anlamını güçlendirmek, çocuklarda beğeni ve farkındalık geliştirmek olarak ifade etmektedir. Ayrıca çocukların dil ve okuma yazma gelişiminde çocuk kitaplarındaki resimlerin önemine değinirken aynı zamanda öğretmenlerin, yazarların ve kitap resimleyenlerin; iletilen bilgi ile beraber resimlere, baskı kalitesine ve çocuk okurun hassas etkileşimine daha duyarlı olmaları konusuna da vurgu yapar.

Erinç (2004), “Resim, sadece renklerden, çizgilerden, şekil ve dokulardan oluşmaz, tüm bunların oluşturduğu ve bunun sonucunda yüklendiği anlamı da taşır. Resim salt bakılan bir sanat objesi değildir. Resim önce bakılan, sonra görülen ve duyumsanan daha sonra ise iletisini izleyiciye taşıyan ve bu ileti üzerine düşündüren bir sanat formudur. Ayrıca, “Resim, estetik bir obje olarak alıcısına estetik kaygı yaratır... Estetik kaygı duyan, içinde sanatsal bir endişe besleyen bir alıcı, her şeyden önce kendi beğenisi (örneğin zevki) üzerinde sürekli bir değişme ve gelişme yaratır. Çünkü bu tür bir alıcı için beğeni, bir sabite, bir değişmez kişilik özelliği gibi kabul edilmez ve beğenme duygusu daima daha güzeli, daha güzeli nihayet en güzeli bulmaya doğru yönlendirilir, geliştirilir ve inceltir” (s. 46).

2.3.2. Resimli Çocuk Kitaplarının Özellikleri

“Çocuk kitapları, dış-ıç yapı özellikleri ve dayandığı eğitsel ilkelerle bir bütündür. Bu özellik ve ilkelerin birbirleriyle tutarlılığı ve bütünselliği, çocuk kitaplarının niteliğini belirleyen en temel etkidir” (Sever, 1995, s. 14-15).

Sever (1995), çocuk kitaplarında bulunması gereken "iç ve dış yapı özellikleri" ni maddeler halinde açıklamıştır.

Dış yapı (biçimsel) özellikleri:

a) Büyüklük (Boyutlar): Çocuklar, genellikle değişik boyutlardaki kitapları karıştırmaktan ve okumaktan hoşlanırlar. Ancak, ilke olarak, çocuk kitapları hacim ve ağırlık yönünden taşınabilir, kitaplık düzenlemesine de uygun olmalıdır.

Gönen, Uludağ, Fındık Tanrıyurdu ve Tüfekçi (2014), yaptıkları çalışmada 0-3 yaş grubu 146 resimli çocuk kitabını incelemiştir. Fiziksel özelliklerinin incelenmesi sonucunda, kitapların ortalama olarak büyük bir kısmının orta boy olduğunu tespit etmiştir.

Çakmak Güleç ve Geçgel (2006), kitabın büyüklüğü sırt boyu ölçülerek belirlenebilir; 12-15 cm'lik kitaplar küçük, 16-22 cm'lik kitaplar orta, 22 cm'den uzun kitaplar büyük boy olarak gruplanabilir demiştir. İncelenen birçok araştırmanın sonucunda çocukların farklı beğenileri olduğu anlaşılmıştır. Kimi minyatür kitapları tercih ederken bir başka çocuk büyük boy kitabı tercih edebilir.

b) Kağıt: Çocuklar için hazırlanan hikaye kitaplarında kullanılan kağıt parlak olmayan, kaliteli hamurdan olmalıdır. Düşük kaliteli bir kağıt kullanıldığında oluşabilecek renkleri değişimi, kolay okunamayan metinler ve kolayca yırtılabilen bir kitap, çocuklarda okuma isteksizliğine neden olabilir.

Güleç ve Geçgel (2006), kitabın sayfalarının çabuk yırtılması, kağıdın kalitesizliğinden ötürü arka sayfadaki yazıların görülmesi, kağıdın üzerindeki mürekkebin hemen dağılması ya da kağıdın üzerine düşen ışığı fazlasıyla yansıtması okuma için fiziksel engeller oluşturabilir. Bu nedenle okul öncesi çocuklara sunulacak kitaplarda kağıdın seçiminde özenli davranılmalı, büyük oranda 1. hamur ya da mat kuşe kağıt kullanılmalıdır, demektedir.

c) Sayfa Düzeni: Çocuk kitaplarında, satırlar normal aralıklı olmalı; sayfa kenarlarında marjlar yer almalıdır. Özellikle, okuma rahatlığı açısından sayfalar tek sütun halinde düzenlenmelidir. Sayfa tasarımı yapılırken metin-illüstrasyon uyumuna dikkat edilmelidir.

ç) Harfler: Harf boyutu, ilköğretim birinci kademe için 12 puntodan küçük olmamalıdır. Fakat bu durum 4 ve 5. sınıflarda 10 punto olarak tercih edilebilir. Okul öncesi dönemde ise, punto yaş aralığına (36-72 ay) göre 24 punto ile 36 punto arasında değişebilir.

d) Resimler: Kitapta kullanılacak resimler temaya uygun, sayfa tasarımında da bütünlük sağlamalıdır. Hazırlanan resimler konunun içeriğine göre; eğlendirici ve

metni betimleyici olmalıdır. Hikâye kitaplarında yer alan resimlerin "estetik değeri" taşıması en temel özelliklerin başında gelmelidir. Çünkü, resimler çocukta estetik duygular oluşturup yaratıcılık gelişimine katkı sağlamalıdır.

Okul öncesi dönem çocukları için hazırlanan kitapların yarısından fazlası resim, kalan kısmı yazı; 7 yaş ve üzerindeki çocuklar için hazırlanan kitaplar da ise bu oran yarı yarıya olmalıdır. 9 yaş ve üzerindeki çocuklara yönelik bir kitabın, yarısından fazlası yazı, kalan kısmı resim olması gerekmektedir. 12 yaş ve üzerindeki çocuğa verilecek bir kitapta ise resmin artık yerini yazıya bırakmasının uygun olduğu düşünülmektedir.

e) Kapak (Cilt): Okul öncesi dönem için hazırlanan kitapların kapak kağıdı dayanıklı ve kaliteli olmalıdır. Kapak tasarımı canlı, albenisi olan ve kitabın içeriğine uygun biçimde olmalıdır.

Okul öncesi için hazırlanan kitapların çoğu yapıştırma tekniği ile ciltlenmektedir. Dayanıklılık açısından bakıldığında dikişin yapıştırmaya oranla daha uygun olacağı görüşü yaygındır. Kitapla yeni tanışan okul öncesi dönem çocuklar için bu dayanıklılık önemli bir faktör oluşturmaktadır.

Dayanıklı, çocuğun ilk bakışta ilgisini çeken bir kapak ve cilt, hikaye kitabının okunma ve uzun süre kalıcılığını da artırır.

Sever' e (1995) göre çocuk kitaplarında bulunması gereken içyapı (içerik) özellikleri:

a) Tema: Çocuk kitaplarında, yazarın, aktarmak istediği "tema" ve çocuklarda geliştirmeyi amaçladığı davranışlar açık seçik belirtilmelidir. Yazarlar, okurlarıyla bir duygu ve düşünce alışverişinde olurken, eserlerinde politik ve ideolojik güdümlülüğe yönelmemelidir. Özellikle, demokratik ilkelere bağlanma gereğini; aile, yurt, ulus, doğa ve hayvan sevgisini; iyiye, güzele duyarlılığı, kahramanlığa saygıyı, yaşamayı sevmeyi ve yaşama zevkini işlemelidir. Kitaplarda, evrensel değerlere yer vermek, çocuğun dünya görüşünü genişletmesi açısından çok önemlidir. Öte yandan bu temaların işlenişinde, çocukların gerçekleri de görmesini, anlamasını sağlamak ve bunun dozunu da çok iyi ayarlamak; yazar, ressam, eğitimci, psikolog ve tasarımcının işbirliği yapmasını gerektirir.

b) Konu: Çocuk kitaplarında, tema ve konu ilişkisi güçlü olmalıdır.

Çocuk kitaplarında ele alınan konular, çocuklarda, güven duygusunu artırmalı, sağlam ve geçerli inançları yerleştirmeli; çocukları ulusal değerlere ve demokratik yaşayış biçimine saygınlığını sağlamalıdır. Konular, çocukların güldürü duygusunu geliştirmeli, onları eğlendirip dinlendirirken eğitmelidir.

“Çocukların kendilerini özgürce gerçekleştirebilmelerine (düşünmesine, gülmesine, eğlenmesine, düşlemesine vb.) imkan sağlayacak durumlar kurgulanarak çocuklara sunulmalıdır. Kitaplar, dil ve görsel özellikleriyle çocukların hem sanat hem de düşünme eğitimi sürecini desteklemelidir” (Koca, 2014, s. 7).

Kitaplardaki konuların, çocukların yaşantılarıyla ilgili olması ve gerçeğe uygun düşmesi beklenir.

“Okul öncesine yönelik yayınlarda konu, çocukların yakın çevresinde seçilmeli, anne, baba, kardeş sevgisi, doğa olayları, hayvanlar ve olağanüstü nesne ve olayları işlenmelidir” (Şimşek, 2016, s. 117).

Yazarlar, hitap ettikleri yaş gruplarındaki çocukların dikkatlerini çekebilecek şeyleri ve okuma eğilimlerini iyi analiz etmelidir. Bu durum kitapların sevilerek okunmasını çocuk tarafından tercih edilmesini sağlayacaktır.

c) Kahramanlar: Gündelik ve gerçek hayattaki konuların işlendiği kitaplarda, kahramanlar gerçeğe yakın olmalı ve gereksiz abartıdan uzak durulmalıdır. Çünkü çocuğun, okuduğu kitaplardaki kahramanlara özenip kendisini onların yerine koyduğu bilinmektedir. Olabildiğince kahraman sayısının az, kişisel ve psikolojik özelliklerinin yaş grubunu olumsuz etkilemeyecek şekilde kurgulanması gerekmektedir.

g) Plan: Çocuk kitaplarında, gerçekleşen olaylar birbiriyle tutarlı olmalı; konu ve çocuğa verilmek istenen mesaj arasında bir bütünlük sağlanmalıdır. Olaylar; kitabın başından sonuna kadar ölçülü olmalı ve gereksiz ayrıntıya yer vermeden anlatılmalıdır.

d) Üslup ve anlatım biçimi, çocuk kitaplarında gereksiz ve sıradan her kelimeyi anlatımın dışında bırakmalıdır. Anlatımda; "duruluk, akıcılık, açıklık, yakınlık, çeşitlilik ve kişiselik" etkili ve güzel bir üslup yaratmanın temel koşulları olarak görülmelidir.

Çocuk kitaplarında eskide kalmış, günümüzde sıkça kullanılmayan sözcüklerle oluşturulmuş bir anlatımdan kaçınmalı; çocukların sözcük dağarcıklarını zenginleştirecek, duygu ve düşünce evrelerini de geliştirecek bir yaklaşım anlatımda temel ilke olarak benimsenmelidir.

Çocuk kitaplarında anlatım, kısa ve net cümlelerle yapılmalı tek özne ve yüklem tercih edilmelidir. Cümlede “yaptı, etti...” biçiminde etken çatılı eylemler kullanılmalıdır.

Çocuk kitaplarında, zengin Türkçe dil yapısının anlatım olanakları çocuklara yansıtılmalı; çocuğun dil beğenisini geliştiren bir yaklaşımla, beş duyu organına hitap eden bir anlatımla üslup canlı tutulmalıdır. Kitaplarda argo sözcüklerden, dolaylı ve üstü kapalı anlatımdan kaçınarak çocukların kullanım gücünü yaşayabileceği edat ve bağlaçlara yer vermemeye özen gösterilmelidir. Kitaplarda, imla, dilbilgisi ve noktalama kurallarına dikkat edilmelidir.

Okul öncesi dönem çocuk, olaya yetişkinlerden farklı olarak biraz daha gerçekçi bakar. Metinde anlatılan her şeyi resimde görmek isterler. Hikayenin akışı ile betimlenen sahneler birbiriyle paralellik göstermeli, kullanılan detaylar konudan bağımsız olmamalıdır. Yaş grubu küçük olduğundan betimlemeler hareketli ve canlı olmalıdır. Mizanpaj yapılırken resimle yazıların iç içe girmemesine özen gösterilmelidir. Rahat okunabilecek bir alana yazılar yerleştirilmelidir.

“Okul öncesi dönem çocuklarının dikkat süreleri kısadır. Bu sebeple iyi bir çocuk kitabının içeriğinde bunu dikkate alması, söylenmek istenilen şeylerin olabildiğince az kelime ile anlatılması gerekmektedir” (Koca, 2014, s.7).

Metin ve resim arasındaki uyumun yanı sıra kullanılan renkte oldukça önemlidir. Bu yaş grubunun en sevdiği renkler ana renklerdir. Parlak kırmızı ve maviler onları heyecanlandırabilir.

Kaptan (2006), “Vurgunun tasarımda hareketi yoğunlaştırmak, duraksamalar ve patlamalarla öğrencinin etkileşimini sürekli kırdığını belirtmektedir” (s. 153).

Tasarımda yapılacak olan vurgulama ile çocuğun konuyu algılama biçiminin daha kolay olacağı düşünülmektedir.

Kaptan (2006), vurgu çeşitlerini şu şekilde sıralamaktadır;

- Renkle vurgulama,
- Alt-çizgi ile vurgulama,
- Fon ve leke üzerine metin oluşturarak vurgulama,
- Resimleme, fotoğraf vb. elemanlarla vurgulama,
- Madde imi, ok, şema ve şekillerle vurgulama,
- Büyük-küçük boyutlarla vurgulama,
- Bold, italik, punto gibi tipografik unsurlarla vurgulama,
- Boşluk yaratarak vurgulama (s. 153-154).

Hareketli kitaplarda vurgulama ise, belirlenecek hareketli parçalarla oluşturulabilir. Çocuğun dikkati sayfada istenilen yere bu şekilde kolayca odaklanabilir. Akılda kalıcılığı desteklenebilir.

Yaş grubunun okuma-yazma becerisinin henüz tam oluşmadığı düşünüldüğünde, vurgulamanın metin üzerinde değil hareketli parçalarıyla sağlanabileceği düşünülmektedir.

Resimli çocuk kitaplarını resimlerle ilgili özellikler olarak maddeler şeklinde özetleyecek olursak;

- Resimler kolay anlaşılabilir olmalı, figürler hareket halinde, aktif olmalıdır.
- Sanatsal ve estetik değerler taşınmalıdır.

- Resim ve şekiller ilgili metinle aynı sayfada ya da resimle yazı aynı bölümde yer almalıdır.
- Resim ya da şeklin metindeki düşünce ve olaylar ile ilintili olması gerekir.
- Resimlerle metin üst üste ya da iç içe denk gelmemeli, biri diğerini kapatmamalıdır.
- İlgi uyandırması, sanat eğitiminde katkıda bulunması ve çekici olması bakımından resimlerin renkli olmasında yarar vardır. Abartılı ya da karikatürize resimler de olabilir.

Resimli çocuk kitaplarında içerikle ilgili olması gerekenleri maddeler şeklinde özetleyecek olursak (Arıcı ve Ungan, 2011; Kıbrıs, 2000; Oğuzkan, 2010).

- Çocuk hikayelerinde konular, çocukların ilgi alanına uygun olmalı; şiddet, korku, ötekileştirme, cinsellik vb. konular işlenmemeli,
- Dil ve edebiyat yönünden iyi kurgulanmış olmalı, çocuğun estetik yönden gelişimine katkı sağlamalı,
- Hikayeler doğrudan öğüt verici olmamalı, çocuklar bu dersi ya da deneyimi kendileri çıkarmalı,
- Hikaye çocuğu karamsarlık, kötümserlik ve ümitsizlik gibi olumsuz tavır ve davranışlardan uzak tutmalı,
- Resimler, konulara uygun ve anlamlı olmalı, kitabın iç tasarımı çocuğu yormamalı,
- Bölümler ve paragraflar çok uzun olmamalı, anlatım ve betimlemeden çok konuşmalara yer verilmeli, sürükleyici bir üsluba sahip olmalı,
- Çocukların seviyesine uygun basit ruh çözümlenmeleri olmalı,
- Güldürü ögesi aşırılığa ve kabalığa kaçmayacak biçimde kullanılmalıdır.

Resimli çocuk kitaplarında içerikle ilgili olmaması gerekenler ise şöyle özetlenebilir;

- Eğitimin temel ilkeleri özellikle “eğitim birliği” ilkesi önemle dikkate alınmalıdır. Ayrı dünyaların insanı yetiştirilmeye çalışılmamalıdır.
- İnsanları yasalara uymamaya yöneltmemelidir. Yayınlar, anayasaya, yasalara, millî eğitimin amaç ve ilkelerine ters düşmemelidir. Bu zaten suç olur.
- Çocuk yayınlarında kör inanç, önyargı ve koşullandırıcı anlatımdan uzak durmalıdır.
- Eşitlik bir değer olarak verilmenin ötesinde, eşitsizlikçilik yerilmelidir. Herkesin dil, kavim, cinsiyet, siyasal düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ayrımı gözetilmeksizin yasalar karşısında eşit olduğu; hiçbir kişiye, kuruluşa, aileye, zümreye ya da sınıfa ayrıcalık tanınmayacağı önemle göz önüne alınmalıdır.
- Duygu sömürsü yapılmamalıdır (üvey ana, öksüz çocuk, yoksulluk...).
- Geleceğe de yönelmeli (bilimkurgu), teknoloji ve değişimi yadırgamamalı. Değişme yargılanmamalıdır (köyden kente gelince değişme gibi)
- İdeolojik yönlendirme ve önyargılardan uzak durulmalıdır. Ensesi kalın, şiş göbekli sömürücü patronlar; sıska, çatık kaşlı, sinirli işçiler, grevler, ırkımızın ve dinimizin öteki ırk ve dinlerden üstünlüğü; Eli coplu çatık kaşlı polisler, aşağılanan toplum kesimleri (örneğin köylüler, dilenciler, çingeneler); sevmediği bir ulusun bayrağını yakan sinirli göstericiler, gibi.
- Olayın kahramanı ya da olumlu değerler yenilmemeli, kaybetmemelidir. Bu onların olumsuz duygular yaşamalarına, güvensizlik duymalarına neden olur. Çocukların yenilgiyi kabul etmekte zorluk çektikleri de unutulmamalıdır (Hiçbir geleneksel masalda olumsuz ve kötünün kazanmaması ilginçtir).
- Mutsuz aileler konu edinilmemelidir. Abartmadan, mutlu ailelerin konu edinilmesi ise özellikle mutsuz ailede yaşayan çocuklarda “mutlu aile” kavramı oluşturacağından yararlı olabilir.

- Cinsiyet duygularını tahrik edici, yanlış bilgi verici (bizi leylekler getirdi), kolay yaşama (başkalarının sırtından, piyangodan para kazanma), hayalperestlik, cinayet ve intihar eğilimlerini besleyen ifadelerle, bireysel ve toplumsal şiddet anlatımlarından kaçınılmalıdır.
- Alinyazısı, yazgı, bağınazlık gibi insanın boynunu büktüren, mücadele gücünü köstekleyen inanışlara yer verilmemelidir.
- Başka ülke halklarını aşağılayan, küçümsemeyen, düşmanca anlatımlar kullanılmamalıdır. Millî duygu ve değerler başkalarını aşağılamadan kazandırılmalıdır.
- Kadınlara ataerkil bakış açısını yansıtan anlatımlara yer verilmemelidir.
- Cinsel içerikli küfür ve sözlere yer verilmemelidir.
- Bedensel ve zihinsel özürhüleri küçümsemeyen anlatımlara, lakaplara veya hakaret içeren sıfatlara yer verilmemelidir (kör, topal, kambur, gerzek, aptal...).
- Hayvan adları küfür olarak kullanılmamalı ve hayvanlar aşağılanmamalıdır (eşek, domuz, yılan, köpek...).

2.4. İllüstrasyonun Hareketli Çocuk Kitaplarındaki Yeri ve Önemi

Baran (1989), Çocuk kitaplarında yer alan anlatım ve resimlerin çocuk üzerindeki etkilerinin önemi evrensel olarak kabul edilmiş bir gerçek olduğunu söylemektedir. Resimli kitaplardaki eşya ve kişilerin küçük çocuklar tarafından tanınması, onun haz duyması ve yaşamında başarılar edinmesi anlamına geldiği gibi ilk dil ve düşünce zenginliği kazanması da buna bağlıdır. Resimli kitap, okul öncesi çağlarda, çocuğu dil ve resimle uyarmanın yanı sıra onun gelişmesini sağlayabilir. Hatta onu eleştiren bilinçlenmeye itebilir. Kitap çocuğun ilk çatışmalarını yenmesi ve toplumsallaşması için yardımcı bir gereç olabilir.

Resimli kitaplar, çocuğun hayal dünyası ile gerçek dünya arasında kurulan güçlü bir bağı oluşturur. Resimli kitapların çocukların düşünme ve konuşma becerilerinin gelişmesinde önemli katkılar sağladığını kanıtlamıştır. Bir çocuğun hayatında bu

denli önemli bir yeri olan resimli kitapların temelini çizilen resimler yani illüstrasyonlar oluşturur.

Çocuklarla kurulan en yakın ilişki görsel dilin kullanıldığı resimlerle olur. Resimler, görsel birer öge olarak okuyan izleyen açısından çok uyaranlı bir etkileşim ortamı oluşturmaktadır. Çocuklar okumayı bilmedikleri için resimler, kitabın anlaşılmasını ve kitaptan zevk almalarını sağlar (Demirel, 2010; Ulutaş, 2017).

İllüstrasyon, tam Türkçe adıyla resimleme veya konulu çizim anlamına gelen bir sanat uğraşdır. Gikow (1991) ise, illüstrasyonu şu şekilde tanımlamaktadır:

“İllüstrasyon Latince “lustrare” kökünden gelir, anlamı “anlaşılır yapmak” tır. Bir “metin” veya konunun içinde yer alan görsel varlıklara verilen isimdir. Asıl amacı bir fikri daha etkili ve verimli açıklamak, aydınlatmaktır. Açık şekilde bir şeyi gizlemeden, bir harita ya da diyagram gibi illüstrasyon bilgilendirmeyi giderir. Daha girift olarak illüstrasyon eşlik ettiği materyal hakkında yorumlama ya da açıklamalar yapar. Bir ürünü sattırmak ya da bir hikayeyi canlandırmak, garip tuhaf şeyleri canlandırmak ya da bir mesajın vurgusunu arttırmak için kullanılır. bir illüstrasyonun başarısı ve başarısızlığı onun bildiriye iletmesine bağlıdır” (s. 10).

“İllüstrasyon (resimleme) kelimesini izah edici resim anlamında kullanılmaktadır. Daha çok kitap içi metinlerin açıklayıcı tanımlamalarını güçlendirmek ve daha iyi anlaşılmasını sağlamak amacıyla yapılan konulu resimlerdir şeklinde tanımlanmaktadır” (Tepecik, 2002, s. 79).

Keser (2009), illüstrasyonu şöyle tanımlamaktadır; İllüstrasyon, kitaplara, yazılı metni açıklamak ya da süslemek amacıyla konulan resim olarak tanımlanabilir. İllüstrasyon kitabı resimlemenin, süslemenin yanında, metnin anlaşılmasını, akılda kalmasını da sağlar ve ona yeni bir yorum ekler. Kaptan ve Kaptan (2004), şu şekilde yorumlamıştır:

“İllüstrasyon sanatçısı Nazan Erkmen’e göre; ‘çocuklar için yazılan ve çizilenler, en mükemmel sanat formunda olmalıdır. Çocuklar için yazmak, çizmek çok ayrı bir sanattır ve farklı bir anlayış gerektirir. Gelişme evresinde olan bireylerde, özgüveni ve beğeniyi geliştirmek çok önemlidir. Bir kitabın kapağını, cildini, tipografisini, yazı boyutunu, yazı karakterini, satır alanlarını, renklerini, baskı tekniğini, kitapla ilgili her türlü ayrıntıyı düşünmek ve değerlendirmek zorundadır” (s.3)

İllüstrasyonlar, bu tanımlama ile sıradan bir yazı betimlemesinden bir adım daha öne çıkmaktadır. Hikayenin soyuttan somut boyuta geçene kadar ki serüvenindeki her ayrıntının özenle takip edilmesi gerektiğini özellikle vurgulamıştır.

Atalayer (1996), doğuştan itibaren illüstrasyonun, “süsleme, bilgilendirme (hatta belgeleme), yorum” olarak işlevlerinin sınırlaması, eksik ve kusurlu bir yaklaşımdır. Günümüzde, illüstrasyonun resim heykel, seramik vs. dallardan çok geniş ilgi alanlarına sahip olması, onun “canlandırma” gibi bir işleve sahip olmasındandır. İllüstrasyon; “geçmiş, şimdi, geleceği” en önemlisi “olmayanı” canlandıran, varlık kazandıran, düşü, düşlemi “estetik” bir nesnellığe çevirendir, demektedir.

2.4.1. Hareketli Çocuk Kitapları ve İllüstrasyon İlişkisi

Üç boyutlu kitaplar, yüzyıllardır alışlagelmiş olan klasik kitap formatının yeniden doğuşu olarak kabul edilebilir. İki boyutlu dayanıksız kağıt yüzeyinin yeniden tasarlanması ile üç boyutlu olarak yeni bir form bulması basım alanında önemli bir gelişme olarak sayılabilir.

Pop up kitaplar, okul öncesi çocukların okuma yazma bilmeseler bile sayfalar arasında gezinirken eğlenmelerini sağlar ve içerik bakımından kalıcı etkiler bırakabilir. Bunun için eğitim alanında aktif yardımcı bir materyal olarak ta kullanılabilir.

Çocukların gelişim dönemleri göz önüne alındığında okul öncesi dönem çocukları için kitapları daha eğlenceli hale getirme onları yaratıcılık açısından destekleyici olabileceği görülmektedir.

Hendrix (2003), pop-up yani hareketli kitapların çocuklar ve yetişkinler tarafından beğenilmektedir. Hassas yapım ve masraflı olmalarına rağmen pop up kitapların satışı oldukça iyidir. Çocuklar için tasarlanan bu kitaplar, basit ama iyi tasarlanmış birer sanatsal yaratımlardır (bkz. Şekil:4), demektedir.

Şekil 4: 4 Yaş ve üzeri için hazırlanan, “Popville” pop up kitabından bir sayfa (Boisrobert and Rigaud, 2011).

Şekil 5 : 4 Yaş ve üzeri için hazırlanan, “Popville” pop up kitabından başka bir sayfa (Boisrobert and Rigaud, 2011).

Şekil 1 ve Şekil 2’deki örneklere baktığımızda oldukça zeki tasarlanmış bir pop up kitap örneği görülmektedir. Bu ustaca hazırlanan kitabın sayfalarını çevirirken evler, apartmanlar, fabrikalar ve elektrik hatları görünmeye başlar. Şık retro tasarımı ve akıllı kağıt mühendisliği, bu kitabı oldukça eğlenceli bir hale getirmektedir. Popville,

2011 Bank Street - Yılın En İyi Çocuk Kitabı ödülünü almıştır. Bu kitap basit ama iyi tasarlanmış, 4 Yaş ve üzeri için iyi bir örnektir. Aynı tasarımcılar tarafından hazırlanmış başka örnek kitaplar da mevcuttur.

“Resimlerle ilgili tanımlama hafızası yaşla birlikte olgunlaşır. Birden fazla obje içeren kompleks illüstrasyonları öğrenme ve algılama yeteneği 6 yaşından itibaren başlar. Roth ve Owen, 5 ile 8 yaş arasındaki çocukların kelimeleri resimlerle ilişki kurarak hatırladıklarını ortaya koymuşlardır” (Erkmen, 1996, s.43). Resimlemenin okul öncesi dönem çocukları için ne kadar önemli olduğu görülmektedir.

Çılgın (2007), iyi illüstrasyonlara sahip bir kitap çocuğun hayal gücünün gelişmesini desteklediğini ve buna ek olarak çocuğu ilk kez resim sanatı ile karşılaştırdığını savunmaktadır. Bu yüzden resimlerin kaliteli ve sanat değeri taşıyor olması son derece önemli olduğunu vurgulamaktadır.

Nodelman’a (1996) göre bir resimli kitap üç farklı anlatım şeklini içermektedir; sözel anlatım, resimsel anlatım ve her ikisinin bileşiminden kaynaklanan anlatım şekli. Bu bilgiye dayanarak iyi hazırlanmış bir resimli kitabın bu bileşimlerin ışığında hazırlanması gerektiği düşünülmektedir.

Araştırmacılar, okul öncesi dönem için hazırlanan masal kitaplarındaki kaliteli çizimlerle oluşmuş illüstrasyonlarla çocuklardaki öğrenme hızının arttırıldığı ve bu dönemdeki çocukların resme olan ilgilerinde de aynı oranda bir artış görüldüğünü kanıtlamışlardır.

“Okul öncesi çocuğu, okuma yazma bilmediği halde, kitabında yazı bulunmasını ister. Yazı daima ilgisini çeker ve harflere karşı göz alışkanlığını da geliştirir. Resimler büyüktür ve daha çok hayvanlar ile ve diğer çocuklarla ilgilidir. Resimlerin bol ve büyük oluşu, çocuğun hayal gücünü arttır” (Sarı, 2006, s.123). Buna göre, bu dönem çocukları için hazırlanan kitapların mizanpajına büyük önem verilmelidir. Yazı ve resimleme arasındaki dengeye dikkat edilmelidir.

Pop up kitaplar diğer kitap türlerinden üç boyutlu olmasıyla ayrıştırılır. Üç boyutlu kitaplar aslında Origaminin farklı bir türevi olarak hazırlanır. Temelinde origami sistemi üzerinden kurgulanır. Sayfaların boyutlu olarak hazırlanan bazı parçaları,

illüstrasyonlar ile desteklenir. Parçalı olarak hazırlanan origami maketleri bu kitap türünün çıkış noktasını oluşturmaktadır. Uygun (2010), origami ile ilgili şunları söylemektedir:

“Japon kağıt katlama sanatı, origami Japonca ‘ori’ (katlamak) ve ‘kami’ (kağıt)sözcüklerinin birleşmesinden meydana gelmiştir. Genellikle kare kağıt parçalarını kesmeden ve yapıştırıcı kullanmadan, sadece katlayarak, çeşitli canlı cansız figürler oluşturarak ifa edilmekle birlikte, dikdörtgen kağıtlardan hatta kağıt paralardan yapılan modeller de oldukça fazladır. Kesme işleminde kullanıldığı türe Krigami denir. Origami klasik katlama origami ve parçalı katlama origami olmak üzere iki çeşittir. Klasik katlama genellikle tek parça kağıttan yapılır. Modüler katlama olarak da adlandırılan parçalı origami birbirinin bezeri parçaların birleştirilmesiyle oluşturulur ve hayvan ,eşya gibi somut figürlerden çok, üç boyutlu geometrik figürler yapılmasında kullanılır. Parça sayısında bir sınırlama olmayan parçalı katlama origami ,takçılar oyuncaklarına benzer ve aynı parçalar kullanılarak birçok değişik figür üretilebilir .Günümüzde Origaminin bir çok değişik türleri ortaya çıkmıştır. Mimari Origami, Pop-up Origami ,Krigami (kağıt kesme sanatı) bunlara örnek verilebilir. Origamiyi krigamiden ayıran özelliği krigaminin simetrik, origaminin ise şekil yapma biçimlendirme sanatı olmasıdır” (s. 42).

Origami tekniğinde, iki boyutlu desen, aşamalı olarak üç boyutlu bir nesneye dönüşür. Çin kültüründe, insanlar Çin yeni yılı için birbirlerine Çin Zodyak hayvanlarını (astrolojideki burç hayvanları) içeren pop-up kutlama kartları gönderirlerdi.

Birçok yabancı kaynak, kağıt katlama tekniğinin Doğu Han’daki Cai Lun kökenli olduğunu belirtmektedir. M.S. 114 yılında ortaya çıktığı düşünülen bu tekniğin daha sonra Avrupa’ya yayıldığı görülmektedir.

Origami, aslında araştırmalarda belirtildiği gibi kökenleri Çin’ e dayanan bir kağıt kesme sanatıdır. Eski zamanlardan günümüze el becerisi ile geliştirilen origami sanatı, bugün gelişen teknoloji ile bilgisayar ortamında yeni bir boyut kazanmıştır. Özel oluşturulmuş yazılım programları ile kağıt katlama ve boyutlandırılmış hali üç boyutlu (3D) olarak önceden görmek mümkün hale getirilmiştir.

Hareketli kitaplar ile klasikleşmiş bir kitap-okuyucu ilişkisinin daha da ilerisine geçilmiş olur. Origami tekniği ile desteklenen bu kitapların içinde hareket eden sürpriz parçaların olması çocuğun algısının daimi açık tutulmasına olanak sağlar. Bu interaktif etkileşim ile çocuk ile kitap arasında daha güçlü bir bağın olacağı görülür.

“İnsanın fiziksel, zihinsel ve duygusal gelişiminde görme işitme ve dokunma gibi duyu organları ile elde ettiği deneyimler ile bir gereci biçimlendirerek yaratıcı gücünü ortaya koyması sırasında, beynin en geniş anlamda çalışması ve kullanılması sağlanmaktadır” (Telli, 1996, s. 42).

2.5. Hareketli Çocuk Kitabı Hazırlanırken İzlenmesi Gereken Yöntem ve Teknikler

Hareketli bir kitabın oluşum süreci oldukça emek gerektiren uzun bir süreçtir. İlk olarak bir tema belirlenir ve tasarım süreci bu şekilde başlar. Belirlenen bu tema üzerine yapılan eskizlerin bir araya getirilmesinden oluşan bir pop-up eskizinin sunulması sağlanır. Hareketli kitabın neye benzemesi gerektiği ve hangi elemanları kullanılacağını açıklayan bir ön taslak üretilir. Bu taslak bitmiş ürün hakkındaki ipuçları içerir. Tema belirlenmesi ve eskiz çalışmalarından daha sonra kağıt mühendisleri ya da bu alanda uzman kişiler kitabın mekanizmalarını tasarlar ve onların işlerliğini test ederler. Bu aşamada çeşitli malzemelerle temaya uygun pop-up denemeleri yapılır. İstenilen sonuç elde edilene kadar çeşitli katlamalar ve birleştirmeler denir. İlk örnek yani prototip hazırlanır. Prototip hazırlandığı aşamada ayrıca baskı ve montaj maliyeti de hesaplanır. Daha sonra hazırlanan ilk örneğe uygun kalıplar hazırlanır. Üretim için gerekli her parça ve bu parçalara uygun kalıplar hazırlanır. Tema çalışmalarında hazırlanan taslaklar hazırlanan parçalara uygun olarak geliştirilir. Tasarımcılar her parçanın tasarımını ve bu parçaların baskı, boya bölgelerini titizlikle hazırlarlar. Tasarımı biten parçalar basılır ve tam olarak işleyen renkli bir model hazırlanır. Bu model, mekanizmaların doğru şekilde işleyip işlemediği ve illüstrasyonların olması gerektiği gibi görünüp görünmediğini test etmek için gerekli bir işlemdir. Yeterli denemeler tamamlandıktan sonra parçalar artık baskı için hazır duruma getirilir. Baskı yapılacak büyük tabakalara parçalar, uygun şekilde yerleştirilirler. Son bir prova daha alındıktan sonra onaylanan dosyalar baskı için hazırlanır. Son işlem olarak baskısı yapılan parçalar hareketli kitap tasarım öğelerine uygun olarak bir araya getirilerek montajlanır. Barton (2008) ise şu şekilde belirtmektedir:

“Tek başına hareketli kitap tasarlayan kişi için kitap oluşturmak daha zor bir iştir. Bu bakımdan nasıl yapılacağını kavramanın yolu modeller oluşturmaktadır. Her bir model ile bir öncekine göre yapılanlar geliştirilecek ve oluşturulmak istenen etkiye yaklaşılabilecektir. Tasarımcı aklında çağrışım

yapan şekillerden başlamalıdır. Pek çok profesyonel kâğıt mühendisi iki özdeş model yaparlar. Bir tanesi düzenlemek diğeri de düz bir diyagramı korumak ve gelişmelere uyarlamak için kullanılır. Pop up'ları modelden bitmiş çalışmalara uyarladıkça, tasarım ve işlevsel problem çözme yeteneği kazandırmaktadır. Bu yetenek sadece kâğıt mühendisliğinde değil ayrıca yaratıcı analiz ve özgün tasarım gerektiren pek çok durumda da tasarımcının işine yarayacağı düşünülmektedir” (s. 18).

Hareketli kitap illüstrasyonları incelendiğinde, klasik resimli kitaplarında olmasına dikkat ettiğimiz tüm tasarım ilke ve yöntemleri bu türler içinde geçerlidir. Kompozisyon kuralları, kağıt katlama, üç boyut gibi yeni kurgu biçimiyle düşünülerek hazırlanır.

2.6. İlgili Araştırmalar

2.6.1. Türkiye’de Yapılmış Araştırmalar

Tuncalı (2011), Çocuk pop up kitaplarının tasarım sorunlarını ve tekniklerini, bir uygulama ile incelemiştir. Yapılan bu yüksek lisans tez çalışmasıyla; Türkiye’de pek gelişmemiş ama dünyada oldukça geniş kullanımı olan pop up yönteminin ve tekniklerinin açıklanması, ayrıca tasarım ilkeleri açısından ele alınmıştır. Çalışmanın ilk bölümünde pop up uygulamalarının ve çocuk pop up kitabının tarihçesi hakkında bilgi verilmiştir. Resimli çocuk kitapları (pop up’ ın temelini resimli çocuk kitaplarının oluşturması bakımından) ele alınmıştır. Ayrıca kitapların psikolojik etkileri ve yararları, renklerin önemi ve kitapların içinde yer alan kurgu ve tema konuları açıklanmaya çalışılmıştır. İkinci bölümde pop up’ın anlamı, pop up kitap ve çeşitli türleri, pop up teknikleri ve mekanizması ele alınmıştır. Bu teknikler resimlerle açıklanmış ayrıca kağıt mühendisliği açıklanmıştır. Pop up kitap tasarım özellikleri ve pop up kitap örnekleri incelemeleri ve tasarımları ile tasarım sorunları ve pop up kitabın ülkemizdeki sorunları, pop up baskı öncesi ve basım aşaması üçüncü bölümün konusunu oluşturmaktadır. Ayrıca önceki yüzyıllardan günümüze kadar çalışmaları olan pop up sanatçıları ve ürünleri, incelenmiştir. Tezin uygulama bölümünde araştırmacının yazmış olduğu öykü, tasarım ve çizimlerinden oluşan pop up uygulaması yer almaktadır. Uygulama, değişik teknikler uygulanarak ve açıklamalarla birlikte verilmiştir.

Uygun (2010), üç boyutlu kitap illüstrasyonlarının ilköğretim birinci kademe öğrencilerinin yaratıcılıklarını geliştirmedeki etkilerini incelemiştir. Üç boyutlu kitap

illüstrasyonlarının ilköğretim birinci kademe öğrencilerinin yaratıcılıklarını geliştirmedeki etkilerini araştırmak için ders içi etkinlikler düzenlenmiş ve değerlendirmeler sonucundaki bulgular aktarılmıştır. Nitel araştırma yöntemi kullanılarak hazırlanan bu çalışmada veriler gözlem ve görüşme yöntemlerinin bir arada kullanılmasıyla elde edilmiştir. 14 kız ve 10 erkek öğrenciden oluşan Milli Eğitim Bakanlığı Atatürk İlköğretim Okulu 5-B sınıfı öğrencileriyle dört ders saati süresince; origami, üç boyutlu kitapların tanıtımı ve üç boyutlu sayfa yapım uygulamasını içeren etkinlikler yapılmıştır. Araştırmanın birinci bölümünde; problem durumu, araştırmanın önemi, sayıtlar ve sınırlılıklar hakkında bilgi verilmiştir. İkinci bölümde sanat eğitimi, üçüncü bölümde yaratıcılık, dördüncü ve beşinci bölümlerde araştırmanın yöntemi üzerinde durulmuştur. Yedinci bölümde bulgular ve yorumlar, sekizinci bölümde ise sonuç ve öneriler kısmına yer verilmiştir.

Şeref (2008), bu çalışmada okul öncesi dönem eğitimi veren kurumlarda kullanılan masal kitaplarındaki illüstrasyonları incelenmiştir. Okul öncesi dönem çocuğunun gelişim özellikleri doğrultusunda anaokullarında kullanılan masal kitaplarındaki illüstrasyonların uygunluğu uzman görüşleri doğrultusunda ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Verileri elde etmek için 13 ölçütten oluşan bir veri toplama materyali hazırlanmıştır. 10 uzman görüşü alınarak veri toplama materyalinin kapsam geçerliği sağlanmıştır. Araştırmanın örnekleme amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Elde edilen verilerin güvenilirliği, uyuşum yüzdesi formülü kullanılarak hesaplanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz yaklaşımı kullanılarak elde edilen bulguların frekansları belirtilmiş, kitaplardan alınan örneklerle desteklenerek yorumlanmıştır. Araştırmanın örneklemini, 2007-2008 öğretim yılında Eskişehir il merkezindeki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı 5 devlet okulu, 4 özel okul olmak üzere toplam 9 anaokulunda kullanılan kitaplardan 20 adet masal kitabı oluşturmaktadır. 13 ölçütü bulunan veri toplama materyali kullanılarak incelenen 20 masal kitabına göre sayısal verilere ulaşılmıştır. Her masal kitabı içerisinde bulunan illüstrasyon sayısı kadar form kullanılarak incelenmiştir. İnceleme araştırmacı dahil olmak üzere, 3 alan uzmanı tarafından yapılmıştır. Daha sonra 3 uzmanın ortak görüşleri doğrultusunda, masal kitaplarında bulunan her illüstrasyon için bir form

oluşturulmuştur. Sonuç kısmında verilerin çözümlenmesi için bu formlar kullanılmıştır.

Buçgun ve Akyol (2011), araştırmalarında resimli hikâye ve masal kitaplarını çeşitli özellikler ve bilişsel çarpıtmalar açısından incelemiştir. Araştırmada, Ankara il sınırları içinde bulunan kütüphanelerden, yayınevlerinden toplanan 124 kitap üzerinde çalışılmıştır. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan Kitap Kayıt Formu kullanılmıştır. Kitap Kayıt Formu, kitapların çeşitli özelliklerini belirlemeye yönelik 16 sorudan oluşmaktadır. Kitap Kayıt Formu, SPSS 16,0 paket programı kullanılarak değerlendirilmiş ve frekans dağılım tabloları oluşturulmuştur. Araştırma sonucunda hikâye kitaplarının büyük bölümünün 2000-2010 yılları arasında İstanbul'da basıldığı, sayfa sayısı bakımından çeşitlilik gösterdiği, içindeki resimlerin anlatılan metinle ilişkili olduğu ve büyük bölümünün -di'li geçmiş zamanda yazıldığı, az sayıda bilişsel çarpıtmaya rastlandığı ancak ciltleme ve kapak yapımında daha az dayanıklı malzemeler kullanıldığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Masal kitaplarının ise büyük bölümünün 2008-2010 yıllarında İstanbul'da basıldığı, daha çok aile ve sosyal çevre konularında yazıldığı, ciltleme, kapak, sayfa matlığı gibi fiziksel özellikler konusunda daha zayıf olduğu ve bilişsel çarpıtmalara sıkça rastlandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Candemir (2006), bu çalışmada, TÜBİTAK [Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu] tarafından yayımlanan Çocuk Kitaplığı Dizisinde yer alan kitapların, bir çocuk kitabının taşınması gereken dış yapı ve iç yapı ölçütlerini ne ölçüde taşıdığını ortaya koymaktadır. Bu amaçla TÜBİTAK Çocuk Kitaplığı Dizisinde yer alan 36 çocuk kitabından 34'ü, araştırmacı tarafından hazırlanan ve çocuk kitaplarının iç yapı ve dış yapı ölçütlerini saptamaya yarayan beş farklı araçla incelenmiştir. İnceleme sonucunda, tasarım ve düzenleme başlığı altında otuz bir yapıt; yazar ve kitap bilgileri başlığı altında tüm yapıtlar; dil ve anlatım başlığı altında yirmi üç yapıt; konu-plan başlığı altında otuz üç yapıt; resimlendirme başlığı altında ise yirmi yapıtın yeterli ölçütleri taşıdığı bulunmuştur.

2.6.2. Türkiye Dışında Yapılmış Araştırmalar

Meredith M. Pike, Marcia A. Barnes, Roderick W. Barron (2009), bu çalışmanın amacı, çizimlerin anlama modellerinde anlam kazanımının önemli bir yönü olan

çıkarımların bağlanması üzerindeki etkisini belirlemektir. Aynı kısa öyküler, hikayenin farklı bölümlerini temsil eden resimlerle farklı çizim koşulları altında sunulmuştur. Katılımcılar, 7-11 yaşları arasındaki 73 kişiden oluşmaktadır. Çizimler, tasvir edilen bilginin türüne bağlı olarak çıkarım yapmayı hem kolaylaştırmış hem de zorlaştırmıştır; ancak bu etki sınıf düzeyi arttıkça azalmıştır. Ek bulgular, çıkarım yapma kabiliyetinin yaşı ilerlemesiyle arttığını ve çalışma hafızasının bu becerinin önemli bir yordayıcısı olduğunu göstermiştir. Sonuçlar, bilişsel ve gelişimsel kavrama modelleriyle ilişkili olarak tartışılmıştır.

2.7. Hareketli Masal Kitabı Tasarımı Uygulama Örneği

“Okul Öncesine Yönelik Hareketli Masal Kitapları İllüstrasyonlarının Tasarımı ve Bir Masal Kitabı Uygulaması” konulu araştırma kapsamında, tezin kuramsal kısmında yapılan ön araştırma doğrultusunda hareketli ve üç boyutlu bir resimli okul öncesi çocuk kitabı uygulaması tasarımı yapılmıştır. Uygulama için fen ve doğa olaylarının erken yaş dönemlerinde çocuk kitaplarında konu olarak irdelenmesinin oldukça önemli olduğu için mevsimler konusu seçilmiştir. Hikaye metni ve çizimi araştırmacı tarafından hazırlanan “Ela Mevsimleri Öğreniyor” isimli hareketli masal kitabı, 36-72 ay okul öncesi çocuklara hitap etmektedir.

“Ela” ismi, birinci sınıfta eğitim gören çocukların ilk öğrendikleri isim olması dolayısıyla örnek hazırlanan kitabın ana karakterinin ismi olarak seçilmiştir. Hikayenin teması, Ela’ya annesinin mevsimleri öğretmesidir. Verilmek istenen mesaj ise, her mevsimin kendi içinde çok güzel olduğu duygusudur. Belirli parçaların ve sahnelerin hareketli ve üç boyutlu olarak hazırlanması ile kitaba interaktif bir özellik kazandırılarak her sayfaya yeni bir tasarım hazırlanmıştır.

Araştırmacı, kitapta çocuğun bakış açısına da yeni bir kurgu oluşturmaktadır. Bazen yukardan ayakkabılarının üzerinden yere bakan bazen de pencereden dışarıyı seyretmesi istenen sahneler tasarlanmıştır.

Bu sayfa çeşitliliği kitabı inceleyen çocuk için aktif bir duyu ortamı oluşturmaktadır. Ayrıca sayfalardaki illüstrasyonlarda kültürel değerlerimize ait bazı çizimleri görmek mümkündür.

Çalışmanın bulgular kısmında sayfaların detaylı analizi görseller ile yapılmıştır.

2.7.1. “Ela Mevsimleri Öğreniyor” Hareketli Masal Kitabının Hikayesi

“Heey, Güneş! Artık neden ısıtmıyorsun? Dedi. Güneş seslendi. ”Mevsim değişti. Artık ısıtamam seni.” Ela annesine, “Anne, mevsim ne demek? Dedi. Annesi, “Mevsimler dört tanedir, Ela. Yaz, Sonbahar, Kış ve İlkbahar.” Dedi. Yaz mevsiminde hava sıcaktır. Ağaçlarda yeşil yapraklar, rengarenk meyveler vardır. Sonbahar mevsiminde hava biraz soğur. Yapraklar artık sarı, kırmızı, kahverengi olur. Kış mevsiminde hava daha da soğur. Lapa lapa kar yağar. Çocuklar kartopu oynar, kardan adam yaparlar. Çocuklar, neşe içinde karla oynamayı çok severler. İlkbahar mevsiminde hava ısınmaya başlar. Meyve ağaçları beyaz ve pembe meyve çiçekleri açarlar. Kelebekler, rengarenk çiçeklerde gezinir. Ela sevinçten bir anda bağırır. “Bütün mevsimler ne kadarda güzelmiş. Hepsini çok çok seviyorum.” Dedi.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

III. YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Çalışmada, nitel araştırma yöntemi seçilmiştir. Çalışmanın amacına uygun olarak nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Durum çalışması, farklı disiplinlerde farklı şeyleri ifade etmek için kullanılır. Bir olayın yoğun bir şekilde çalışılmasıyla ilgilidir. Katılımcı gözlemleri, derinlemesine görüşmeler ile doküman toplama yoluyla elde edilen ve analiz edilen verilerin derinlemesine ve boylamsal olarak incelenmesini içerir. Durum çalışması diğer araştırma türlerinden farklı olarak nasıl ve niçin sorularını temel alan, araştırmacının kontrol edemediği bir olgu ya da olayı derinlemesine incelemeye olanak veren bir araştırma yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Araştırma dahilinde tez konusuyla ilgili; yurt içi ve dışı basımlı üç boyutlu hikaye kitapları, dergi, makale, yurt içi ve yurt dışı tez, bildiri, kitap ve internet kaynaklarından faydalanılarak veriler elde edilmiştir.

Araştırmada; Türkiye’de pek fazla gelişim gösterememiş ama yurtdışında oldukça zengin bir tarihi geçmişi olan hareketli masal kitaplarının yapımı ve illüstrasyon tasarım özellikleri incelenmektedir. Bu doğrultuda, araştırmanın sonucunda üç boyutlu hareketli bir masal kitabı hazırlanmıştır.

Araştırma kapsamında hazırlanan üç boyutlu hareketli masal kitabı örneği, grafiksel olarak iç ve dış yapı özelliklerini “uzman değerlendirme formu” aracılığıyla değerlendirilmesi için alanında uzman iki öğretim üyesine gönderilmiştir. Uzmanlar arasında yapılan değerlendirmenin güvenilirliği Miles ve Huberman’ın (1994, s.64), “güvenirlilik=(görüş birliği/görüş birliği+görüş ayrılığı) x 100” formülü dikkate alınarak hesaplanmıştır.

Alanında uzman olan Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü’nden bir öğretim üyesi ve yine alanında uzman olan Güzel Sanatlar Fakültesi Görsel İletişim Tasarımı Bölümünden bir öğretim üyesi olmak üzere iki öğretim üyesi tarafından

incelenerek ‘Uzman Değerlendirme Formu’ (bkz. Ek: 1) kullanılmış, veri toplama materyalinin kapsam geğerliliği bilirkişi değerlendirmesiyle sağlanmıştır.

İllüstrasyon alışmaları ve üç boyutlu uygulaması bizzat araştırmacı tarafından hazırlanarak, belirlenen masalın yazımı ile ilgili destek alınmıştır. Alanında uzman bir psikolojik danışman ve masal kitabı yazarının çalışmaya olumlu katkı sağladığı dūřünölmektedir.

Nitel araştırmalarda kullanılan veri toplama yöntemlerinden görüşme, gözlem ve yazılı dokümanlar çalışma sırasında kullanılmış olup, buradan elde edilen bulgular ışığıında yorumlara yer verilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

IV. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde, piyasada yer alan HMK1-HMK9 kodlarıyla yeniden isimlendirilen hareketli masal kitapları, araştırmacı tarafından illüstrasyon tasarım analizi yapılmıştır.

Yapılan analiz sonucu var olan kitapların biri hariç (HMK7) hepsinin telifi ödenerek Çin veya Uzakdoğu'da basıldığı ve ülkemizde yayın hakları korunarak birçoğunun Türkçeye çevrilerek yayınlandığı görülmüştür. Kitapların bir kısmında hangi yaş grubuna uygun olduğuna dair bir ibarenin olmadığı görülmektedir. çocuk kitaplarının eğitsel amacına ulaşması, uygun yaş düzeyindeki kitabın seçilmesiyle doğrudan ilişkilidir. Bu sebeple okul öncesi dönem hikaye kitaplarında yaş grubu önerisinin bulundurulması kavram gelişimini destekler nitelikte olacaktır (Balat ve Kılıç, 2017; Çiftçi, 2013).

Araştırmacı tarafından tasarlanan hareketli ve 3 boyutlu masal kitabının grafiksel olarak iç ve dış yapı tasarım özelliklerinin, okul öncesi çocukların düzeyine uygunluğu, araştırmacı tarafından belirli ölçütler dikkate alınarak geliştirilen uzman değerlendirme formu ile tespit edilmiştir. Bu kapsamda iki Grafik Tasarım alan uzmanının görüşlerine başvurulmuş, tasarlanan masal kitabının içyapı özelliklerini “tema, konu, kahramanlar, plan ve üslup” açısından ve dış yapı özelliklerini “kitabın boyutu, sayfa düzeni, harfler, illüstrasyonlar ve kapak (kâğıt, cilt)” açısından uygun değil, biraz uygun, uygun ve tamamen uygun şeklinde değerlendirmeleri istenmiştir. Uzmanlar tarafından yapılan değerlendirme sonuçları Tablo 1’de sunulmuştur. Tablonun ardından elde edilen bulgular betimlenmiş, tanımlanmış ve doğrudan alıntılarla desteklenmiştir.

Tablo 1: Okul Öncesine Yönelik Hazırlanan Hareketli Masal Kitabı İllüstrasyonu İçin Uzman Değerlendirme Sonuçları

Kategoriler	Temalar	Değerlendirme							
		I.Uzman				II.Uzman			
		U. D.	B. U.	U.	T. U.	U. D.	B. U.	U.	T. U.
İç Yapı	Tema				X				X
	Konu				X				X
	Kahramanlar				X				X
	Plan				X				X
	Üslup			X					X
Dış Yapı	Kitabın Boyutu				X				X
	Sayfa Düzeni				X				X
	Harfler				X				X
	İllüstrasyonlar				X				X
	Kapak			X					X

Tablo 1 incelendiğinde alan uzmanlarının genel olarak tasarlanan masal kitabının iç ve dış yapı özelliklerini “uygun ve tamamen uygun” aralığında değerlendirdikleri elde edilen bulgularda görülmektedir. Alan uzmanları tarafından yapılan değerlendirmeye ilişkin güvenilirlik katsayısı Miles ve Huberman’ın (1994, s.64) “güvenirlik = (görüş birliği / görüş birliği + görüş ayrılığı) X 100” formülü dikkate alınarak her bir kategori için ayrı ayrı hesaplanmıştır. Bu doğrultuda iç yapı kategorisi için güvenilirlik %80 ve dış yapı kategorisi için güvenilirlik yine %80 olarak hesaplanmıştır. Miles ve Huberman (1994, s.64) “uzmanlar arasında yapılan değerlendirmede uyumun en az %70 olması gerektiğini” vurgulamaktadır. Alan uzmanları tarafından yapılan değerlendirmenin sonucu, tasarlanan hareketli ve 3 boyutlu masal kitabının grafiksel olarak iç ve dış yapı tasarım özelliklerinin okul öncesi çocukların düzeyine uygun olduğunu ve tasarım açısından güvenilir sonuçlar verdiğini göstermektedir.

4.1. Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Yönelik Olarak Hazırlanan Ve Hmk1-Hmk9 Aralığında Verilen Hareketli Masal Kitapları İllüstrasyonlarının Tasarım Analizi

Bu bölümde yabancı yazar ve çizerler tarafından hazırlanmış ve Türkçeye çevrilmiş yedi hareketli masal kitabı, iki tane yurtdışından temin edilen üç boyutlu hikaye

kitabı ve araştırmacı tarafından hazırlanan masal kitabı ile, belirlenen bu dokuz kitabın illüstrasyon tasarım analizi yer almaktadır.

4.1.1. HMK1'in Tasarım Analizi

Kitabın Adı: Cıvcıv Cenk uçmayı öğreniyor

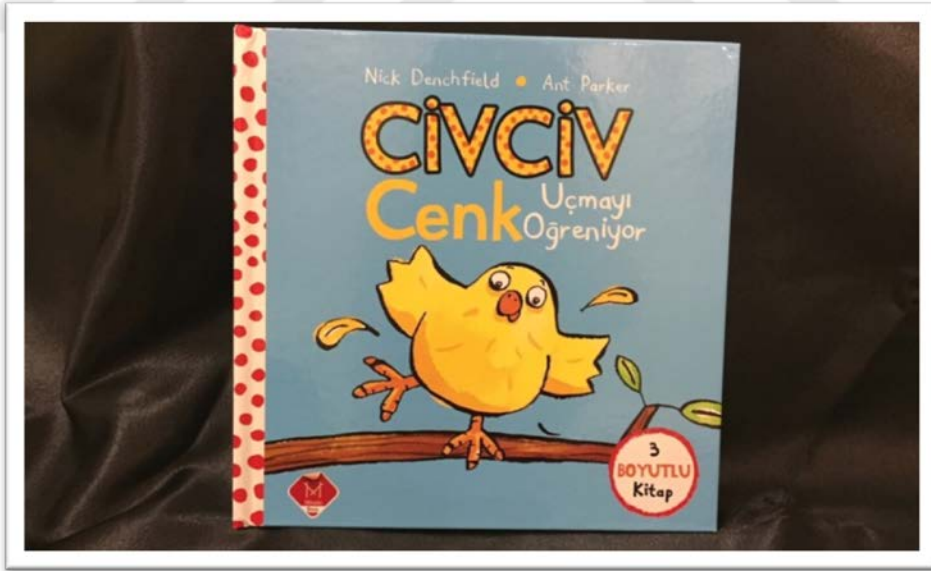
Kitabın Yayınevi: Mikado Çocuk yayınları

Kitabın Basım Yılı: 2016

Kitabın Basıldığı Yer: Çin

Kitabın Yaş Grubu: +3

Mikado Çocuk yayınları tarafından 2016 yılında Türkçe'ye uyarlanıp +3 yaş ibaresi ile satışa sunulmuş "Cıvcıv Cenk uçmayı öğreniyor" adlı kitaptır. Metin ve tasarımı Nick Denchfield'a ait olan kitabın illüstratörü Ant Parker'dır. İki kitaplık bir seri olan bu hareketli masal kitabı, kitaptaki tüm içeriklerin telif hakkı ve yazılı izni yayıncı tarafından satın alınarak dilimize çevrilip Çin'de basılmıştır.

Şekil 6: "Cıvcıv Cenk Uçmayı Öğreniyor" adlı kitabın dış ön kapak tasarımı

Şekil 7: "Civciv Cenk Uçmayı Öğreniyor" adlı kitabın üç boyutlu olarak hazırlanmış iç sayfası

Dış yapı Özellikleri: Kitabın kapağında bulunan "3 boyutlu kitap" ibaresi ile (bkz. Şekil: 6) alıcıya içeriği hakkında ön bir bilgi vermektedir. Kitap kare ölçülerde hazırlanmıştır. Kapak sert bir malzemeden yapılmış olup parlak selefon ile kaplanarak dayanıklılığı artırılmıştır. Yapılan araştırmalarda, okul öncesi dönem çocukları için hazırlanan kitapların kapak ve sayfalarının daha dayanıklı olabilmesi için kaliteli 1. Hamur ve selefon kaplanması gerektiği belirlenmiştir. Kitap, okuyucu yaş kitlesi düşünülerek sade ve olabildiğince az yazı ile tasarlanmıştır. Kitapta, iki boyutlu sayfaların olduğu gibi üç boyutlu olarak hazırlanan hareketli parçalarında olduğu sayfalarda yer almaktadır.

İçyapı Özellikleri: Sarı ve mavi gibi ana renklerin çoğunlukta olduğu (bkz. Şekil: 7) oldukça yalın bir tasarım dili tercih edilmiştir. Okul öncesi yaş grubu için, yazının az, görsellerin ise daha ön plana geldiği görülmektedir. Hareketli olarak hazırlanan sayfalar, ana karakterin üç boyutlu olarak tasarlanmasıyla vurgulanmıştır.

4.1.2. HMK2'nin Tasarım Analizi

Kitabın Adı: Minik Kuş Şarkısını Arıyor

Kitabın Yayınevi: Pearson Yayınları

Kitabın Basım Yılı: 2017

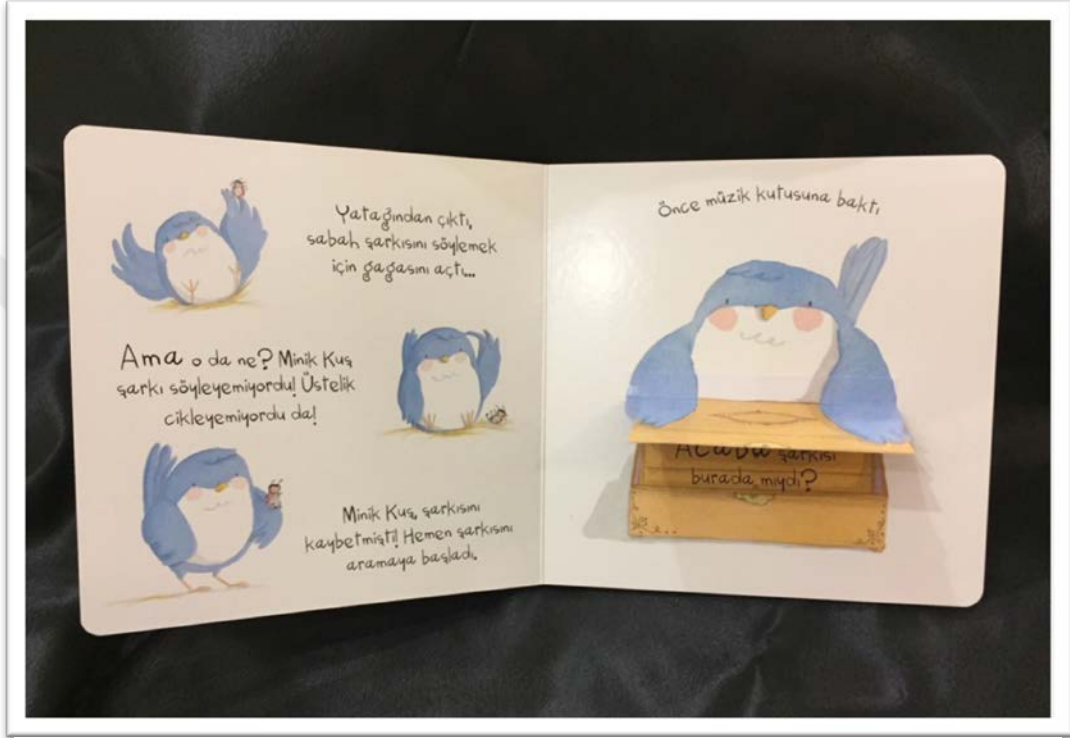
Kitabın Basıldığı Yer: Çin

Kitabın Yaş Grubu: Belirtilmemiş

Şekil 8: "Minik Kuş Şarkısını Söylüyor" adlı kitabın dış ön kapak tasarımı

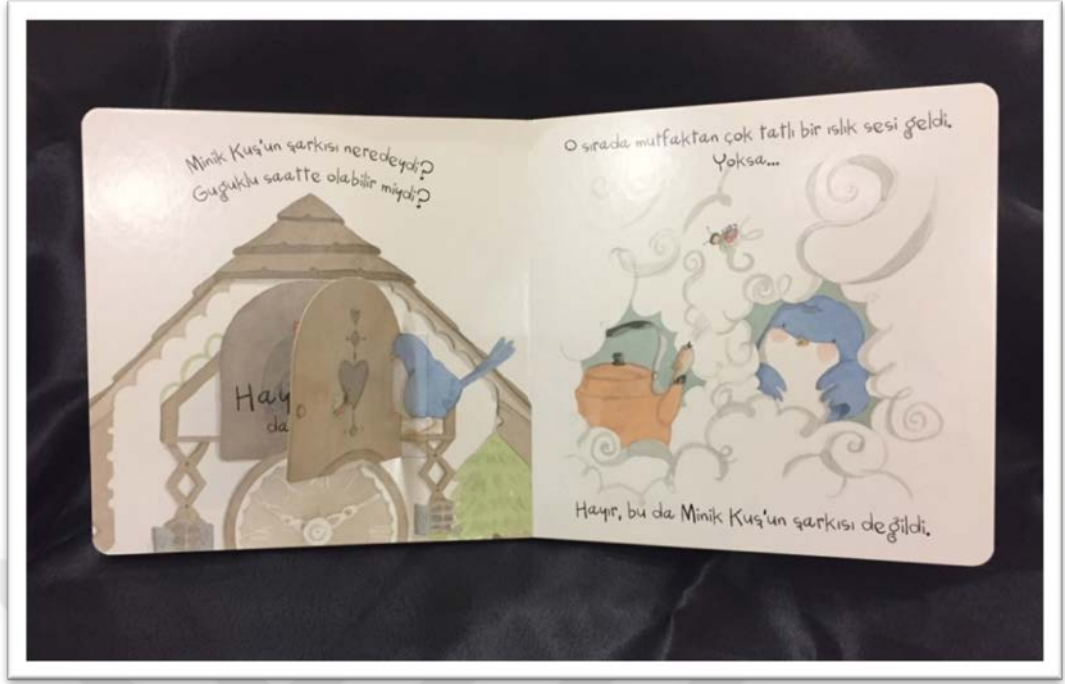
Pearson yayınları tarafından 2017 yılında Türkçe'ye uyarlanıp satışı sunulmuş "Minik Kuş Şarkısını Arıyor" adlı kitaptır. Ozgün adı "The Little Bird Who Lost His Song"dur. Metin ve çizimler Jedda Robaard'a aittir. Dört kitaplık bir seri olan bu hareketli masal kitabı, kitaptaki tüm içeriklerin telif hakkı ve yazılı izni yayıncı tarafından satın alınarak dilimize çevrilip Çin'de basılmıştır.

Şekil 9: " Minik Kuş Şarkısını Arıyor " adlı kitabın üç boyutlu olarak hazırlanmış iç sayfası

Dış yapı Özellikleri: Kitabın arka kapağında yer alan tanıtım metninde alıcıya bu kitabın interaktif bir hikaye kitabı olduğu belirtilmektedir. Kitap kare ölçülerde hazırlanmıştır (bkz. Şekil: 8). Kapak sert bir malzemeden yapılmış olup mat selefona kaplanarak dayanıklılığı artırılmıştır. Kitap, sade ve olabildiğince az yazı ile tasarlanmıştır. Kitapta, iki boyutlu sayfaların olduğu gibi hareketli parçalarında olduğu sayfalar da yer almaktadır.

İçyapı Özellikleri: Beyaz alanların bolca olduğu, oldukça yalın bir tasarım dili tercih edilmiştir. Yazı fontu büyüktür (bkz. Şekil: 9 ve Şekil: 10) ve el yazısı formunda bir font tercih edilmiştir. Sayfaya yerleştiriliş şekli ile yazılar rahat okunmaktadır. Mavi beyaz tonlarında tasarlanmıştır. Hareketli parçalar az sayıdadır.

Şekil 10: "Minik Kuş Şarkısını Arıyor" adlı kitabın üç boyutlu olarak hazırlanmış başka bir iç sayfası

4.1.3. HMK3'ün Tasarım Analizi

Kitabın Adı: Deniz Canlıları

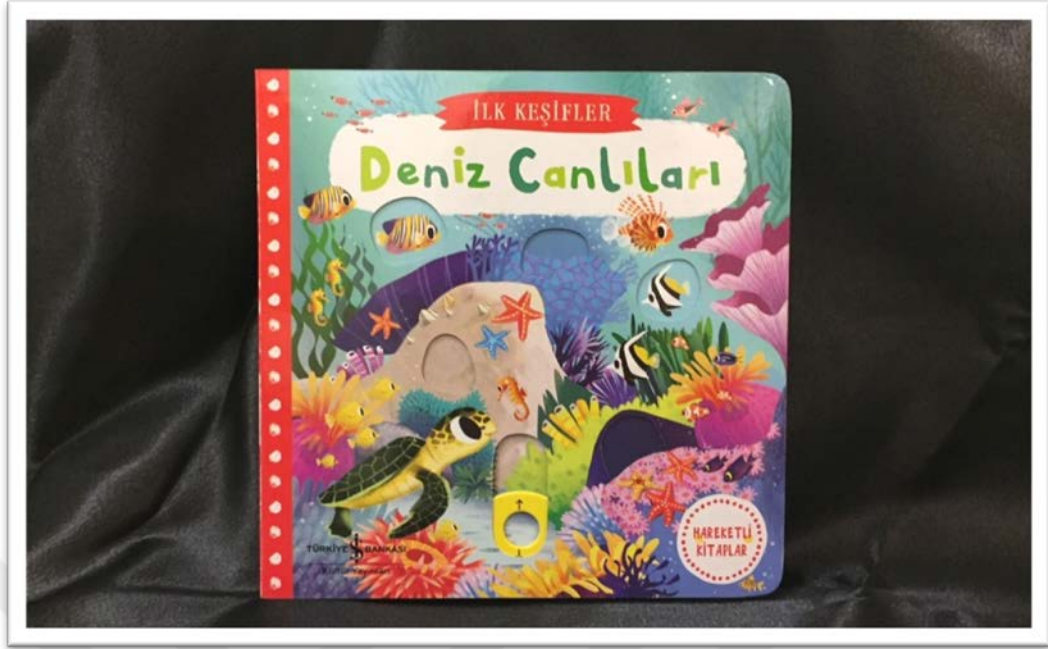
Kitabın Yayınevi: Türkiye İş Bankası Yayınları

Kitabın Basım Yılı: 2017

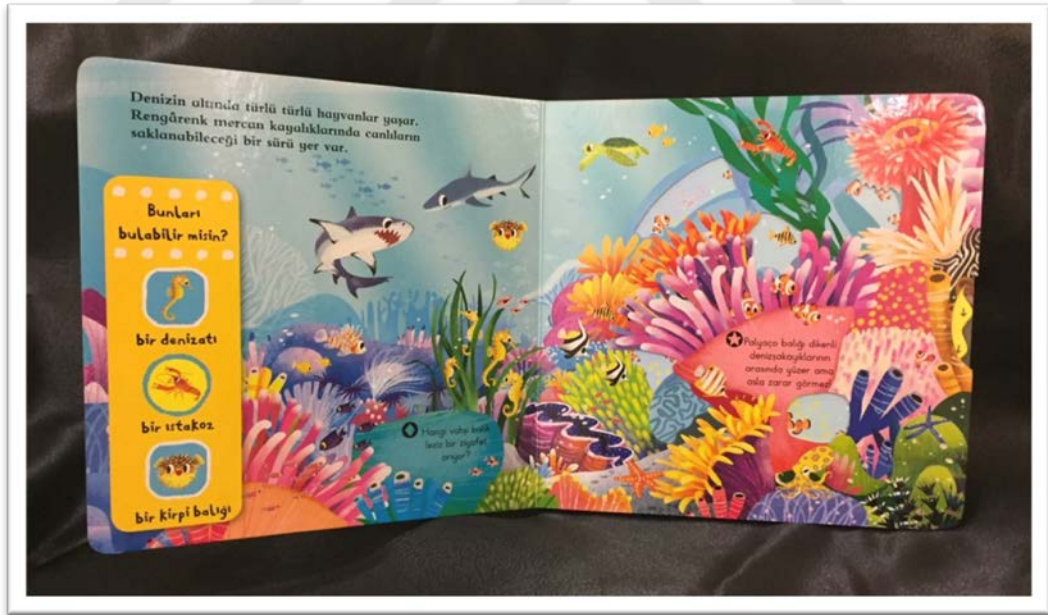
Kitabın Basıldığı Yer: Çin

Kitabın Yaş Grubu: 2-5 yaş

Türkiye İş Bankası Yayınları tarafından 2017 yılında Türkçe'ye uyarlanıp 2-5 yaş ibaresi ile satışa sunulmuş "Deniz Canlıları" adlı kitaptır. Özgün adı "Sea Creatures"tır. İllüstrasyonları Chorkung'a aittir. İki kitaplık bir seri olan bu hareketli masal kitabı, kitaptaki tüm içeriklerin telif hakkı ve yazılı izni yayıncı tarafından satın alınarak dilimize çevrilip Çin'de basılmıştır.

Şekil 11: "Deniz Canlıları" adlı kitabın dış ön kapak tasarımı

Şekil 12: "Deniz Canlıları" adlı kitabın hareketli olarak hazırlanmış iç sayfası

Dış yapı Özellikleri: Kitabın kapağında bulunan "Hareketli Kitaplar" ibaresi ile (bkz. Şekil: 11) alıcıya içeriği hakkında ön bir bilgi vermektedir. Bu ibarenin yanında ana kapak üzerinde de hareket ettirilebilen parçalar mevcuttur. Kitap kare ölçülerde

hazırlanmıştır. Kapak sert bir malzemeden yapılmış olup parlak selefon ile kaplanarak dayanıklılığı artırılmıştır.

İçyapı Özellikleri: Denizaltının anlatıldığı kitap, rengarenk (bkz. Şekil: 12) ve bolca görselle tasarlanmıştır.

Yazı fontu büyük tercih edilmesine rağmen yoğun tasarlanan illüstrasyonların içinde kolayca okunamamaktadır. Koyu zeminler üzerine gelen yazı alanları, bu yaş grubu için tercih edilen bir sayfa tasarımı değildir.

Sayfalarda itilebilen, kaydırılabilen ve çekilebilen parçalar vardır. Bilgi ve soru şeklinde iki tane adlandırılmış sembol, hareket eden parçaların yakınına çocuğa uyarı şeklinde yerleştirilmiştir.

4.1.4. HMK4'ün Tasarım Analizi

Kitabın Adı: Neden? Niçin? Nasıl? / Korktum, Kızdım, Mutlu Oldum

Kitabın Yayınevi: Mikado Çocuk Yayınları

Kitabın Basım Yılı: 2013

Kitabın Basıldığı Yer: Belirtilmemiş

Kitabın Yaş Grubu: 2-4 yaş

Mikado Çocuk Yayınları tarafından 2013 yılında Türkçe'ye uyarlanıp 2-4 yaş ibaresi ile satışa sunulmuş “Neden? Niçin? Nasıl? / Korktum, Kızdım, Mutlu Oldum” adlı kitaptır. Özgün adı “Wieso? Weshalb? Warum?”dur.

İllüstratör ve metin yazarı belirtilmemiştir. Dokuz kitaplık bir seri olan bu hareketli masal kitabı, kitaptaki tüm içeriklerin telif hakkı ve yazılı izni yayıncı tarafından satın alınarak dilimize çevrilmiştir.

Şekil 13: "Korktum, Kızdım, Mutlu Oldum" adlı kitabın dış ön kapak tasarımı

Şekil 14: " Korktum, Kızdım, Mutlu Oldum " adlı kitabın hareketli olarak hazırlanmış iç sayfası

Dış yapı Özellikleri: Kitap kare ölçülerde hazırlanmıştır. Kapak sert bir malzemeden yapılmış olup parlak seledon ile kaplanarak dayanıklılığı artırılmıştır. Aynı şekilde iç sayfalarda sert kalın kartondan hazırlanmıştır. Diğer kitaplardan farkı (bkz. Şekil: 13) spiralli olarak tasarlanmıştır.

İçyapı Özellikleri: Resimlerle yazılar birbiriyle uyumlu bir biçimde tasarlanmıştır. Yazı fontu kitap genelinde büyük kullanılırken hareketli parçaların olduğu alanlarda (bkz. Şekil: 14) daha küçük tercih edilmiştir.

Sayfaya yerleştiriliş şekli ile yazılar rahat okunmaktadır. Yaş grubuna göre metinlerin uzun olduğu görülmektedir. Ana renkler üzerinden tonlamalar tercih edilmiştir. Hareketli parçalar bolca kullanılmış, metinlerde sorulan sorulara cevap niteliğinde kurgulanmışlardır.

4.1.5. HMK5'in Tasarım Analizi

Kitabın Adı: Eğlenceli Çiftlik

Kitabın Yayınevi: Türkiye İş Bankası Yayınları

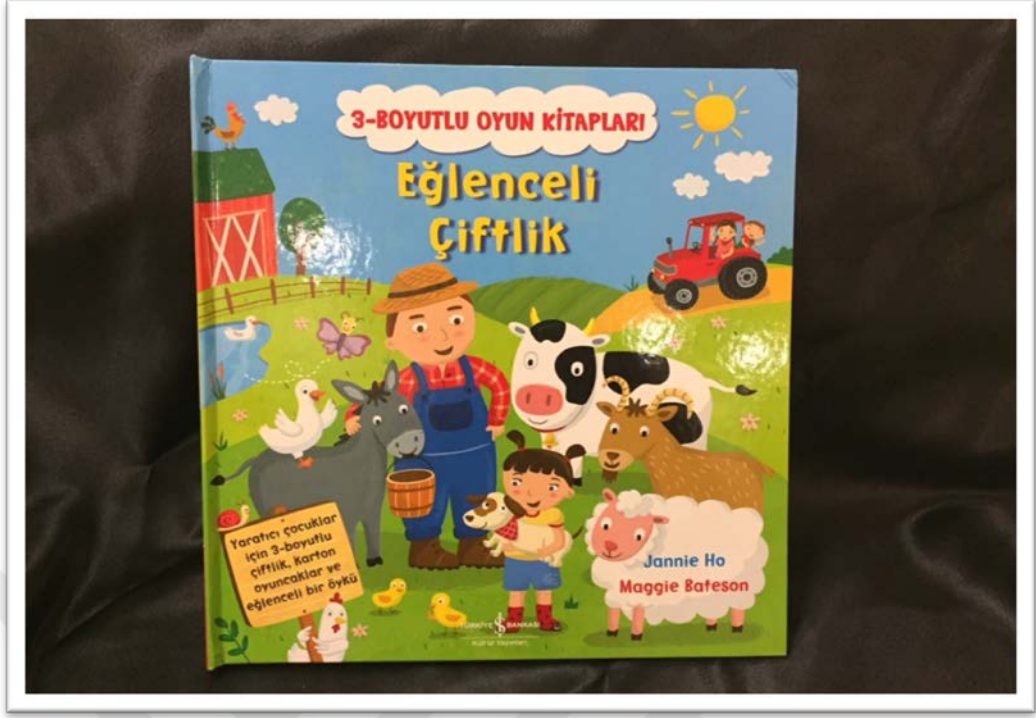
Kitabın Basım Yılı: 2015

Kitabın Basıldığı Yer: Çin

Kitabın Yaş Grubu: 2-4 yaş

Türkiye İş Bankası Yayınları tarafından 2015 yılında Türkçe'ye uyarlanmıştır. Kapakta 3-boyutlu oyun kitapları ibaresi kitabın içeri hakkında bilgi vermektedir. "Eğlenceli Çiftlik" adlı kitaptır.

Özgün adı "Pop-Up and Play-Farm"dır. İllüstrasyonları Jannie Ho, kağıt mühendisliği Maggie Bateson'a aittir. Kitabın tüm içeriklerin telif hakkı ve yazılı izni yayıncı tarafından satın alınarak dilimize çevrilip Çin'de basılmıştır.

Şekil 15: "Eğlenceli Çiftlik" adlı kitabın dış ön kapak tasarımı

Şekil 16: "Eğlenceli Çiftlik" adlı kitabın iç sayfası

Şekil 17: "Eğlenceli Çiftlik" adlı kitabın üç boyutlu olarak hazırlanmış iç sayfası

Dış yapı Özellikleri: Kitap kare ölçülerde (bkz. Şekil: 15) hazırlanmıştır. Boyut diğer türlerine göre daha büyüktür. Kapak sert bir malzemeden yapılmış olup parlak sefon ile kaplanarak dayanıklılığı artırılmıştır. Aynı şekilde iç sayfalarda sert kalın kartondan hazırlanmıştır. Kitabın ilk sayfalarında hikaye metnini (bkz. Şekil: 16) ve illüstrasyonları görülmektedir. Devamındaki sayfada yerlerinden kolayca çıkarılabilir şekilde tasarlanmış (bkz. Şekil: 17) kağıt oyuncaklar vardır. Son sayfa üç boyutlu olarak (pop-up) olarak hazırlanmış bir çiftlik evi vardır.

İçyapı Özellikleri: Resimlerle yazılar birbiriyle uyumlu bir biçimde yerleştirilmiştir. Yazı fontu kitap genelinde büyük kullanılmıştır. Yaş grubuna göre metinlerin uzun olduğu görülmektedir. Renkli eğlenceli bir sayfa tasarımı tercih edilmiştir. Hareketli kitap türlerinden biri olan bebek evi modeline (bkz. Şekil: 17) örnek olacak bir çalışmadır.

4.1.6. HMK6'nın Tasarım Analizi

Kitabın Adı: Eğlence Ağacı

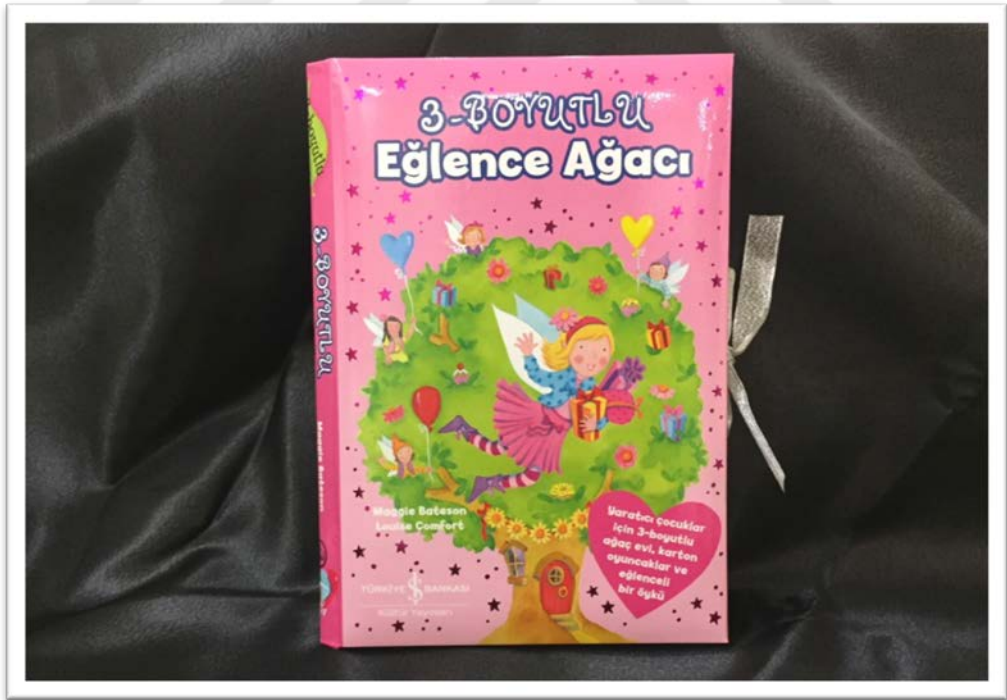
Kitabın Yayınevi: Türkiye İş Bankası Yayınları

Kitabın Basım Yılı: 2015

Kitabın Basıldığı Yer: Uzak Doğu

Kitabın Yaş Grubu: Belirtilmemiş

Türkiye İş Bankası Yayınları tarafından 2015 yılında Türkçe'ye uyarlanmıştır. Kapakta 3-boyutlu ibaresi kitabın içeri hakkında bilgi vermektedir. "Üç boyutlu eğlence ağacı" adlı kitaptır. Özgün adı "Fairy Pop-Up-Party Tree"dir. İllüstrasyonları Louise Comfort, kağıt mühendisliği Maggie Bateson'a aittir. Kitabın tüm içeriklerin telif hakkı ve yazılı izni yayıncı tarafından satın alınarak dilimize çevrilip Uzak Doğu'da basılmıştır.

Şekil 18: "Üç Boyutlu Eğlence Ağacı" adlı kitabın dış ön kapak tasarımı

Şekil 19: "Üç Boyutlu Eğlence Ağacı" adlı kitabın üç boyutlu olarak hazırlanmış iç sayfası

Dış yapı Özellikleri: Kitap dikdörtgen ölçülerde hazırlanmıştır. Boyut diğer türlerine göre daha küçüktür. Kapak sert bir malzemeden yapılmış olup (bkz. Şekil: 18) parlak sefona ile kaplanarak dayanıklılığı artırılmıştır. Aynı şekilde iç sayfalarda sert kalın kartondan hazırlanmıştır. Kitabın ilk sayfalarında hikaye metnini ve illüstrasyonları görülmektedir. Devamındaki sayfada yerlerinden kolayca çıkarılabilir şekilde tasarlanmış kağıt oyuncaklar vardır. Son sayfa üç boyutlu olarak (pop-up) olarak hazırlanmış (bkz. Şekil: 19) üç açılı bir ağaç vardır.

İçyapı Özellikleri: Resimlerle yazılar birbiriyle uyumlu bir biçimde yerleştirilmiştir. Yazı fontu kitap genelinde büyük kullanılmıştır. Yaş grubuna göre metinlerin olması gerektiğinden daha uzun kullanıldığı görülmektedir. Pembe tonların ağırlıkta olduğu bir renk kartelası tercih edilmiştir. İllüstrasyonda detayların fazla tercih edilmesi kargaşa yaratmıştır. Hareketli kitap türlerinden biri olan bebek evi modeline (bkz. Şekil 13) örnek olacak başka bir çalışmadır.

4.1.7. HMK7'nin Tasarım Analizi

Kitabın Adı: İstanbul'un İncisi Kız Kulesi

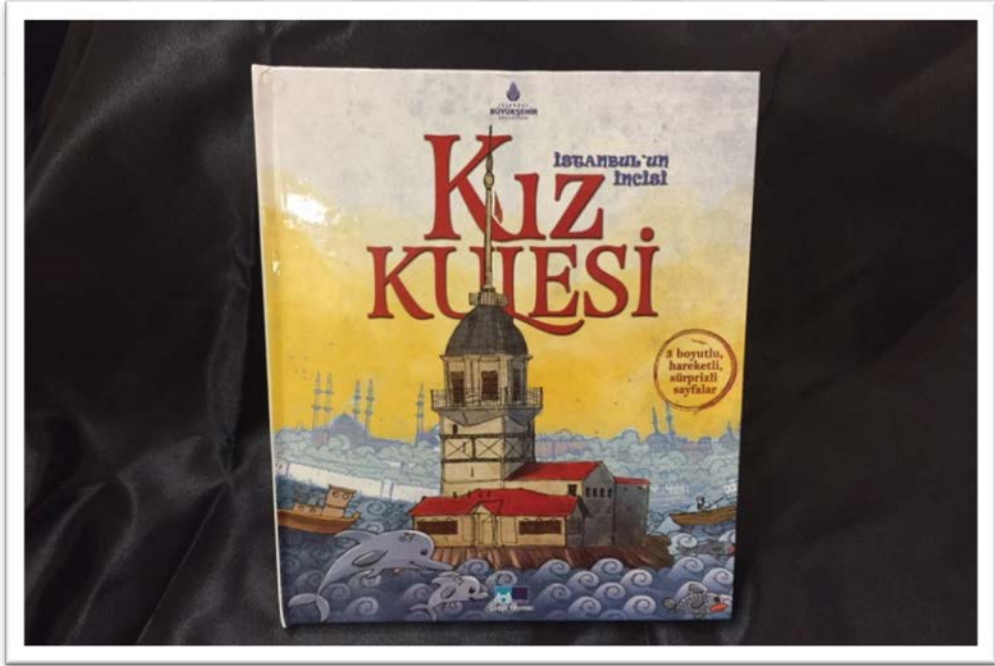
Kitabın Yayınevi: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. Yayınları

Kitabın Basım Yılı: 2014

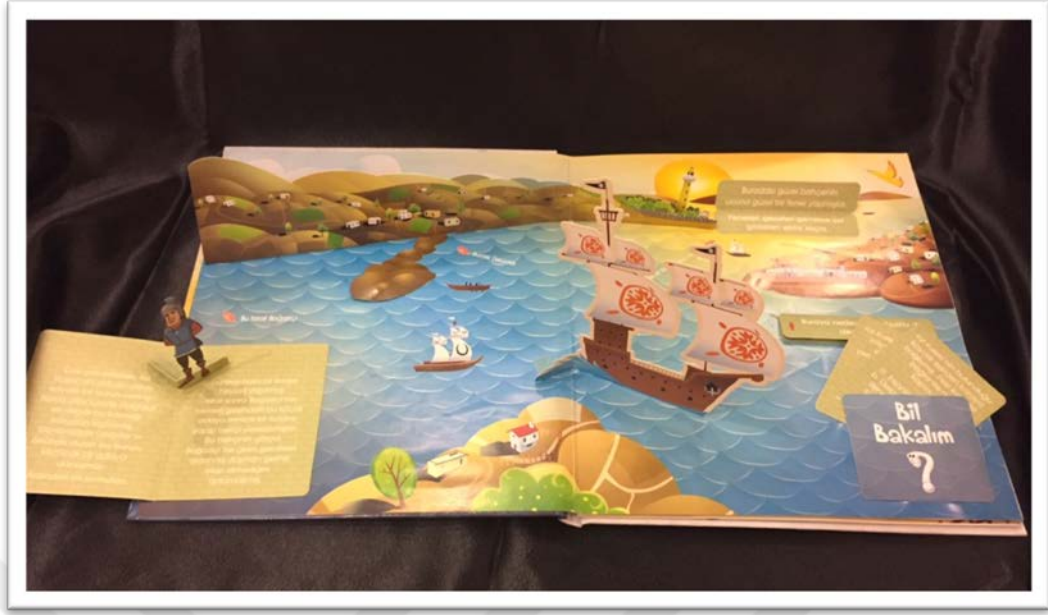
Kitabın Basıldığı Yer: İstanbul

Kitabın Yaş Grubu: Belirtilmemiş

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. Yayınları tarafından 2014 yılında İstanbul'da basılmıştır. Kapakta 3-boyutlu, hareketli, sürprizli sayfalar ibaresi kitabın içeri hakkında bilgi vermektedir. Kitabın adı "İstanbul'un İncisi Kız Kulesi" dir. İllüstrasyonları Volkan Akmeşe, yazarı Uğur Aktaş, kağıt mühendisliği ise İstanbul'da bulunan Bilgebaykuş adlı tasarım atölyesine aittir. Kitabı diğer örneklerinden ayıran en belirgin özelliği tamamının yerli üretim olmasıdır.

Şekil 20: "İstanbul'un İncisi Kız Kulesi" adlı kitabın dış ön kapak tasarımı

Şekil 21: "İstanbul'un İncisi Kız Kulesi" adlı kitabın üç boyutlu olarak hazırlanmış iç sayfası

Şekil 22: "İstanbul'un İncisi Kız Kulesi" adlı kitabın üç boyutlu olarak hazırlanmış başka bir iç sayfası

Dış yapı Özellikleri: Kitap dikdörtgen ölçülerde hazırlanmıştır. Büyük boyuttur. Kapak sert bir malzemeden yapılmış olup (bkz. Şekil: 20) parlak selefon ile kaplanarak dayanıklılığı artırılmıştır. Aynı şekilde iç sayfalarda sert kalın kartondan hazırlanmıştır.

İçyapı Özellikleri: Resimlerle yazılar birbiriyle uyumlu bir biçimde yerleştirilmiştir. Yazı fontu kitap genelinde büyük kullanılmıştır. Yaş grubu belirtilmemiştir. Kitabın bu yüzden okuma yazma öğrenen çocuklar için daha uygun olduğu düşünülmektedir. İllüstrasyonlar sade ve anlaşılır biçimde (bkz. Şekil: 21) hazırlanmıştır.

Hareketli parçalar, üç boyutlu (pop-up) formlar (bkz. Şekil: 22) ve soru kartları kitaba interaktif bir özellik katmaktadır.

4.1.8. HMK8'in Tasarım Analizi

Kitabın Adı: Le Petit Prince

Kitabın Yayınevi: Gallimard

Kitabın Basım Yılı: 2015

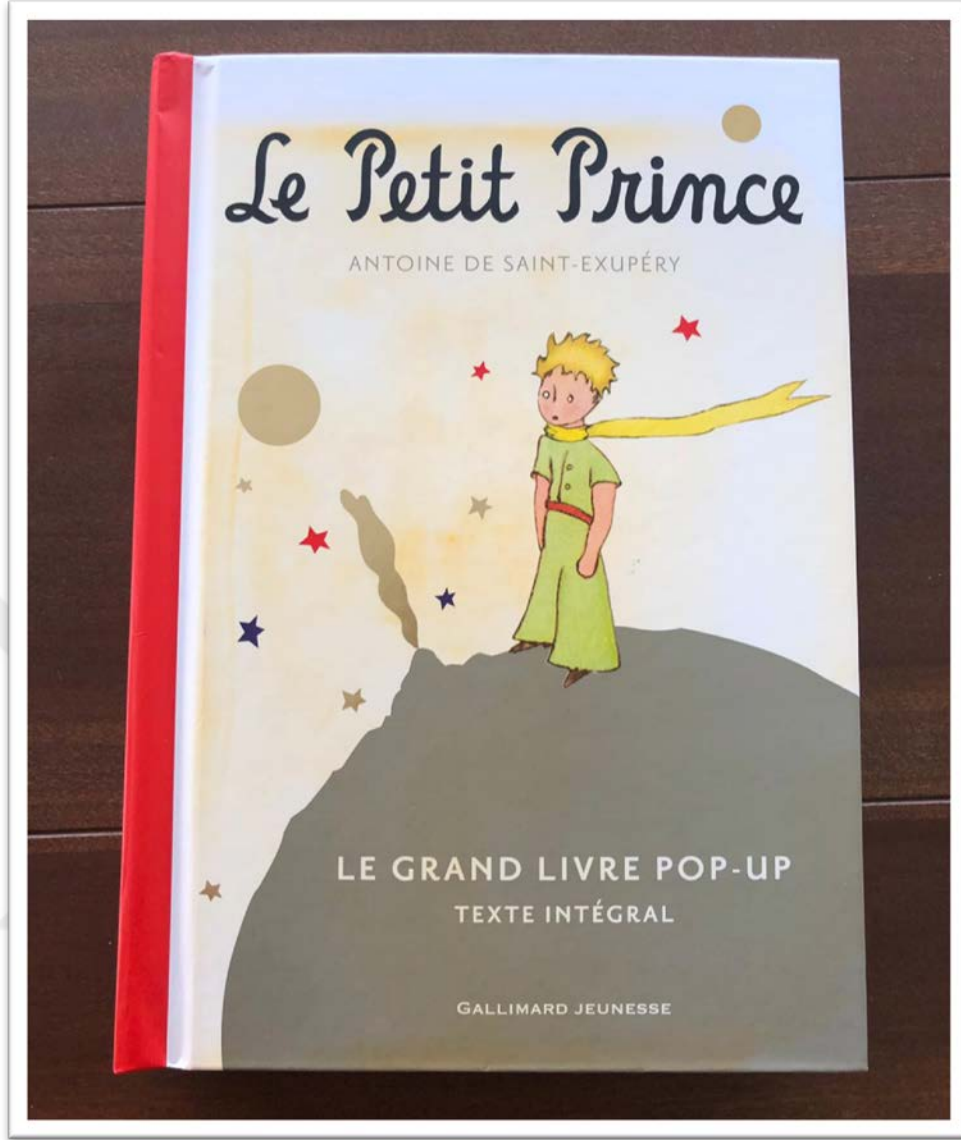
Kitabın Basıldığı Yer: Çin

Kitabın Yaş Grubu: Belirtilmemiş

Araştırma kapsamında yurt dışından temin edilmiştir. Türkiye’de de Mavi Bulut Yayınları tarafından telifi ödenerek Türkçeye çevrilmiş ve satışa sunulmuş olduğu görülmektedir.

Fransızca versiyonu olan bu kitap 2015 yılında Çin’de basılmıştır. Kapakta “Le Grans Livre Pop-Up / Texte Integral” ibaresi mevcuttur (bkz. Şekil: 23). Türkçesi “Büyük Pop Up Kitabı / tam metin’dir.

Kitabın Türkçe adı “Küçük Prens” tir. İllüstrasyonları ve metni Antoine de Saint-Exupery tarafından yapılmıştır.

Şekil 23: "Le Petit Prince" adlı kitabın dış ön kapak tasarımı

Dış yapı Özellikleri: Kitap dikdörtgen ölçülerde hazırlanmıştır. Büyük boyuttadır. Kapak sert bir malzemeden yapılmış olup (bkz. Şekil: 23) mat seledon ile kaplanarak dayanıklılığı artırılmıştır. Aynı şekilde iç sayfalarda sert kalın kartondan hazırlanmıştır.

İçyapı Özellikleri: Resimlerle yazılar birbiriyle uyumlu bir biçimde yerleştirilmiştir. Yazı fontu kitap genelinde küçük ve yoğun biçimde kullanılmıştır.

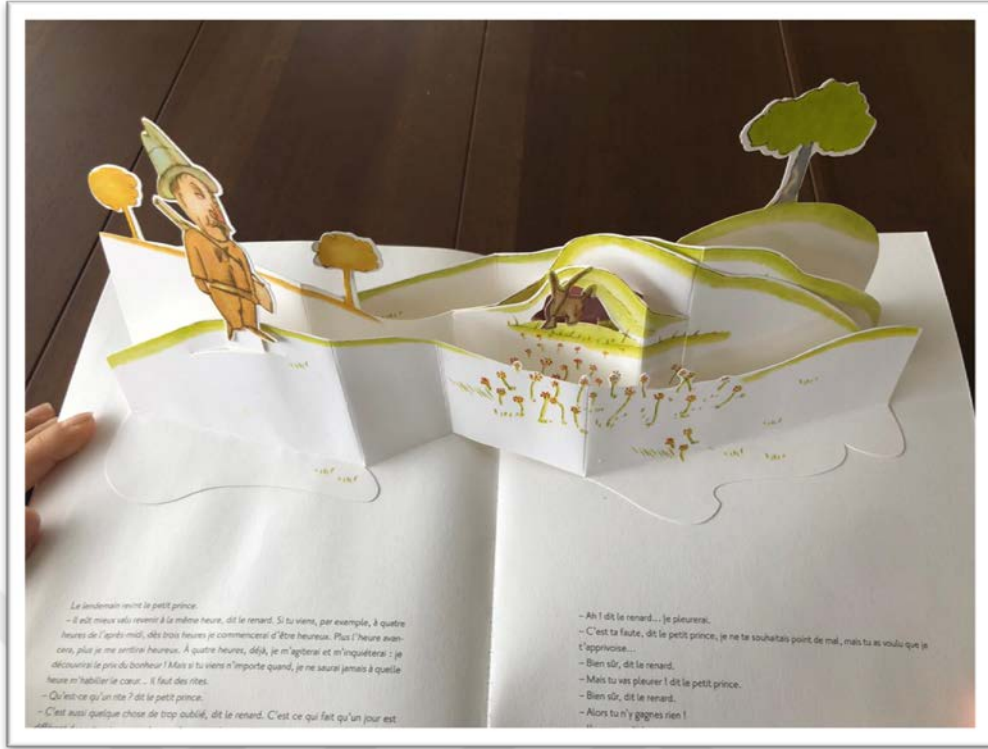
Yaş grubu belirtilmemiştir. Kapakta da belirtildiği gibi kitabın orijinal metni kullanıldığından yazı alanı oldukça uzundur (bkz. Şekil: 24). Kitabın bu yüzden okuma yazma öğrenen çocuklar için uygun olmadığı düşünülmektedir.

Şekil 24: "Le Petit Prince" adlı kitabın üç boyutlu olarak hazırlanmış iç sayfası

İllüstrasyonlar orijinal çizimlerdir (bkz. Şekil: 23, Şekil: 24, Şekil: 25 ve Şekil: 26). Antoine de Saint-Exupery adlı yazarın tüm kitaplarında orijinal çizimleri kullanılmaktadır.

Hareketli parçalar ve üç boyutlu (pop up) formlar (bkz. Şekil: 26) kitabı daha etkili bir hale getirmekte olduğu görülmektedir.

Şekil 25: "Le Petit Prince" adlı kitabın üç boyutlu olarak hazırlanmış diğer iç sayfası

Şekil 26: "Le Petit Prince" adlı kitabın hareketli olarak hazırlanmış bir sayfası

4.1.9. HMK9'un Tasarım Analizi

Kitabın Adı: Engylopedia Prehistorica Donusaurs

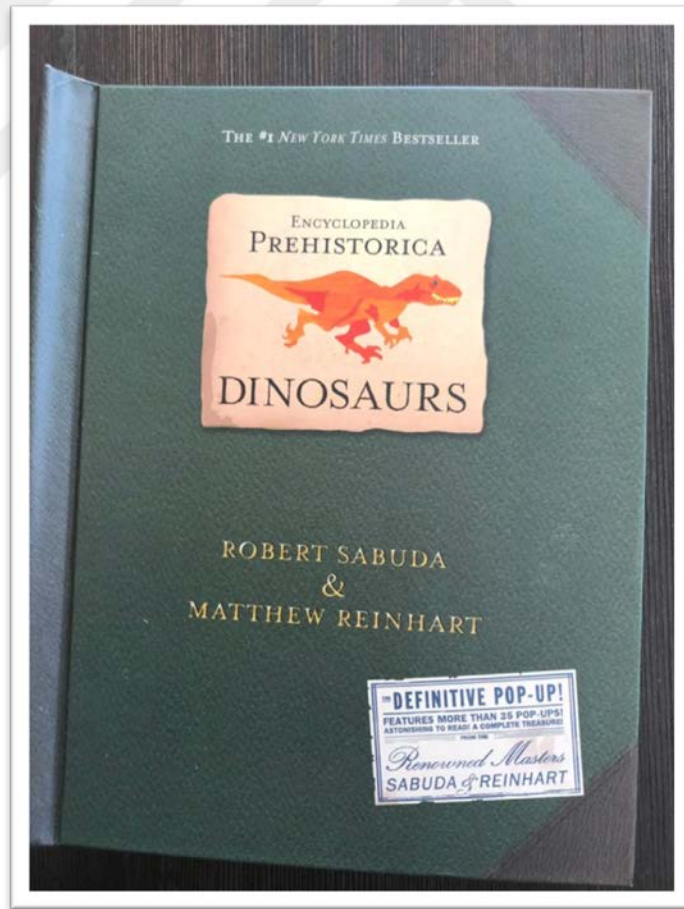
Kitabın Yayınevi: Candlewick Yayınları

Kitabın Basım Yılı: 2005

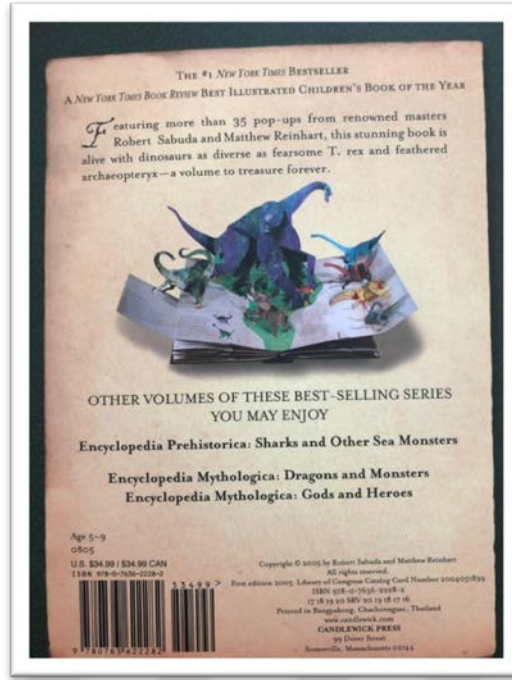
Kitabın Basıldığı Yer: Tayland

Kitabın Yaş Grubu: Belirtilmemiş

Araştırma kapsamında yurt dışından temin edilmiştir. Türkiye'de satışı yoktur. Fransızca versiyonu olan bu kitap 2005 yılında Tayland'da basılmıştır (bkz. Şekil: 28). Kapakta "Definitive Pop-Up" ibaresi mevcuttur (bkz. Şekil: 27). İllüstrasyonları ve pop-up parçaları Robert Sabuda ve Matthew Reinhart tarafından yapılmıştır.

Şekil 27: "Engylopedia Prehistorica Dinosaurs" adlı kitabın dış ön kapak tasarımı

Şekil 28: "Engylopedia Prehistorica Dinosaurs" adlı kitabın künye sayfası tasarımı

Dış yapı Özellikleri: Kitap dikdörtgen ölçülerde hazırlanmıştır. Büyük boyuttadır. Kapak sert bir malzemeden yapılmış olup (bkz. Şekil: 27) yeşil deri cilt ile kaplanarak dayanıklılığı artırılmıştır. Aynı şekilde iç sayfalarda sert kalın kartondan hazırlanmıştır. Kitap hakkında detaylı bilgi künyenin yer aldığı ilk sayfada verilmiştir (bkz. Şekil: 28).

Şekil 29: "Engylopedia Prehistorica Dinosaurs" adlı kitabın iç sayfası

İçyapı Özellikleri: Resimlerle yazılar birbiriyle uyumlu bir biçimde yerleştirilmiştir. Yazı fontu küçük kullanılmıştır. Yaş grubu belirtilmemiştir. Kitabın bu yüzden okuma yazma öğrenen çocuklar için daha uygun olduğu düşünülmektedir. İllüstrasyonlar oldukça ilgi çekici olarak hazırlanmıştır (bkz. Şekil: 29). Üç boyutlu (pop-up) formlar (bkz. Şekil: 30) kitabın genelinde oldukça bol kullanılmıştır.

Şekil 30: "Engyclopedia Prehistorica Dinosaurs" adlı kitabın diğer iç sayfası

Şekil 31: "Engyclopedia Prehistorica Dinosaurs" adlı kitabın üç boyutlu yeşil dinazorlarla hazırlanmış iç sayfası

Kitabın diğer örnek kitaplardan en büyük farkı çok fazla üç boyutlu mekanizmaların olmasıdır. Oldukça yoğun hazırlanan kitap var olan boyutunun üzerinde bir görsel sergileme alanı oluşturmaktadır. Sayfaların sağ ve sol kısımlarında açılan pencereler (bkz. Şekil: 32, Şekil: 33 ve Şekil:34), kanatçıklar altında da üç boyutlu görsellerin olması, kitaba zenginlik kazandırmıştır.

Şekil 32: "Engylopedia Prehistorica Dinosaurs" adlı kitabın kapakçıklar içerisinde hazırlanmış üç boyutlu tasarımlarından bir örnek

Şekil 33: "Engyclopedia Prehistorica Dinosaurs" adlı kitabın kapakçıklar içerisinde hazırlanmış üç boyutlu tasarımlarından başka bir örnek

Şekil 34: "Engyclopedia Prehistorica Dinosaurs" adlı kitabın kapakçıklar içerisinde hazırlanmış ve merkezden üç boyutlu olarak sayfa dışına taşan bir sayfasından örnek

4.2. “Ela Mevsimleri Öğreniyor” Hareketli Masal Kitabının Tasarımı

“Ela Mevsimleri Öğreniyor” adlı hareketli masal kitabı uygulaması, 16 etkileşimli sayfa ve kapaktan oluşmaktadır. Ölçüleri 25x24 cm’dir. Karakter ve mekan illüstrasyonları okul öncesi çocuklarının algılayabileceği düzeyde tasarlanmaya çalışılmıştır.

Ön kapak üzerine, kitabı alacak kişileri yönlendiren kitabın hangi yaş grubu için hazırlandığını gösteren ibare eklenmiştir (bkz. Şekil: 35). Kapağın sağ alt kısmına ise kitabın türü ve içeriği hakkında bilgi paylaşılmıştır.

Şekil: 35 "Ela Mevsimleri Öğreniyor" hareketli masal kitabının kapağı

Kapak üzerinde yerleştirilen yazıların okunaklı, renkli ve dinamik yerleştirilmesi içerik hakkında eğlenceli olduğu izlenimini alıcıya vermektedir.

Şekil: 36 "Ela Mevsimleri Öğreniyor" hareketli masal kitabının arka kapağı

Kitabın arka kapağında ön kapaktaki sahnenin devam ettirilerek bir bütünlük oluşturulduğu görülmektedir.

Kapağın tam ortasında “Bir yıl 365 gün, 52 Hafta, 12 Ay ve 4 Mevsimdir. Peki Bu Mevsimler Nelerdir?” yazılı içerik hakkında ön bilgi veren bir arka kapak yazısı bulunmaktadır (bkz. Şekil: 36).

Hem bir fen bilgisi vererek hem de soru sorarak içerik hakkında çocuğu heyecanlandırmak ve meraklandırmak amaçlanmıştır.

Şekil: 37 "Ela Mevsimleri Öğreniyor" hareketli masal kitabının 1 ve 2. Sayfası

Kitabın ilk sayfasını açıldığında güneş ile konuşan Ela karakteri görülmektedir. Üç boyutlu parça olarak güneş, neredeyse sayfanın yarısına gelecek şekilde yerleştirilmiştir. Vurgu üç boyutlu olarak tasarlanan güneşe verilmiştir. Sağ ve sol tarafta açık zemin üzerine yazılar yerleştirilmiş ve okunaklı olması sağlanmıştır. Ana karakter sağda betimlenmiştir (bkz. Şekil: 37).

Şekil: 38 "Ela Mevsimleri Öğreniyor" hareketli masal kitabının 3 ve 4. Sayfası

Kitabın 3. ve 4. sayfasında ise ana karakter olan Ela ve annesinin konuşma sahnesi yer almaktadır. Bu sayfadaki vurgu diyalogun yaşandığı sahnenin üç boyutlu olarak tasarlanmasıyla sağlanmaktadır. İki figürün hemen arkasında bulunan dolabın üzerinde Türk kültüründe var olan çini vazo, cam şekerlik ve el işi dantel örtü resmedilmiştir (bkz. Şekil: 38).

Şekil: 39 "Ela Mevsimleri Öğreniyor" hareketli masal kitabının 5 ve 6. Sayfası

Kitabın 5. ve 6. Sayfasına geldiğimizde artık mevsimleri anlatan sayfaların başladığı görülmektedir. İlk anlatılan Yaz mevsimidir. Araştırmacı tarafından hazırlanan bu sayfa hem üç boyutlu hem de hareketli, interaktif bir sayfadır. Çocuğa sayfa içerisinde nesnelere hareket ettirme olanağı sağlanmaktadır (bkz. Şekil: 39).

Tasarlanan sayfada ilk olarak yaz mevsiminde meyveleri olan elma ağacının üç boyutlu formu dikkat çekmektedir. Sağ alt tarafta yer alan beyaz cebin içinde yer alan meyvelerin ağaca cırt cırt yardımıyla takılması çocuktan istenmektedir. Çocuk isterse meyveleri ağaçtan toplayarak aynı cebe yerleştirilebilir ve böylece tekrar oynayabileceği eğlenceli bir etkinlik alanı oluşturulduğu düşünülmektedir.

Aynı sayfa üzerinde yer alan kaplumbağa ise yine çocuk tarafından el ile hareket ettirilebilecek şekilde yerleştirilmiştir. Tasarımcı oluşturduğu hareketli yol oyuğu ile harekete rehberlik kazandırmıştır.

Şekil: 40 "Ela Mevsimleri Öğreniyor" hareketli masal kitabının 7 ve 8. Sayfası

Kitabın 7. ve 8. sayfasına diğer sayfalardan farklı bir bakış açısıyla çocuğun sayfaya bakması amaçlanmıştır. Tasarımda, yukarıdan aşağıya bakış yönü oluşturulmuştur. Bu sayfada okul öncesi dönem çocuklarının birçoğunun zorlukla başarabildiği motor gelişimlerinden biri olan parmak koordinasyonu ile yapılan ayakkabı bağcığını bağlama becerisi istenmektedir.

Sayfadaki diğer hareketli parça ise sağ tarafta yer alan sayfa içine gizlenmiş renkli tekerlektir.

Çocuk bu tekerleği parmaklarıyla çevirerek sayfa üzerinde bulunan yaprakların renklerini değiştirmeleri beklenmektedir. Metinde belirtilen renkler, daire çevrildikçe değişmektedir (bkz. Şekil: 40).

Şekil: 41 "Ela Mevsimleri Öğreniyor" hareketli masal kitabının 9 ve 10. Sayfası

Kitabın 9. ve 10. sayfasına gelindiğinde iç mekan bir tasarım yapılmıştır. Mevsim Kıştır. Diğer sayfa tasarımlarından farklı olarak çocuğun eğilerek ya da yönünü değiştirerek içerdeki camdan dışarıya bakması istenmiştir. İç mekana yerleştirilen Türk evlerinde sıkça tercih edilen kömür sobası ve kışın sıkça üzerinde pişirilen kestane meyvesi, demlik betimlenmiştir. Yerde bulunan Türk motifleriyle süslenmiş bir de kilim bulunmaktadır (bkz. Şekil: 41).

Şekil: 42 "Ela Mevsimleri Öğreniyor" hareketli masal kitabının 9 ve 10. sayfa detayı

Evin içi sıcak ve huzurlu resimlenirken camdan dışarıya bakıldığında kardan beyazlaşmış ağaaları ve kardan adam figürleri görölmektedir (bkz. Şekil: 42).

Bu saydaki üç boyutlu vurgulama iki mekanı ayıran duvar formuyla oluşturulmaktadır. Duvardaki cam hissi asetat kağıtla sağlanmaktadır.

Üzerindeki beyaz noktacıklar ise dışarda kar yaşının devam ettiği hissini vermektedir.

Şekil: 43 "Ela Mevsimleri Öğreniyor" hareketli masal kitabının 11 ve 12. Sayfa

Kitabın 11. ve 12. sayfası kış mevsimin devamı biçiminde sadece dış mekanı gösterecek Şekilde tasarlanmıştır.

Merkezden A katlama formuyla oluşturulmuş üç boyutlu bir kardan adam ve karlarla süslü am ağaaları resmedilmiştir.

Bu sayfanın sol alt kısmında bilmece kısmı yer almaktadır. Sağ tarafında ise hareketli başka bir parça kullanılmıştır (bkz. Şekil: 43).

Şekil: 44 "Ela Mevsimleri Öğreniyor" hareketli masal kitabının 11 ve 12. sayfa hareketli parçaların görüntüsü

Sol kısımdaki kapakçık açıldığında içinde kış mevsimi ile ilgili bir bilmece yer almaktadır.

Bilmecede “Şekere benzer tadı yok. Havada uçar kanadı yok.” Yazmaktadır. Kapakçıkta, üzerinde “Cevap” yazan cırt cırtlı başka bir parça bulunmaktadır.

Çocuk parçayı kaldırdığında bilmecenin cevabını öğrenmektedir (bkz. Şekil: 44).

Sağ kapakçığı kaldırdığında ise ana karakter olan Ela'nın kar üzerinde eğlenceli vakit geçirdiğinin resmedildiği görülmektedir.

Şekil 45 "Ela Mevsimleri Öğreniyor" hareketli masal kitabının 11 ve 12. sayfa detayı

Tam merkezden diklenen üç boyutlu tasarlanan kardan adam çocukların kış mevsiminde severek yaptığı bir figür olarak şirin bir biçimde resmedilmiştir (bkz. Şekil: 45).

Şekil 46 "Ela Mevsimleri Öğreniyor" hareketli masal kitabının 13 ve 14. sayfa

Kitabın 13. ve 14. sayfada artık İlkbahar mevsimi anlatılmaktadır (bkz. Şekil: 46). Bu sayfada da yine karakterin kendi gözüyle baktığı açı seçilmiştir.

Ellerine bir kelebeğin konduğu resmedilmiştir. Buradaki vurgu 3 boyutlu olarak tasarlanan kelebek ile sağlanmıştır.

Şekil 47 "Ela Mevsimleri Öğreniyor" hareketli masal kitabının 13 ve 14. sayfa hareketli parçanın görüntüsü

Aynı sayfada yer alan sağ taraftaki yapraklarla resmedilmiş kapakçık kaldırıldığında içinde gizlenmiş hareketli bir kırmızı çiçeğin yer aldığı görülmektedir (bkz. Şekil: 47).

Kapak açılıp kapandığında çiçekte aynı şekilde hareket etmektedir.

Şekil: 48 "Ela Mevsimleri Öğreniyor" hareketli masal kitabının 15 ve 16. Sayfa

Son sayfaya gelindiğinde artık Ela'nın mevsimleri öğrendiği ve hepsini birbirinden çok sevdiğini gösteren bir görsel oluşturulmuştur.

Bu sayfa üzerinde yine merkezden oluşturulan üç boyutlu bir daire görülmektedir (bkz. Şekil: 48). Sayfa üzerinde dört mevsimi de anlatan bazı nesnelere sağlı sollu olacak şekilde yerleştirilmiştir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

V. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Geçmişten günümüze üç boyutlu ve hareketli kitapların gelişimi incelendiğinde; Çocukların bilişsel yeteneklerini olumlu yönde geliştirdiği, yaratıcı hayal gücünü zenginleştirerek kitap sevgisini oluşturduğu, çevresiyle daha kolay iletişim sağlamasına yardımcı olacak görsel iletişim nesnelereinden biri olduğu gözlemlenmiştir.

Yapılan literatür araştırmalarında algı üzerindeki olumlu etkilerini öğrendiğimiz hareketli kitap türlerinin, başlangıçta sadece yetişkin bireyler için pozitif bilim alanında karmaşık konuları anlamaları doğrultusunda hazırlandığı, fakat teknolojinin hızla gelişmesi ve okul öncesi çocuk eğitimi alanında çalışmaların devam etmesiyle günümüzde artık çoğunlukla küçük yaştaki çocuklar için eğlence ve boş vakitlerini değerlendirmelerini sağlayan bir iletişim nesnesi olarak kullanıldığı belirlenmiştir.

Hazırlanacak hareketli ve üç boyutlu masal kitaplarının tasarımları ve kitabın kurgusu, çocuğun yaratıcılık düzeyine, gelişim evresine uygun olmalı ve çocuğa kitabı sevdirebilmelidir. Tasarımcı, illüstrasyonları yaparken hareket ve mekanizmanın çalışma disiplinine uygun bir alt yapı oluşturmalıdır. Bu bağlamda hareket çeşitliliği ve farklı pop up türleri tercih edilmelidir. Sayfalar arasındaki hareket farklılıkları çocuğun ilgisini böylelikle daima aktif tutacak, çocuğun kitapla daha çok etkileşimini sağlayacaktır.

Okul öncesi dönemle ilgili yapılan araştırmalarda elde edilen bulgular; bu dönem çocukları için hazırlanan görsel materyallerin çocukların yaratıcılık düzeyine olumlu katkı yaptığını göstermiştir. Pop up kitaplar, çocukların birden fazla duyusunu aktifleştirerek onlara ilham verdiği düşünülmektedir. Hareketli, üç boyutlu formlar, okul öncesi dönem çocukları için yaratıcı ve kitaplara aşina olma konusunda destekleyici bir materyal olacaktır. Kitapların bilgi kaynağı olduğunun yanında eğlenceli olduğunun da hissi verilmesi ileriki zamanlarda kitaplarla daha iç içe olmalarını destekleyecektir.

Hareketli masal kitapları, okul öncesi dönem çocuklarının hem bilişsel hem de fiziksel gelişimlerine olumlu anlamda katkı sağlayacağı, ayrıca eğitim ve öğretim için ideal interaktif bir materyal olacaktır. Güzel ve Kurtulan (2017), yaptıkları araştırmada, yaş gruplarına göre erken çocukluk döneminde çocukların bilişsel ve sosyal becerilerin yakından ilişki içinde olduğunu tespit etmiştir. Bu eklektik durum öğrenmede kullanılan materyallerin çeşitliliğini ve içeriğinin ne nedenle önemli olduğunu göstermektedir. Hareketli kitapların bu kapsamda alternatif bir materyal olacağı düşünülmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB, 2013), Temel Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan “Okul Öncesi Eğitim Programı” referans alınarak, okul öncesi çocukları (36-72 ay) için hazırlanan tüm görsel yazılı materyallerin gelişim özellikleri ve kazanımları temel alınarak tasarlanmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

Sonuç olarak; Araştırmadan elde edilen bulgular, var olan örnek materyaller ve hazırlanan hareketli hikaye kitabı örneği irdelenerek, araştırmanın temel amaçlarını açıklayan sonuçlara ve önerilere uzman görüşleri ile desteklenerek yer verilmiştir. Var olan örnek materyallerin genel anlamda tasarımlarının uygun olduğu fakat belirlenen yaş grubuna (36-72 ay) yeterince uygun olmadığı belirlenmiştir. Elde edilen bulgularda, araştırmacı tarafından yaş grubuna uygun yerli bir hareketli masal kitabı örneğinin tasarlanması ve geçerliliğinin yeterli olduğu sonucuna varılmıştır.

5.2. Tartışma

Araştırma sonucunda piyasada satışa sunulmuş olan okul öncesi dönem çocuklarına yönelik hazırlanan hareketli ve üç boyutlu hikaye kitaplarının neredeyse hepsinin yabancı yayın olduğu görülmektedir. Gönen ve diğerleri (2014), birden fazla duyuya hitap eden ve oyuncak/kukla gibi ek materyalle satışa sunulan kitapların etiket fiyatlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, kitap üretim maliyetinin yüksek olması ve çeviri kitapların telif maliyetinin bulunmasıyla açıklanabilir demıştır. Oysaki yeterli bir altyapı ve eğitimle yerli, daha ucuz üretimin yapılabileceği oluşturulan örnek çalışma ile gösterilmektedir. Çakmak Güleç ve Geçgel (2006) ise, 12-15 cm’lik kitaplar küçük, 16-22 cm’lik kitaplar orta, 22 cm’den uzun kitaplar büyük boy olarak gruplanabilir demıştır. İncelenen birçok araştırmanın sonucunda çocukların farklı beğenileri olduğu anlaşılmıştır. Kimi küçük

boy kitapları tercih ederken bir başka çocuk büyük boy kitabı tercih edebilir. Becker (1974) ise, büyük boy kitapların, kitabın okunması sırasında çocuğun resimleri daha iyi takip edebilmesini sağladığını belirtmiştir. Yaş gurubunun gelişim düzeyi ve kazanımları göz önüne alınarak kitabın boyutu ile birlikte içerik ve kurgusunun da önemli olduğu sonucuna varılmıştır. Koca (2014) ise, çocukların kendilerini özgürce gerçekleştirebilmelerine (düşünmesine, gülmesine, eğlenmesine, düşlemesine vb.) imkan sağlayacak durumlar kurgulanarak çocuklara sunulmalıdır. Kitaplar, dil ve görsel özellikleriyle çocukların hem sanat hem de düşünme eğitimi sürecini desteklemelidir şeklinde yorumlamıştır. Şimşek (2016), Okul öncesine yönelik yayınlarda konu, çocukların yakın çevresinden seçilmeli, anne, baba, kardeş sevgisi, doğa olayları, hayvanlar ve olağanüstü nesne ve olayları işlenmelidir, demektedir. Okul öncesi dönem çocuklarının dikkat süreleri kısadır. Bu sebeple iyi bir çocuk kitabının içeriğinde bunu dikkate alması, söylenmek istenilen şeylerin olabildiğince az kelime ile anlatılması gerekmektedir (Koca, 2014). Bu yüzden hareketli ve üç boyutlu olarak hazırlanan çocuk kitaplarının zor ve karmaşık konuları bile daha etkili ve eğlenceli bir şekilde aktarabileceği düşünülmektedir. Kaptan (2006), vurgunun tasarımı hareketi yoğunlaştırmak, duraksamalar ve patlamalarla öğrencinin etkileşimini sürekli kırdığını belirtmektedir. Üç boyutlu kitaplarda ise vurgu hem illüstrasyonlar aracılığıyla sağlanabilirken hem de hareket eden parçalarla bu etkinin verilebileceği görülmektedir. Araştırmacı tarafından hazırlanan örnek kitapta da olduğu gibi her sayfanın farklı kurgularla tasarlanmasıyla, çocuk ile kitap arasındaki etkileşimi canlı tutabileceği düşünülmektedir.

Yapılan birçok araştırmaya göre çocuklara yönelik olarak hazırlanan resimli hikaye kitapları; çocuğa kavram ve görsel algı deneyimleri kazandırma, yaratıcılığı ve gerektiğinde problem çözme becerisini geliştirme gibi katkılar sağlayarak görsel anlamda çocukları olumlu yönde desteklemektedir (Alpöge, 2003; Aslan, 2006; Baker, Civaroğlu, 2000; Dağlıoğlu ve Çakmak, 2009; Dilidüzgün, 2003; İpek-Yükselen ve Bencik-Kangal, 2011; Kiefer, Hepler, Hickman ve Hucks, 2007; Leech ve Rowe, 2014; Özyar, 2012; Sever, 2015; Scher ve Mackle, 1997; Tanju, 2010; Turla, 2015).

5.3. Öneriler

Okul öncesine yönelik hareketli masal kitapları illüstrasyonlarının tasarım sorunları ve kurgulama aşamasındaki oluşan durumlar incelendiği araştırmanın sonuçları irdelendiğinde uygulanabilecek öneriler aşağıda sunulmuştur:

- Telif ödenerek yurt dışında hazırlanan ve basılan yabancı hareketli masal kitaplarına karşılık olarak ülkemizde de belirli şartlar sağlandığında Türk kültür öğelerini içinde barındıran yerli hareketli masal kitapları hazırlanabileceği konusunda tasarımcıların desteklenmesi önerilmektedir.
- Yapılan literatür araştırmasında ve de saha çalışmalarında gözlemlenen şudur ki, ülkemizde hareketli kitap türlerine örnek gösterilebilecek çalışmalar neredeyse yoktur. Yayınevleri, genellikle yurt dışından satın aldıkları telif ve projeleri Türkçeye uyarlayarak piyasaya sunmaktadır. Karmaşık kurgu yapısı ve kağıt mühendisliği gibi teknik bilgilerin geliştirilmesiyle ülkemizde de iyi örneklerin hazırlanabileceği önerilmektedir.
- Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) tarafından şartları sağlayabilen belirli akademik birimlerde illüstrasyon ve çocuk kitabı resimlemesi alanında bölümlerin açılabilmesi; önemli bir sektör olan çocuk yayıncılığı için kalifiye ve alanında uzmanlaşmış tasarımcıların yetiştirilebileceği önerilmektedir. Hareketli kitap türü için gerekli olan kağıt mühendisliği ve montaj bilgisinin bu bölümlerde ders konusu olarak seçilebileceği de düşünülmektedir.
- Anne-babalar ve öğretmenlerin çocukların gelişim alanlarını dikkate alarak, onların yaşlarına uygun, ilgilerini çekecek, eğitici ve öğretici birçok uyarıcının bulunduğu ortamlar sunmalı ve onlara geliştirici materyaller seçmelidirler. Böylece çocukların gelişim düzeyine uygun materyalleri kullanarak dünyaları ve yakın çevreleriyle olan ilişkileri hakkında bilgi edinilerek, gelişimlerini daha sağlıklı tamamlamalarına yardımcı olacağı düşünülmektedir. Sükan (1983), Çocuklara kitap seçerken çocukların ilgi düzeyi yas grubu, gelişimleri, sosyal ve kültürel ön birikimleri, önceki deneyimleri ve çok yönlü gereksinimleri göz önünde tutulmalıdır, demektedir.

- Okul öncesi dönem çocukları için hazırlanan bir masal kitabının tasarımını yapan, çizen ve yayıncılığını yapan tüm bireylerin nitelikli çocuk kitapları hazırlama konusunda daha duyarlı ve eğitimli olması önerilmektedir.
- Hareketli kitaplar, okul öncesi çocukların (36-72 ay) okuma yazma bilmeseler bile sayfalar arasında gezinirken eğlenmelerini hatta içerik bakımından kalıcı etkiler bırakabileceği düşünülmektedir. Aktif olarak çocuğu hikayeye dahil etmek ve motor gelişimini de destekleyecek etkinliklere olanak sağlamak, yaratıcılık açısından daha destekleyici olabileceği görülmektedir. Eğitimcilerin bu bilgi dahilinde hareketli kitapları interaktif bir materyal olarak derslerinde kullanabileceği önerilmektedir.
- Araştırmacılar için, hareketli ve üç boyutlu masal kitabı tasarlarken çocukların gelişim düzeylerine dikkat etmeleri, yaratıcılık ve anlam boyutunda iyi bir alt yapıya sahip olmaları gerekmektedir. Bu alanda kendilerini geliştirmeleri ve teknolojik gelişmeleri takip edip, yeni oluşumlara açık olmaları önerilmektedir. Hızla gelişen teknolojiyle entegre yeni kitap tasarım örnekleri (e-kitap, artırılmış gerçeklik...) geliştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Abacı, O. (2000). *Okul öncesi dönem çocuklarında görsel sanat eğitimi*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Aktaş, U. (2014). *İstanbul'un İncisi Kız Kulesi*. İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. Yayınları.
- Albayrak, H. (2000). *Selçuk Üniversitesi anaokulu/anasınıfı öğretmenliği el kitabı*. İstanbul: Haziran Yayınları.
- Alpöge, G. (2003). Çocuk edebiyatının çocuk gelişimine katkısı. *Çocuk Çocuk*, 24, 32-33.
- Argun, Y. (2004). *Okul öncesi dönemde yaratıcılık ve eğitimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aslan, C. (2006). *Çocuk yazınında mizah kullanımının bilişsel, duyuşsal ve toplumsal yönden önemi*. II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumunda sunulan bildiri. Ankara: Ankara Üniversitesi. Erişim adresi: <http://kitaplar.ankara.edu.tr/dosyalar/pdf/840.pdf>
- Atalayer, F. (1996). *İllüstrasyon nedir? Ne değildir? Temel Tasarım Seminer Notları*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Baker, L., Scher, D. ve Mackler, K. (1997). *Home and family influences on motivations for reading*. *Educational Psychologist*, 32, 69-82. doi: 10.1207/s15326985ep3202_2
- Balat, G., Kılıç, Z., Değirmenci, Ş. ve Ünsal, F. (2017). Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik resimli çocuk kitaplarında yer alan temel kavramların incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. Doi: 10.21764/maeuefd.319461

Baran, H. (1989). *0-6 Yaş grubu çocuk kitap illüstrasyonlarının analizi ve bir çocuk kitabı illüstrasyonu denemesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Yök veri tabanından erişildi (Erişim No: 7689).

Barton, C. (2008). *The pocket paper engineer :how to make pop ups stap by stap*. Volume 2. Yale: Popular Kinetics Pres.

Becker, G. S. (1974). A theory of social interactions. *Journal of Political Economy* 82 (6), 1063-1093. Erişim adresi: https://www.jstor.org/stable/1830662?seq=1#metadata_info_tab_contents

Boisrobert, A. ve Rigaud, L. (Mayıs, 2011). *Popville*. Roaring Brook Yayınları. New York. US.

Buçğün, Z. ve Akyol, A. (2011). *Resimli hikaye ve masal kitaplarının çeşitli özellikler ve bilişsel çarpıtmalar açısından incelenmesi*. 3. Ulusal çocuk ve gençlik edebiyatı sempozyumu. (s. 587-592) içinde. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi. Erişim adresi: <http://cogem.ankara.edu.tr/wp-content/uploads/sites/311/2016/12/3ucgs-2.pdf>

Chorkung (2017). *Deniz canlıları*. Çin: Türkiye İş Bankası Yayınları.

Ciravoğlu, Ö. (2000). *Çocuk edebiyatı*. İstanbul: Esin Yayınevi.

Comfort, L. ve M. Bateson (2015). *Eğlence ağacı*. Uzak Doğu: Türkiye İş Bankası Yayınları.

Çılgın, S. (2007). *Çocuk edebiyatı*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Çiftçi, F. (2013). Çocuk edebiyatında yaş gruplarına göre kitaplar ve özellikleri. Muş: Alparslan Üniversitesi, *Sosyal Bilimler Dergisi, Anemon*. 1 (1), 125-137. Erişim adresi: <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/anemon/article/view/5000106986/5000100020>

Dağlıoğlu, H. E. ve Çakmak, Ö. Ç. (2009). Okul öncesi çocuklarına yönelik yayınlanan hikâye kitaplarının şiddet ve korku öğeleri açısından incelenmesi.

Türk Kütüphaneciliği, 23, 510-534. Erişim adresi:
<http://tk.org.tr/index.php/TK/article/view/505/498>

Dereobalı, N. (2015). *Okul öncesi eğitimi ve kitle iletişim araçları*. G, Haktanır (Ed.). Okul Öncesi Eğitime Giriş (s. 255-282) içinde. Ankara: Anı Yayıncılık.

Demiral, Ö. (1986). *Okul öncesi döneminde fen ve doğa çalışmaları. Ya-pa 4. Okul Öncesi Eğitimi Yaygınlaştırma Semineri*. Ankara: Ya-Pa Yayınları.

Demircan, C. (2006). Tübitak çocuk kitaplığı dizisindeki kitapların dış yapısal ve iç yapısal olarak incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1),12-27. Erişim adresi: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/161002>

Demirel, Ş. (2010). *Edebî metinlerle çocuk edebiyatı*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Denchfield, N. (2016). *Civciv Cenk uçmayı öğreniyor*. Çin: Mikado Çocuk Yayınları.

Dilidüzgün, S. (2003). *Çocuk edebiyatı ve eğitsel özellikleri*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Döl, A. (2000). *0-6 Yaş çocuk kitapları resimlemeleri*. (Yüksek Lisans Tezi). Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi. Erişim adresi: <https://www.ulusaltezmerkezi.net/0-6-yas-grubu-cocuk-kitaplari-resimlemeleri/62/>

Ebay (05 Mart, 2019). Erişim adresi: <https://www.ebay.ie/itm/282062332008>

Erdal, K., Celepoğlu, A., Kılıç, Y., Arıcı, A. ve Kara, R. (2007). Çocuk edebiyatının kaynakları. Ö. Yılar ve L. Turan, (Ed.), *Eğitim fakülteleri için çocuk edebiyatı*. (s. 67-200) içinde. Ankara: Pegem Akademi.

Eriñç, M. S. (2004). *Resmin eleştirisi üzerine*. Ankara: Ütopya Yayınevi.

Exupery, A. (2015). *Le petit prince*. Chine: Gallimard Jeunesse.

- Fang, Z. (1996). Illustrations, Text, and the Child Reader: What are Pictures in Children's Storybooks for?. *Reading Horizons*, 37, 130-142. Erişim adresi: https://scholarworks.wmich.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1280&context=reading_horizons
- Findlay, J. A. ve Rubin, E.G.K. (2005). *Pop-ups, illustrated books, and graphic designs of czech artist and paper engineer, Vojtech Kubaşta (1914-1992)*. Bienes center for the literary arts the dianne and michael bienes special collections and rare book library broward county libraries division fort lauderdale, Florida.
- Gikow, J. (1991). *Graphic İllustration in black and white*. Design Press, 10. Erişim adresi: <https://catalog.lib.unc.edu/catalog/UNCb2345901>
- Gizmodo (2019, 05 Mart). Erişim adresi: <https://gizmodo.com/a-brief-history-of-the-body-in-10-eye-popping-anatomy-d-1505192984>
- Gönen, M. (1988). *Anaokuluna giden 4-5 yaş çocuklarına resimli kitaplarla yapılan eğitimin dil gelişimine etkisinin incelenmesi* (Doktora Tezi). Yök veri tabanından erişildi (Erişim No. 3728)
- Gönen, M. (1993). Anaokulu öğretmenlerinin beş ve altı yaş çocukları için kullandıkları masal ve hikaye kitaplarının niteliklerinin incelenmesi. *Türk Kütüphaneciliği Dergisi* 2, 56-58. Erişim adresi: <http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/view/1189/1183>
- Gönen, M. (2009). 2000-2008 Yılları arasında yayınlanan resimli çocuk kitaplarının içerik resimleme ve fiziksel özelliklerinin incelenmesi. *Sağlık, gelişim ve eğitimde çocuk* (1), 363.
- Gönen, M. ve Veziroğlu, M. (2012). Resimli çocuk kitaplarının M. E. B. okul öncesi eğitim programındaki kazanımlara uygunluğunun incelenmesi. Ankara: *Hacettepe Üniversitesi Eğitim ve Bilim Dergisi*, 37 (163), 226-238.
- Gönen, M., Uludağ, G., Tanrıbuyurdu, Fındık, E. ve Tüfekçi, E. (2014). 0-3 Yaş çocuklarına yönelik resimli çocuk kitaplarının özelliklerinin incelenmesi.

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)
29(1), 126-139. Erişim adresi:
<http://www.efdergi.hacettepe.edu.tr/yonetim/icerik/makaleler/1959-published.pdf>

Güleç, Çakmak, H. ve Geçgel, H. (2006). *Çocuk edebiyatı*. İstanbul: Kök Yayıncılık.

Güzel, B. ve Kurtulan, B. (2017). Erken Çocukluk Dönemi (4-7 Yaş) Bilişsel Beceriler İle Sosyal Beceriler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Electronic Turkish Studies*. Fall2017, 12 (28): 381-408. doi. 10.7827/TurkishStudies

Hendrix, S., L. (2008). Pop up workshop: Computationally enhanced paper engineering for children. faculty of the graduate school of the university of colorado in partial fulfillment of the requirements for the degree of doctor of philosophy department of computer science.

Haktanır, G. (2012). *Okul öncesi eğitime giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Ho, J. Ve Bateson, M. (2015). *Eğlenceli Çiftlik*. Çin: Türkiye İş Bankası Yayınları.

İlhan, A. Ç. (1994). Çocuk kitaplarındaki resimlerin çocuğun yaratıcılığına etkisi. *Yaşadıkça Eğitim*. 6, 27-29.

İlhan, A. Ç. (2000). *Çocuk kitaplarının sanat eğitimi açısından değerlendirilmesi*. I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumunda sunulan bildiri. Ankara.

İlhan, A. Ç. (2003). *Okul öncesinde sanat eğitimi ve drama, okul öncesi eğitimde yaratıcılık ve drama*. Ali Öztürk (Ed.) Açıköğretim Fakültesi okul öncesi öğretmenliği lisans programı (s. 245-260) içinde. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

İpek Yükselen, A. ve Bencik Kangal, S. (2011). *Resimli çocuk kitaplarının renk kavramı kazanımı üzerine etkisinin incelenmesi*. III. Ulusal Çocuk Ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumunda sunulan bildiri. Ankara : Ankara Üniversitesi.

Jackson, P. (1993). *The pop up book*. New York: An Owl Book.

- Jalongo, M.R. (2004). *Young Children and Picture Books* (Second edition). Washington, DC: National Association for the Education of Young Children.
- Kaptan, A. Y. ve Kaptan, S. (2004). *Ders kitaplarındaki tasarım sorunları ve öğrencilerin öğrenme düzeyine etkisi*. XIII. Ulusal eğitim bilimleri kurultayında sunulan bildiri. Malatya: İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi.
- Kaptan, S. (2006). *Ders kitaplarında görsel düzen*. Ö, Demirel ve K. Kıroğlu (Ed.) Konu alanı ders kitabı incelemesi (s. 153-154) içinde. Ankara: Öğreti Yayınları.
- Karakaş, A. (2010). Anonim Türk halk edebiyatı ürünlerinden bilmecenin çocuk edebiyatına katkıları. *Karadeniz Dergi*, 2, 44-52.
- Kaya, İ. (2006). *Çocuk kitabı resimlerinde estetik boyut*. II. Ulusal Çocuk Ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayını. Erişim adresi: <http://kitaplar.ankara.edu.tr/dosyalar/pdf/840.pdf>
- Ketzer, J. W. (2006). Audio-visual education in primary schools: a curriculum project in the Netherlands. *Journal of Educational Television*, 14(1), 27-42.
- Keser, N. (2009). *Sanat sözlüğü*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Keş, Y. ve Sarıca, M. (2014). Hareketli kitap illüstrasyonlarının tarih boyunca farklı kullanımları üzerine bir inceleme. *Süleyman Demirel Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi Hakemli Dergisi, ART-E, 14*, 266-283. Doi: 10.21602/sgsfds.41721
- Kiefer, B. Z., Hepler, S. I., Hickman, J., ve Huck, C. S. (2007). *Charlotte huck's children's literature*. Mc Graw-Hill Companies.
- Kıran, S. (2008). *Okul öncesi dönemi çocuklarına yönelik hazırlanan masal ve öykü kitaplarında geçen iletişim engelleri* (Yüksek Lisans Tezi). Yök veri tabanından erişilmiştir (Erişim No. 227595)
- Kırıçoğlu, O. (2001). *Sanatta eğitim*. İstanbul: Pegem Yayıncılık.

- Kırışoğlu, O. (2002). *Sanatta eğitim*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Kırışoğlu, O. (2005). *Sanatta eğitim gormek, oğrenmek, yaratmak*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Kırışoğlu, O. (2009). *Sanat, kiltir, yaratıcılık*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Koca, E. (2014). *Okul oncesi donemde kitap ve çocuk kitapları*. İstanbul: Çamlıca Yayınları.
- Kocabaş, İ. (1999). *Çocuk kitabı seğim kriterleri ve 1997 yılını kapsayan bir değerlendirme*. (Yüksek Lisans Tezi). Yök veri tabanından erişilmiştir (Erişim No. 81878).
- Körükçü, Ö. (2012). Okul oncesi eğitime yönelik resimli çocuk kitaplarının bulunması gereken temel özellikler açısından incelenmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), 23-254. Erişim adresi: <http://dergipark.gov.tr/download/issue-file/8124>
- Kaya, İ. (2006). *Çocuk kitabı resimlerinde estetik boyut*. II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumunda sunulan bildiri. Ankara.
- Leech, K. A. ve Rowe, M. L. (2014). A comparison of preschool children's discussions with parents during picture book and chapter book reading. *First language*, 34, 205–226.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2013). *Okul oncesi eğitim programı* (36-72 Aylık çocuklar için), Ankara.
- Meredith M. P., Marcia A. B. ve R. W. Barron (2009). The role of illustrations in children's inferential comprehension. *Journal Of Experimental Child Psychology*, 105 (2010), 243–255.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expedited sourcebook*, (2nd Edition). California: SAGE Publications

- Montanaro, A. R. (1993) *Pop-up and movable books: A bibliography*. Metuchen, New Jersey, Scarecrow Press, Inc., Erişim adresi: <http://www.libraries.rutgers.edu/rul/libs/scua/montanar/p-intro.htm>
- Nodelman, P. (1996). *The pleasures of children's literature*. (Second Edition), White Plains. NY: Longman.
- Oğuzkan, A. F. (2001). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ömeroğlu, E. (1990). *Anaokullarına giden 5-6 yaşındaki çocukların sözel yaratıcılıklarının gelişimine yaratıcı dramının etkisi*. (Doktora Tezi). Yök veri tabanından erişilmiştir (Erişim No. 11389).
- Ömeroğlu, E. (2001). *Okul öncesi dönemde yaratıcılık eğitimi ve desteklenmesi*. *Milli Eğitim Dergisi*, 151.
- Öncü, M. (2008). Baskı teknolojisindeki gelişmelerin resimli çocuk kitaplarının gelişimine etkisi. *Gazi Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 76-89. Doi: 10.18603/std.52636
- Özek, B. (2015). *Okul öncesi çocuk kitaplarındaki illüstrasyonların, çocuğun gelişimine etkileri*. (Yüksek Lisans Tezi). Yök veri tabanından erişilmiştir (Erişim No. 424957).
- Özsoy, V. (2007). *Görsel sanatlar eğitimi*. (İkinci Baskı). Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Özsoy, V. ve Şahan M. (2009). Çok alanlı sanat eğitimi yönteminin ilköğretim 6. sınıf resim-iş dersinde öğrenci tutumuna etkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(1), 205-226. Erişim adresi: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/256510>
- Özyar, G. S. (2012). *Okuma becerisinin geliştirilmesi ve çocuğun dil-kavram gelişmesi bağlamında Yalvaç Ural'ın çocuk kitapları* (Yüksek Lisans Tezi). Yök veri tabanından erişilmiştir (Erişim No. 328585).

- Patterson, C. (2008). *Child development*. McGrwa-Hill (The McGraw-Hill Compsnies). America: New York.
- Rubin, E. G. K. (2010). *Paper engineering: Fold, pull, pop & turn*. *The smithsonian libraries exhibition gallery*, National Museum of American History, Stephen Van Dyk, Cooper-Hewitt, National Design Museum Library, Washington, DC.
- Robaard, J. (2017). *Minik kuş şarkısını arıyor*. Çin: Pearson Yayınları.
- Sabuda, R. ve Reinhart, M. (2005). *Engylopedia prehistorica donusaurs*. Thailand: Candlewick Press.
- Sarı, N. (2006). *Çocuk kitapları illüstrasyonları üzerine bir araştırma ve bir örnekleme* (Yüksek Lisans Tezi) Yök veri tabanından erişilmiştir (Erişim No. 186549).
- San, İ. (1977). *Sanatsal yaratma, çocukta yaratıcılık*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- San, İ. (1979). Yaratıcılık, iki düşünce biçimi ve çocuğun yaratıcı eğitimi. Ankara: *Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 12(1) 187. Doi: 10.1501/Egifak_0000000618
- San, İ. (1985). *Sanat ve eğitim*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, No, 151.
- San, İ. (2003). *Sanat ve eğitimi*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Sever, S. (1995). Çocuk kitaplarında bulunması gereken yapısal ve eğitsel özellikler. *Abece*, 107, 14-15.
- Sever, S. (2002). *Okul öncesi eğitim sürecinin bir oyun gereci olarak tekerleme ve bilmeceler*. Z. GÜNEŞ (Ed.). *Çocuk Edebiyatı* (s.77-98) içinde. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları,
- Sever, S.(2003). *Çocuk ve edebiyat*. Ankara: Kök Yayıncılık.

- Sever, S. (2015). *Çocuk ve edebiyat* (8. basım). Ankara: Tudem Yayıncılık.
- Sevinç, M. (2003). *Erken çocuklukta, Gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Starko, J. A. (2010). *Creativity in the classroom*. By Routledge, Newyork and London.
- Stephen, C. ve Plowman L. (2005). Children, play and computers in pre-school education. *British Journal of Educational Technology*, 36(2), 145-157. Erişim adresi: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/j.1467-8535.2005.00449.x>
- Sükan, Z. (1983). *Okul öncesi etkinlikler*. İstanbul: Milliyet Basımevi.
- Şahin, G. (2014). Okul öncesi dönem çocuk kitaplarında görsel bir uyarı olarak resim. *Turkish Studies*, 9(3), 1309-1324.
- Şeref, G. (2008). *Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik masal kitaplarındaki illüstrasyonların incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Yök veri tabanından erişilmiştir (Erişim No. 229242).
- Şimşek, T. (2016). *Okul öncesinde çocuk edebiyatı ve medya*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Şirin, M. R. (1998). *99 Soruda çocuk edebiyatı (2. Baskı)*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Tanju, E. H. (2010). Çocuklarda kitap okuma alışkanlığına genel bir bakış. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 6, 30-39. Erişim adresi: <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/spcd/article/view/5000107880/5000100590>
- Tanju, E. H. (2017). *Çocuk edebiyatı*. Mübeccel Gönen (Ed.), Edebi Türler Açısından Çocuk Edebiyatı (s. 93-158) içinde. Ankara: Eğiten Kitap
- Taşdemir, M. (2005). *Eğitsel bir materyal olarak çocuk hikaye ve romanlarının nitelik düzeyi*. Milli Eğitim Dergisi, 33(168), 7-29.

- Telli, H. (1996). Eğitimin genel hedeflerinin davranış biçimine dönüşmesinde sanat eğitiminin katkısı vardır. *Milli Eğitim* (131), 41-43.
- Tepecik, A. (2002). *Grafik sanatlar*. Ankara: Detay Sistem Ofset.
- Tuğrul, B. ve Feyman, N. (2006). Okul öncesi çocukları için hazırlanmış resimli öykü kitaplarında kullanılan temalar. *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumunda sunulan bildiri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Tuncalı, E. (2011). *Çocuk pop up kitaplarının tasarım sorunları ve teknikleri, bir uygulama* (Yüksek Lisans Tezi). Yök veri tabanından erişilmiştir (Erişim No. 308563).
- Turla, A. (2004). *Çocuk ve yaratıcılık. Çocuğum daha yaratıcı olabilir mi?* İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Turla, A. (2015). *Okul öncesi dönemde çocuk edebiyatı (2. basım)*. Ankara: Hedef CS Basım Yayın.
- Ulutaş, A. (2017). Okul öncesi dönem çocuk kitaplarındaki resimlerin çocuğa göreliğinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 16 (61), 602-610. Erişim adresi: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/292088>
- Uygun, E. (2010). *Üç boyutlu kitap illüstrasyonlarının ilköğretim birinci kademe öğrencilerinin yaratıcılıklarını geliştirmekteki etkileri* (Yüksek Lisans Tezi). Yök veri tabanından erişilmiştir (Erişim No. 261104).
- Uzuner, Y. S. (2011). *Çocuk yayınları*. T. Şimşek (Ed.), Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı, 1. baskı. (s. 67-76) içinde. Ankara: Grafiker Yayınları,
- Yalçın, A. ve Aytaş, G. (2011). *Çocuk edebiyatı*. 3. Baskı. Ankara: Akçağ Basım Yayım Pazarlama.
- Yavuzer, H. (1992). *Resimleriyle çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2000). *Çocuğunuzun ilk 6 yılı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. 5. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz, N. (2003). *Türkiye’ de okul öncesi eğitimi. Erken çocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Yıldız, F. ve Şener, T. (2007). *Okul öncesi dönemde yaratıcılık eğitimi*. 2. Baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Belirtilmemiş (2013). *Neden? Niçin? Nasıl? / Korktum, Kızdım, Mutlu Oldum*. Belirtilmemiş: Mikado Çocuk Yayınları.

Ek 1: Okul Öncesine Yönelik Hazırlanan Hareketli Masal Kitabı İllüstrasyonunu Uzman Değerlendirme Formu

Sayın Alan Uzmanı,

Okul öncesine yönelik hareketli masal kitapları illüstrasyonlarının tasarım sorunlarının belirlenerek, örnek bir masal kitabı hazırlanması kapsamında bir doktora tez çalışması yürütmekteyim. Bu çalışma kapsamında tasarımı araştırmacı tarafından yapılan hareketli ve 3 boyutlu masal kitabının grafiksel olarak iç ve dış yapı özelliklerinin değerlendirilmesine ilişkin sizlerin görüşlerine ihtiyaç duymaktayım. Bu kapsamda aşağıda belirlenen ölçütler ve size verilen hareketli ve 3 boyutlu masal kitabı örneğini inceleyerek görüşlerinizi belirtmeniz araştırmada sağlıklı sonuçlara ulaşabilmem açısından önemlidir. Bu konuda göstereceğiniz özen ve çalışmama ayıracağınız zaman için teşekkür ederim.

Kategoriler	Temalar	Uygun Değil	Biraz Uygun	Uygun	Tamam en Uygun
İç Yapı	Tema				
	Konu				
	Kahramanlar				
	Plan				
Dış Yapı	Üslup				
	Kitabın Boyutu				
	Sayfa Düzeni				
	Harfler				
	İllüstrasyonlar				
	Kapak (Kağıt, Cilt)				

Arş. Gör. Gökçe ARİFOĞLU
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi ABD

Ek 2: Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Yönelik Olarak Hazırlanan Ve Hmk1-Hmk9 Aralığında Verilen Hareketli Masal Kitapları Listesi

HMK1: Cıvcıv Cenk uçmayı öğreniyor

HMK2: Minik Kuş Şarkısını Arıyor

HMK3: Deniz Canlıları

HMK4: Neden? Niçin? Nasıl? / Korktum, Kızdım, Mutlu Oldum

HMK5: Eğlenceli Çiftlik

HMK6: Eğlenceli Çiftlik

HMK7: İstanbul'un İncisi Kız Kulesi

HMK8: Le Petit Prince

HMK9: Engylopedia Prehistorica Dinosaurs

Ek 3: Etik Kurul Kararı

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURUL KARARLARI

KARAR TARİHİ	TOPLANTI SAYISI	KARAR SAYISI
29.01.2019	1	2019 - 5

KARAR NO: 2019 - 5
Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü doktora öğrencisi Gökçe ARİFOĞLU'nun Prof. Dr. Ata Yakup KAPTAN danışmanlığında " Okul Öncesine Yönelik Hareketli Masal Kitapları İllüstrasyonlarının Tasarımı Ve Bir Masal Kitabı Uygulaması" isimli doktora tezine ilişkin anket çalışmasını içeren 51240 sayılı dilekçesi okunarak görüşüldü.

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü doktora öğrencisi Gökçe ARİFOĞLU'nun Prof. Dr. Ata Yakup KAPTAN danışmanlığında " Okul Öncesine Yönelik Hareketli Masal Kitapları İllüstrasyonlarının Tasarımı Ve Bir Masal Kitabı Uygulaması" isimli doktora tezine ilişkin anket çalışmasının kabulüne oy birliği ile karar verildi.

ASLI GİBİDİR.